

T.C

KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FİLM VE DRAMA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

CANER BİLGİNER'İN KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ

ADLI ÇOCUKOYUNUNUN SAHNELENME SÜRECİ

Yüksek Lisans Tezi

CANER BİLGİNER

İstanbul, 2009

T.C

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FİLM VE DRAMA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

CANER BİLGİNER'İN KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ

ADLI ÇOCUK OYUNUNUN SAHNELENME SÜRECİ

Yüksek Lisans Tezi

CANER BİLGİNER

Danışman: Öğr. Grv. Ayşe Nil Şamlıoğlu

İstanbul, 2009

ÖNSÖZ

Tiyatro sanatına bakışma yeni bir ivme kazandıran Doç. Dr. Sayın Çetin Sarıkartal'a, yönetmenliklerini kendime yol gösterici edindiğim Sayın Ezel Akay ve Sayın Müge Gürman hocalarıma, mensubu bulunduğum İBB Şehir Tiyatrolarında tez konum olan bu oyunu çalışmam için beni yüreklendiren, oyunu çalışırken bana destek olan, baş dramaturgumuz Sayın H. Zafer Şahin'e, tüm reji ekibine, oyuncu arkadaşlarıma, tez danışmanlığımı yapan, yönetmenlik sanatında kendime örnek aldığım Sayın hocam Ayşe Nil Şamlıoğlu'na sonsuz teşekkürlerimi takdim ediyorum.

Caner Bilginer

Aralık, 2009

ÖZET

CANER BİLGİNER'İN KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ
ADLI ÇOCUK OYUNUNUN SAHNELENME SÜRECİ

Bilginer, Caner

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı

Danışman: Öğr. Grv. Ayşe Nil Şamlıoğlu

2009, 116 sayfa

Bu çalışmada kendi yazdığım “Karagöz Geri Döndü” adlı çocuk oyununu yönetirken yapılan metin dramaturjisinden, dramaturji dosyasının oluşturulmasından, oyun metninde olan kavramların sahneleme metnini nasıl etkilediğinden, Türk Tiyatrosu'nun genel görünümünden, oyuncu ve diğer ensturmanların yönetiminden, reji yaparken ele alınan durumlardan ve reji sonrası hazırlanan metinden söz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Tiyatrosu, Karagöz, Dramaturji, Yönetmenlik, Reji Metni

ABSTRACT

THE STAGING PROCESS OF THE CHILDREN'S PLAY NAMED "KARAGOZ
GERI DONDU (KARAGOZ IS BACK)" BY CANER BILGINER

BİLGİNER, CANER

MFA in Film and Drama

Supervisor: Lecturer Ayse Nil Samlıoğlu

2009, 116 pages

This thesis aims to analyse the dramaturgy of text prepared during the staging of the children's play named "Karagoz Geri Dondu (Karagoz Is Back)", the compilation of the dramaturgy file, the assessment of the effects of the concepts in the text on the staging text, the general aspects of Turkish Theatre, the management of the cast and other instruments, the matters dealt with during stage management and the text prepared after staging.

Keywords: Turkish Theatre, Karagoz, Dramaturgy, Directing, Dramatic Writing

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv-v
1. GİRİŞ	1
2. “KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ” OYUNUNUN	
DRAMATURJİ DOSYASI	2
2.1. Oyunun Özeti	4
2.2. Karakterler	5
2.3. Temalar.....	7
2.4. Motifler.....	9
2.5. Semboller	10
3. TÜRK TİYATROSU	13
3.1. Türk Tiyatrosunun Genel Görünümü.....	14
3.2. Hayal Oyunumuz Karagöz	16
3.3. Meddah.....	18
3.4. Ortaoyunu ve Tuluat Tiyatrosu.....	20

3.5.	Çocuk Tiyatrosu, Karagöz Geri Döndü ve İBB Şehir Tiyatroları Üzerine	23
4.	YÖNETMENİN NOTLARI	24
4.1.	Yönetmenin Yazarlığına Dair Notları.....	25
4.2.	Yönetmenin Sahnelemeye İlişkin Notları	25
4.3.	Yönetmenin Rejiye Dair Notları	26
5.	PROVA GÜNLÜĞÜ	27
6.	“KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ” REJİ METNİ.....	35
6.1.	“Karagöz Geri Döndü” Oyununun İlk Metni.....	36
6.2.	“Karagöz Geri Döndü” Oyununun Reji Metni.....	52
7.	OYUN İLE İLGİLİ GÖRSEL DOKÜMAN	103
7.1.	Kostüm Eskizlerinden Bazıları	104
7.2.	Oyundan Fotoğraflar	106
7.3.	Oyunun Afışı	107
8.	SONUÇ	108
	KAYNAKÇA	109

GİRİŞ

Bir sahne aktörü olarak tiyatroya başladığım amatörlik günlerinden süre gelen alışkanlığımla, hep çalıştığım oyunlarda rejisi masasında olmak vazgeçemediğim ve vazgeçemeyeceğim bir alışkanlığımdır. Sadece rejisi yapmamın tek başına bir anlam ifade etmeyeceğini, tiyatroların dramaturji demek olduğunu gayet iyi biliyorum. Bu anlamda devam ettiğim Film ve Drama Yüksek Lisans Programında dramaturji kavramını derinlemesine araştırma ve bunu da tezime taşıma olanağı buldum. Bitirme tezi olarak kendi yazdığım çocuk oyunu “Karagöz Geri Döndü”yü çalışmaya karar verdim. Bu tezde; yazar Caner Bilginer’in 2006 yılında yazdığı ve İBB Şehir Tiyatroları repertuarından oybirliğiyle geçen oyun metninin, üç yıl sonra sahnekor Caner Bilginer tarafından, aldığı Yüksek Lisans eğitimi sonrasında nasıl çalışıldığını göreceksiniz.

Oyunu sahnelerken yaşadığım zorlukları aşmamda, çalıştığım kurumu iyi tanımamın, oyuncu psikolojisini iyi bilmemin ve hep rejide çalışmamdan ileri gelen, pratik çözümler üretme yetimin önemli olduğunu gördüm.

Bir yönetmen için tek önemli öğe oyundur. Bu yolda ihtiyacı olan bütün argümanları birleştirir ve yapmak istediklerinin azamisini o oyunun ihtiyaçları dahilinde gerçekleştirir. E. Gordon Craig bir söyleşisinde;

Yönetmen bir oyun yazarının oyununu oyuncularla, sahne tasarımcısıyla ve çalışan daha başkalarıyla birlikte sahnelerken bir zanaatkar sayılır, hatta zanaatının ustası sayılır. Ama, devinimin, sözlerin, çizgilerin, renklerin ve ritmin nasıl kullanılacağını bilen bir yönetmen sanatçı demektir.¹

diyor.

Ümit ediyorum, kimlikli ve nitelikli bir Türk Tiyatrosunun inşası için yaptığım çalışmalardan biri olan bu oyun, yenilerini yapmam için bana bir dayanak noktası olur.

¹ Aziz Çalışlar, **20. Yüzyılda Tiyatro**, 1. Baskı, İstanbul: Mitos Boyut, 1993, s.47

“KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ”
OYUNUNUN DRAMATURJİ DOSYASI

Yazan: Caner Bilginer

Türü: Çocuk Oyunu

Yazım Yeri ve Tarihi: Türkiye – 2006

Tarz: Geleneksel Türk Tiyatrosu

Zaman: Günümüz

Mekan: İstanbul'da bir evin tavan arası

Ana Çatışma: Çocuklardan birinin (Ali'nin) dedesinin sihir yaptığını ve süper kahraman olduğunu ısrarla savunması, öbür çocuğun (Ayşe'nin) ise dedesinin süper kahraman olmadığı ve sihir yapmadığı durumunu kovalaması gibi görülen yan çatışmanın temellerini oluşturduğu, dede ile torunlar arasındaki kuşak farkıdır.

Gelişme: Rüyaya daldıklarında Ayşe'nin dedesinin bir süper kahraman olduğuna ikna olmaya başlaması.

Zirve: Rüyadan uyandıklarında, ikisinin de yaşadıklarının gerçek olduğunu ve dedelerinin bir süper kahraman olduğunu iddia etmeleri ve fakat, daha sonra dedelerinin telkiniyle rüya olduğuna ikna oldukları halde bile finalde de bu git-gellerinin hala devam etmesi.

Temalar: Eski ve yeninin birbirlerinin farkına varması.

Motifler: Eskimişlik, unutulma, kuşak farkı.

Semboller: Dede, Ali ve Ayşe, sandık, Hayalbazlar, göstermelik², mendil, baston, tasvirler, kuklalar, duvar, ferman.

² Göstermelik: Karagöz oyununda, oyun başında perdede duran ev, çiçek vb. şeklindeki tasvir.

2.1. Oyunun Özeti

Ali ve Ayşe'nin dedeleri eski bir meddah ve Karagöz ustasıdır. Gençliğinde ortaoyununa çıkmış, Direklerarası'nda Tuluat Tiyatrosu'nda oynamıştır. Yaşlanıp unutulduğunda, oyunlarında kullandığı bütün eşyalarını çocuklarıyla yaşadığı evin tavan arasına yığmış, Karagöz takımlarını eski bir mecmuanın arasına koymuş, kostümlerini, kuklalarını, aksesuarlarını sandıkta muhafaza etmeye başlamıştır. Zaman zaman tavan arasına kendini kilitleyip eskiyi yad etmek için hayali seyircilerine hayali yardımcılarıyla birlikte gösteriler sunar. Torunları Ali ile Ayşe dedelerinin kimi zaman tavan arasından gelen sesinden, kimi zaman da alışık olmadıkları konuşma tarzından şüphelenirler. Ve tavan arasına gizlice girip sandığı açmaya karar verirler. Daha doğrusu büyük olan Ali, Ayşe'yi de peşinden sürükler. Tavan arasında gördükleri sandığı, Ali'nin ısrarı üzerine açarlar. Eşyaları karıştırırken tozlu bir mecmuanın arasından Karagöz-Hacivat tasvirlerini bulurlar. O sırada dedeleri gelir. Ali, dedesinin sihir yaptığı ve süper kahraman olduğu konusunda ısrarlıdır. Ayşe, dedeye bunları söyler. Dede de sihir diye bir şeyin olmadığını, böyle doğaüstü kavramların filmlerde, masalarda olduğunu söyler. Çocukların ısrarı üzerine onlara masal anlatmaya başlar. Çocuklar masal sırasında rüyaya dalarlar. Rüyalarında dedeleri onlara Hayalbazlar yardımıyla Karagöz-Hacivat oynatır. Sonra da torunlarına Karagöz oynatmayı öğretir. Karagöz ile Hacivat perdeden canlanıp sahneye inerler. Dede, Karagöz ile Hacivat'ın en bilinen hikayelerini meddah rolünde çocuklara anlatır. Aynı zamanda onları da oyuna dahil eder. Çocuklar, inşaat sahnesinde amele, saray sahnesinde nöbetçi, ortaoyununda Ali; Çelebi, Kavuklu arkası, Ayşe; Zenne, Tuluat oyununda da Ali; düetto yapan Çelebi, Ayşe de; Kantocu olurlar. Gelenek Tiyatrosu başlığı altında toplayabileceğimiz bütün oyunları öğrenirler ve okulda arkadaşlarına anlatacaklarını söylerler. Sonra Karagöz-Hacivat ve Hayalbazlar vedalaşır perdeye dönerler. Ali ile Ayşe de rüyadan uyanırlar. Yaşadıklarının rüya mı yoksa gerçek mi olduğunun ayırtına varmaya çalışırken dedeleri yemeğe geç kaldıklarını söyler. Ali, Karagöz-Hacivat tasvirleriyle, Ayşe de defle hep beraber tavan arasından çıkar. Çocuklar çıkarken kendi aralarında rüyalarında oynadıkları oyunları tekrarlamaktadırlar. Bir anlamda, ileride göreceğimiz gibi, eski sandıktan eski tiyatromuz çıkmış, çocuklarla birlikte hayata karışmıştır.

2.2. Karakterler

DEDE: 60'lı yaşlarında, eski bir meddah ve bir Hayali -Karagöz ustası- dir. Dramaturjik olarak eski Türk Tiyatrosunu yansıtar. Eski İstanbul'da yetişmiş, şehirdeki kültür erozyonundan korunmak için kendini kabuğuna hapsetmiştir. Bildiği sanat, eski alakayı görmemekte, teknolojiye ve Batı Tiyatrosunun hücumlarına karşı koyamamaktadır. Kendini kuşak farkından dolayı yalnızlığa itilmiş hissetmektedir. Bildiklerini anlatacağı birilerinin olmadığını görünce, çocuklarının, kullanmasına izin verdikleri tavan arasında kendi kendine hayali seyirciye gösteriler yapar. Yanındaki Hayalbazlar ve salondaki seyirci hayalinin bir parçasıdır.

HAYALBAZLAR: 2006 yılında yazılan ilk metinde olmayan Hayalbazlar, yönetmenin tercihi ile Gelenek Tiyatrosunda önemli bir yer tutan Hokkabazlıktan yola çıkılarak, Commedia dell'Arte oyun biçimiyle plastik anlamda benzerlik gösterecek şekilde ele alınmıştır. Fuayede hokkabazlık yaparlar, gelen çocuk seyircilere küçük illüzyon numaraları öğretirler. Bir anlamda liminal süreç, çocuk seyirciler tiyatro kapısından girdikleri anda başlar. Burada çocuk seyircilerin kopma yaşadıkları bizzat sahnekor tarafından gözlemlenmiştir. Hayalbazlar, gerçek olmayan (sürreal) gibi çalışılmış ve bu rol kişilerine ruhsal derinlik verilmemiştir. Aynı zamanda Hayalbazlar rüyada çocuklara öğretilen oyunları kurar ve onlarla birlikte oynarlar. Hayalbazlardan biri, diğerinin kıdemlisi durumundadır. Bu da gelenek sanatında, bir ustaya teslim olmanın zorunluluğu ve sonunda "pazat alma"³ kaygısı olduğu bilinciyle, yönetmen tarafından oyunculara verilmiştir.

1968 Nisan ayında, Arena Tiyatrosu'nda Ortaoyununun meşhur oyunlarından biri olan Kanlı Nigar bugünkü dilimize uygulamalı şekliyle sahneye konulmuştu. Bu oyunda Münir Özkul başrolü yani Kavuklu'yu oynuyordu.

O zaman Arena'da bir gece düzenlediler, bu geceye basın mensupları da davet edilmişti, hatta merhum Ulunay'da geldi. Bu bir nevi gala idi.

³ Pazat alma: Geleneğe göre, çıraklığa kabul edilen aktörün, oynadığı rollerde muvaffak olmasıyla, ustası tarafından bir üst derece olan kalfalığa veya kalfalıktan ustalığa yükseltilmesine yani derece atlatılmasına denir.

İsmail Efendi'nin Temmuz ayında bir jübilesi yapılacak ve sanattan ayrılacaktı. Bir çırak arandı. Yani Ortaoyununda bir üst derece olan kalfalığa çıkarılacak bir çırak.

(Bilindiği gibi Ortaoyununda çıraklık, kalfalık, ustalık diye bir kademe vardır. Önce çırak, sonra kalfa, daha sonra da usta olunur.)

Dümbüllü İsmail Efendi, Münir Özkul'un sanatını takdir ederdi. Onu kalfalığa yükseltmek istiyordu. Bu da takke giydirmekle oluyormuş.

O gece İsmail Efendi takkesini Münir Özkul'a giydirmiştir. Yani verilen ve öldükten sonra verileceği söylenen kavuk değil takkedir.⁴

ALİ: 11 yaşındadır. Meraklı, fantastik hayaller kuran, doğaüstü olaylarla insanları ilişkilendirmeye hevesli bir çocuktur.

AYŞE: 9 yaşındadır. Ali'nin aksine olaylara temkinli yaklaşan, gerçekçi, hemen ikna olmayan, sorgulayan, kurallara uyan, ideal bir çocuktur.

KARAGÖZ, KAVUKLU, GÜLLÜ: Hayal oyunumuza adını veren oyunun baş kişisi Karagöz'dür.

Karagöz ve Kavuklu birincisi perdede, ikincisi meydanda olmak üzere halk tabakasının temsilcisidirler. Her ikisinde de hudutsuz bir açık yüreklilik, riyasız bir samimiyet ve sadece görünüşte kalan bir vurdumduymazlık, bir bilmezlikten gelme hali vardır. Her ikisi de aptalca olduğu kanısını uyandırmakta, özel bir maksat güden, kurnaz bir cahil tipini temsil ederler. Bu son özellikleridir ki; Pişekar'ın ve Hacivat'ın bütün entrikalarını bozar, hilelerini ortaya çıkarır, yüzlerine vurur.⁵

⁴ Sadi Yaver Ataman, **Dümbüllü İsmail**, 1. Basım, İstanbul: Yapı Kredi, 1974, s. 166

⁵ Nihal Türkmen, **Orta Oyunu**, 2. Basım, İstanbul: Milli Eğitim, 1991, s. 97.

Tuluat Tiyatrosunda ki Güllü yada İbiş karakteri, Türk Tiyatrosunun Genel Görünümünde de değinileceği gibi Ortaoyununun sahneye çıkmasıyla, Ortaoyununun baş kişisi ser-komik Kavuklunun dönüştüğü rol kişisidir. Bu komik her zaman Efendiye bağlı bir uşaktır. Efendisinin laflarını yanlış anlamasından doğan durum komedisiyle izleyiciyi güldürmeyi amaçlar.

HACİVAT, PİŞEKAR, BEY: Hacivat, hayal oyunumuzda Karagöz'e dişi söz söyleyen gölge oyunu kişisidir.

Pişekar ve Hacivat düşündüklerini hissettirmeyen, temkinli, oldukça okumuş, biraz ukala, saf halk tabakasını kandırıp, istismar eden ve onunla eğlenen birer hilekar örneğidirler.⁶

Tuluat Tiyatrosunda ki Bey karakteri, Ortaoyununda ki Pişekar'a denk gelir.

Pişekar ise bu tiyatroda, yüzüne karşı sövülüp sayılan şahsiyete çevrilmişti.⁷

MİMARBAŞI: Hayal oyunumuz Karagöz hakkındaki rivayetlerin en bilineninin olmazsa olmazı Mimarbaşı figürü, inşaat sahnesinin işleme amacıyla, otoriter bir tip olarak mizahi yolla anlatılacak şekilde çizilmiştir.

2.3. Temalar

ESKİ VE YENİNİN BİRBİRİNİN FARKINA VARMASI

Dede, ömrünün sonunda, genel olarak diğer halk sanatkarlarının yaşadığı geçim sıkıntısıyla, çocuklarının yanına sığınmıştır. Artık kendi devri geçmiştir. Bunun bilincindedir. İstanbul o eski İstanbul değildir. Şirket-i Hayriye vapurlarında, herkesin yerinin belli olduğu, birbirine aşına olan insanların vapurda birbirlerini göremediklerinde kaygıya kapıldıkları dönemler çoktan geçmiş, insanların konuşurken birbirlerinin gözlerine bakmadığı, bütün değerlerin yozlaştığı günümüz İstanbul'unda tek çareyi sığındığı tavan arasındaki eski eşyalarında, anılarında bulmuştur. Çocuklarının ve torunlarının onu anlamadıklarının bilincindedir. O da, değişime ayak uyduramamış,

⁶ Türkmen, s. 97,98

⁷ Ahmed Rasim, **Muharrir Bu Ya**, 4. Basım, İstanbul: Milli Eğitim, 1997, s. 70

kendini tavan arasına, anılarını sandığına hapsetmiştir. Çocuklar da dedelerinin onlara yabancı gelen üslubuna anlam verememekte, dedelerinin geleceğin habercisi olduğunun farkına varamamaktadırlar. Ta ki; tavan arasında, sandıkta, gölge oyunumuz Karagöz Hacivat'ın tasvirlerini bulana dek. Dede ile torunlar bu sayede birbirlerinin farkına varacak, dede onlara, onlarda dedeye yaklaşılarak, dedelerinden öğrendiklerini günümüz davranışlarıyla birleştirip bir sentez yapacaklardır.

“Ali: Bir haylaz kız gördüm hep yaramazlık yapar.

Ayşe: Çocuk ders varken düşünür, oyun olunca azar.”

Görüldüğü gibi dede eskiyi, torunlar yeniye yansımaktadır. Eski verilerle yeni olan, bir potada eritilip, kimlikli, nitelikli, özgün bir Türk Tiyatrosu ancak bu şekilde oluşturulabilir.

Böylesine cümbüşlü, çalgılı çağnaklı bir oyun dizisine yazılacak son sözün de, o hava içinde, eğlenceli, neşeli, gamsız kasavetsiz bir yazı olması gerekirdi. Fakat bu güzel halk sanatının ölmesi: ona hayatlarını adanmış olan halk sanatçılarımızın hemen hepsinin – hatta bunlar arasında durumu en elverişli sanılan Naşit'in dahi- son yıllarının sıkıntı, darlık, yoksulluk, hatta sefahat içinde geçmiş bulunması; beni, yayınladığım oyunlara yaraşan eğlenceli bir sonsöz yazmaktan alıkoyuyordu.

Uzun ömrü boyunca Geleneksel Tiyatromuza gönül veren ve bu tiyatronun ürünlerinin kaybolmasını önlemek amacıyla, onları, söz konusu sanatın hayatta kalan son temsilcilerine para verdirip yazdırarak koruyan ustamız Sayın Raif Ogan'ın bana emanet ettiği, Sandıklı oyununun bulunduğu defterin son saifesinde, Mehmet Safer'in Sayın Raif Ogan'a yazdığı üç buçuk satırlık bir teskere beni birden bire sarstı. Göğüs boşluklarında yürek taşıyan insanlara duyurmak ve devletle sanatçı arasındaki ilişkileri düzenlemesi gereken kişilerin gözleri önüne sermek için bu yazının fotokopisini ve Latin alfabesine çevrilmiş biçimini veriyorum.

“Beyim Katip Salih’in üç hayal piyesi var. Hastalık sebebine hafızamı toplayıp yazamıyorum. Şifa bulursam yazarım. Pek ziyade müzayakadayım. Lütfünüzün minnettariyım.” Mehmet Safer.

Toplumumuzun yaratıcı dehasını yüzyıllar boyunca sürdürüp gelen sanatçılarımızın acıklı sonunu, hiçbir söz, bu üç buçuk satırlık belge kadar kuvvetle dile getiremez. Kafasındaki eşsiz hazineyi verirken bile kendini eziklik duygusundan kurtaramayan ve yaptığı paha biçilmez hizmetin farkında bile olmayan büyük bir ustanın bu hali...⁸

2.4. Motifler

ESKİMİŞLİK

Dede eskimişliğinin farkında olmasına rağmen, bunu kıracak hiçbir eylemde bulunmamaktadır. Umut her zaman var olmalıdır, olacaktır da. Çocukların sandığı karıştırmayla, onlara bildiklerini anlatması eş zamanlı gelişmektedir. Eski tiyatrodan yeni tiyatroya, çağdaşa geçiş, umudu kaybetmemekle olmalıdır. Çağdaş Ortaoyunları 1 kitabımın önsözünde de belirttiğim iki tespitten birine burada, diğerine de “Kuşak Farkı” bölümünde değinmek istiyorum.

Ortaoyunun yok oluşunu hazırlayan nedenleri şöyle sıralayabiliriz: i-Eskilik (değişmemiş olmak), ii-Zaman ve toplum yaşamının akışını izleyememek, konu ve içerik olarak geçen yüzyılın Osmanlı toplumuna bağlı kalmak, iii-Oyun tiplerinin artık aramızda bulunmaması, iv- İlkel bir sanat olarak kabul edilmesi, v-Sinema, tiyatro hatta radyo gibi rakiplerin hücumlarına karşı koyamayışı, vi-Savaş sonrası kuşaklar arasında sözlü güldürünün değerini yitirip yerine hareket öğesinin birinci plana geçişi.⁹

⁸ Cevdet Kudret, **Ortaoyunu II**, 2. Baskı, İstanbul: İnkılap, 1994, s. 487,488.

⁹ Hüsamettin Bozok, **Uyanış Dergisi**, “Ortaoyununu Diriltmek İçin” adlı makale, 1939, Cilt 86, Sayı:2254/559, s. 212.

UNUTULMA

Şan, şöhret, tanınmışlık duygusu bir aktör için maalesef çok önemlidir. Maalesef diyorum; çünkü bu ego mesleği icra edilmediğinde aktör, elinden oyuncağı alınmış gibi olur. Unutulma hissine kapılır. Bu da her devirde aktör için çok zordur. Yıllarca insanları kendine alkışlatan bir sanatkarın, yalnız, unutulmuş hissine kapılması ruhunda derin yaralar açar.

KUŞAK FARKI

Dede ile torunlar arasında kuşak farkı hissedilmektedir. Dede çocuklarıyla kaybettiği eskiyi, torunlarıyla yakalayamayacağı yeisi içindedir. Burada her ailede görülen, dede ve torunlar arasındaki kuşak farkı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Oyunda da görüldüğü üzere kuşak farkı rahatlıkla ortadan kaldırılacağı gibi Ortaoyunu da çağdaştırılabilir.

Ortaoyunu çağdaştırılabilir. Ortaoyununda; geçici olan; konu, kişi, aksiyon, kalıcı olan; meydanda oynamak, ritmik, müzikal oynamak, diyalog yapısı, sürrealist olmak, doğaçlamaya dayanmak gibi unsurlar vardır. Kişisel görüşüm, kalıcı olan unsurlardan yaralanılarak Ortaoyunu yenileştirilebilir.¹⁰

2.5. Semboller

DEDE: Eski tiyatroyu, geçmişini anlatan bir sembol olarak karşımıza çıkıyor.

ALİ-AYŞE: Ali ve Ayşe dramaturjik olarak bakıldığında, bize yeni oluşturulacak olan tiyatroyu anlatıyor.

SANDIK: Eski tiyatronun devrinin bittiğini, hapsedildiğini anlatıyor. Çocukların sandığı açmasıyla eski tiyatro gün ışığına çıkıyor.

HAYALBAZLAR: Oyunda geçen rüya bölümünde, gerçek üstü imajı yaratmak amacıyla, kendine has biçimleriyle sahnede vardılar. Kurdukları oyunlarda Anlatıcıya, Yardağa, Zenneye, Kantocuya ve Ameleye dönüşürler.

¹⁰ İ. Hakkı Baltacıoğlu, **Ülkü Dergisi**, “Ortaoyunu” adlı makale, 1942, Cilt 11, Sayı:14, s. 11

GÖSTERMELİK: Karagöz perdesinde ve aynı zamanda ön fon perdesinde bulunmaktadır. Göstermeliğin kaldırılması oyunun başladığını sembolize eder. Oyun, başladığı gibi kaldırılan göstermeliklerin yerine (Karagöz perdesi ve ön fon perdesi) konmasıyla biter.

MENDİL: Meddah'ın taklit yaparken kullandığı peşkir, yani büyükçe beyaz mendil, Kayartoda¹¹ başörtüsüne dönüşür. Geleneğe göre; Kayartunun başındaki örtü beyaz olmalıdır.

Kayartunun yani zenci cariyenin kıyafetini sormayın. Baş, "mama dadı" kıyafetinde; yüz, kalın, beyaz örtü arasından fırlak; sırtta açık, yahut koyu bir yeldirme; ayaklarda potin, yarım kundura, bazen bir tulumbacı yemenisi; Kavuklu'nun dikkatini çekecek şekilde kırtıp sırtarak yürür, dururdu.¹²

BASTON: Türk Tiyatrosunda Meddahın kullandığı aksesuarlardan biridir. Meddah bazen bastonunu dikkat toplamak için yere vurur, bazen de bir nesneyi taklit ederken kullanır. Oyunda Dede torununa Meddahı anlatırken bastonuyla bir fayton arabasını anlatabileceğini söyler. Hakikaten de Ortaoyununda bastonunu Kayartoya verir ve hem onun kullanmasını hem de fayton arabası sahnesinde arabanın bir parçası olmasını sağlar.

TASVİRLER: Çengi ve Beberuhi¹³ tasvirleri özellikle seçilmiştir. Ali ve Ayşe rüyalarında oyunları öğrenirken, Karagöz'ün sahneye inmiş hali Ortaoyununda Ali, Beberuhi'nin karşılığı Kavuklu Arkasına, Ayşe de Tuluat Oyununda Çengi'nin karşılığı Kantocu'ya dönüşmüştür. Karagöz Hacivat tasvirleri; oyunun baş kişisi Karagöz ve Hacivat rüyada canlanıp, önce Ortaoyununda Kavuklu ve Pişekar'a, sonra Tuluat Oyununda Güllü ve Bey'e¹⁴ dönüşürler.

KUKLALAR: Kukla seçimi, Sultan Orhan ve Vezir'i çocuk seyircilere el kuklamızı da gösterecek şekilde çalışma isteğinden kaynaklanmaktadır.

¹¹ Kayarto: Ortaoyunu argosunda Zenci Kadın, Bacı Kalfa.

¹² Rasim, s. 113.

¹³ Beberuhi: Ortaoyununda; Kavuklu Arkası veya Denyo rolüne karşılık gelir. İki rolünde aynı anda olduğu metinlerde mevcuttur.

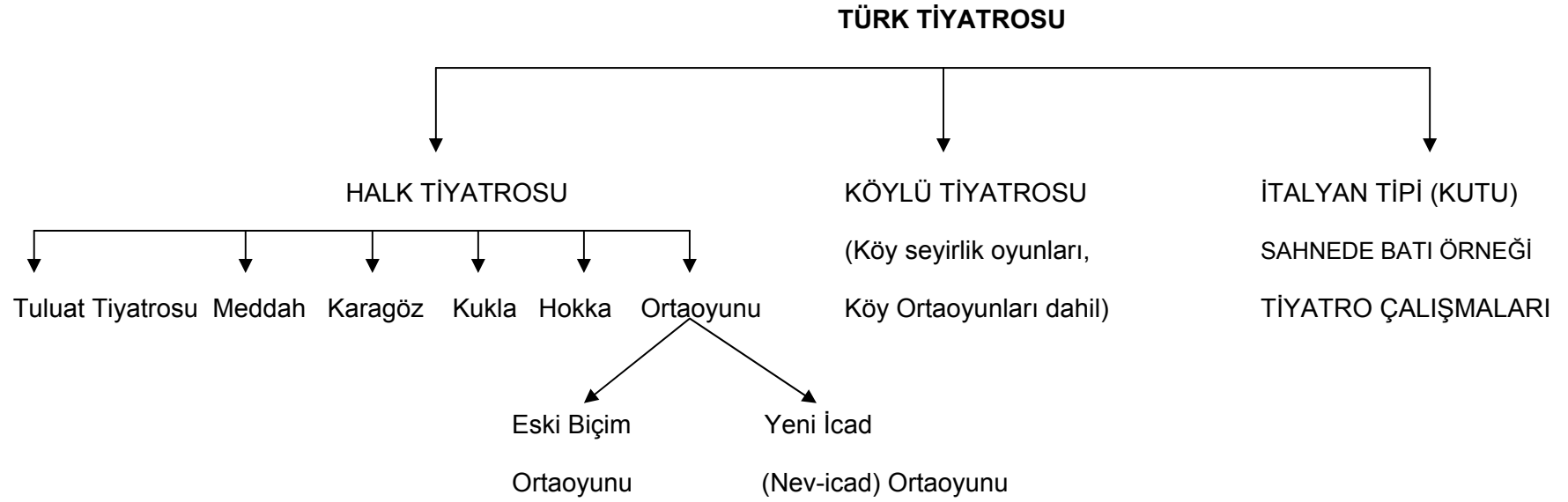
¹⁴ Bey: Tuluat Oyununda; İhtiyar yada Sirar (dişi söz söyleyen) olarak da geçer.

DUVAR: Sultan Orhan'ın emriyle yıkılan duvar, gene Sultan Orhan'ın emriyle Karagöz Hacivat'ın perdede doğuşunu, oyun arasında çocuklar tarafından örülmesi de geleceğin seyircisinin bu sanata sahip çıkmasını sembolize ediyor.

FERMAN: Fermanın açılması ve arkasında Karagöz Hacivat'ın belirmesi, onların yeniden aramıza dönüşünü, ama bu defa, perdede dönüşünü sembolize ediyor. Bu tarz semboller bir anlamda, geleceğin seyircisini, Şehir Tiyatrosunun çok iyi oynadığı tarihi piyeslere hazırlama amacını da güdüyor.

TÜRK TİYATROSU

3.1. Türk Tiyatrosunun Genel Görünümü

Bizim tiyatromuz Türk güzel sanatlarının yetim büyüyen çocuğudur. Diğerlerinin her bölümü himaye görür; adına okullar açılır. Daha evvel açılmış olanlara; üniversitelere kadar ehemmiyetle ve resmen sokulur. Bu kıymet bilirlığın yanında Türk'ün milli "temaşası" ne aranır ne sorulur. Sorulsa da bileni bulunmaz zaten.

Bir bölümü tiyatro, diğer bölümü musiki mektebi olarak 1914'de Darülbedayi kuruldu. Yani tam teşkilatlı bir konservatuar: bu konservatuarın musiki kısmına "şark ve garp musikisi", yani Türk ve Batı müziği dersleri konuldu da; tiyatro kısmında yabancı tiyatro öğretmeninden gayrı, Türk milli tiyatrosuna dair bir cümle ilave etmek kimsenin aklına gelmedi... Asya'nın taaa o bilinmeyen uçlarından oynaya oynaya, yüzlerce, binlerce yılları aşır, İstanbul'a kadar gelmiş; bu şehrin her köşesinde hükmünü yürütmüş olan "milli tiyatromuz" hakkında, ders notları arasına bir sözcük dahi katılmadı! Hadi o devirde halk şarkısı, halk şairi, halk şiiri; kısacası halka ait her şey gibi halk tiyatrosunu da hakir görürlerdi. Bundan dolayı da Darülbedayi'i kuranlar, milyonlarımızın hepsini avamın, cahillerin zevki sayanlar, halk tiyatrosunun lafını dahi etmemişlerdi... Peki ya Ankara konservatuarı kurulurken sorumlu kimselerin zihinleri nerelere takılmıştı? Gün gelip de folklorumuzun her cinsini baş tacı ederken; okullarda, meydanlarda, festivallerde; hatta yabancı diyarlarda iftiharla gösterirken; "milli musiki, raks, şiirimiz var" derken elbet birinin dilinin ucuna "milli tiyatromuz" kelimeleri gelecek diye bekledim durdum. Bizimkiler istedikleri kadar bilgisizliklerinden "Ortaoyunu" ve "Karagöz" için yok Çin'den gelmiş; yok Yunan'dan alınmış; yok çingeneler icat etmiş diye gevelesinler. Bunun, bilgisizlik aczi içinde uydurma şeyler olduğunu; asırlardan beri bir Türk Tiyatrosunun var olduğunu, Hayal oyununun "Çin'in kuzeyindeki kavimlerden gelen sanatçılar tarafından Çin'e sokulduğunu" (bizi bize karşı müdafaa eden) yabancı yazar, araştırmacı, müverrih ve bilginlerin kitaplarında

okuyoruz. Kabul edelim ki; geçmişini merak edip araştırmayan dünya üzerinde tek millet varsa o da galiba biziz.

Geçmiş devirdeki bilgisizliğimiz, kıymet bilmeyişimiz yüzünden daha evvel kaybettiğimiz “Hayal oyunu”muzdan sonra, sevgili Dümbüllü’nün vefatı ile “Ortaoyunu”muzla da helalleştik.

Vasfi Rıza ZOBU¹⁵

1974, Şubat

3.2. Hayal Oyunumuz Karagöz

Milletlerin kendilerine özgü davranış biçimleri hal ve tavırları vardır. Türkler tarafından icad edilip Orta Asya’dan Anadolu’ya kadar hükmünü her köşede yürütmüş bu milli tiyatromuz, Anadolu’da bilinen adıyla Karagöz’ümüz, maalesef eski zamanlardaki değer bilmeyişimizden, sadece ara sıra Ramazan ayında oda işinin ehli olmayan heveskar hayali namzetleri tarafından icra edilen bir gösteriye dönüşmüştür.

Bizim tiyatromuz bilinen klasik tiyatroların aksine bir ustaya tabi olunarak öğrenilen bir sanattır. Umuyoruz ve biliyoruz ki 21. yüzyılın tiyatrosu bu coğrafyadan doğacaktır. Brecht’in epik tiyatro dediği Grotowski’nin yoksul tiyatro diye lanse ettiği bu biçim hiç şüphe yok M.Ö. 2000 yıllarında Türkler tarafından körmük adı verilen oyuncularla icra ediliyordu. Ama maalesef batı hayranlığı yüzünden her olguda olduğu gibi bu ölümsüz sanata gereken önemi verememiş, referans olarak Antik Yunan’ı almış, kutu sahneye hapsolmuş ve batı örneği tiyatro çalışmalarıyla kendimizi avutup gurbette övünür hale gelmişiz. Burada, hayal oyunumuz Karagöz hakkında, sanatı icra eden biri olarak, kitabi olmayan, uygulamaya dönük bilgiler de vermek istiyorum.

Her coğrafyada, milletler, söyleyip yazamadıklarını söyleyen, icra eden kahramanlara özlem duyar ve kulaktan kulağa onun varlığından söz eder. Bu coğrafyadaki Nasreddin Hoca, Karacaoğlan, Keloğlan ve benzerleri Orta Asya coğrafyasında da aynen ama başka adlarla vardır. Bizim Karagözümüz, Orta Asya’dan kol korçak oyunlarıyla Anadolu’ya gelmiş hakiki bir Türk oyunudur. Ama bu oyuna ne acıdır ki Yunanlılar sahip çıkmıştır. Bugün biliyoruz ki İstanbul’da bir tek sabit programlı Karagöz oynatan tiyatro bulamazsınız. Ancak Atina’da pek çok *Karagözis* tiyatrosu

¹⁵ Ataman’ın Dümbüllü İsmail Efendi atlı kitabı için Vasfi Rıza Zobu’nun kaleme aldığı yazı.

düzenli seanslarla icrayı sanat eylemekte. Ne hazindir ki bu tiyatronun anayurdu İstanbul'da sabit olarak Taceddin Diker ustanın yaptığı gösteriler ve özel günlerde yapılan gösteriler dışında maalesef düzenli bir *Karagöz Tiyatrosu* yok.

Amacımız; çıkar gözetmeksizin Belediye, Kültür Bakanlığı ve özel sektördeki Karagöz hamisi büyüklerimizin, ilk etapta İstanbul'da bir *Karagöz Tiyatrosu* açmalarını ve bütün Karagöz ustalarının ve namzetlerinin burada programlı gösteriler yapmasını sağlamak ve böylelikle genç Karagöz ustalarının yetişmelerine olanak tanımak olmalıdır.

Araştırmacılardan öğrendiğimize göre Orta Asya'daki Hayal Oyunu Anadolu coğrafyasında Şeyh Küşteri'nin önderliğinde Karagöz adını alıyor. Karagözde mistik öğeler var. Şeyh Küşteri öğrencilerine istekleri üzerine öte taraftan da örnekler vermek için sarığını duvara mıhlayıp arkasında mum yakıyor ve elini sarığın üzerinde gezdiriyor. "Bakın bu sarık dünya hayatıdır. Bu mum ruhtur bu elde vücuttur. Mum söner ruh gider. Vücut ölür ama dünya hayatı kalır" kabilinden tarif yapıyor. Hakikaten de oynatan ve oynatılan diye Karagözün felsefesine bakmakta yarar var.

Karagöz oyunun bölümleri; i- mukaddime (giriş), ii- muhavere (söyleşme), iii- fasıl (asıl oyun), iv- bitiş olarak söylenebilir.

Hayali; perdedeki bütün sesleri tefrik eden, bütün tasvirleri oynatan tek bir kişidir ve yanında yarıdak denen, kurulan oyundaki tasvirleri sıraya koyan, defle de ustasına yardım eden biri vardır. Nareke denen sazdan yapılan düdük, hayali tarafından oyunun başında, Hacivat perdeye gelip gazel okumadan önce, perdedeki göstermelik alınırken çalınır. Hacivat, defle takdimden sonra, oynatıcıya göre perdenin sağından meydana gelir. Perde gazeli okumak adettendir. Hacivat, perde gazelinden sonra, perdenin - oynatıcıya göre- sol üst köşedeki çiviye belinden asılan Karagözle söyleşmeye başlar. Bu köşe Karagöz'ün evini yansılamaktadır. Def Karagöz oyununun vazgeçilmez ve en önemli enstrümanıdır.

Hayali, Karagöze, her yanlış anlamada, hareket edebilen koluyla Hacivat'a tokat attırır. Defte tokadı destekler.

Bir Karagözcünün usta olup olmadığını anlamanın birinci ve en kolay yolu; tasvirlerin ayaklarının, perdede, havada durup durmadığıdır. Tasvirlerin ayakları havadaysa boşuna zaman kaybedip o oyunu izlemeyin. İkincisi de sesleri tefrik

etmektedir. Çok maharet gerektiren bir iştir. Karagöz'le Hacivat'ın söyleşmesinden sonra oyun akışına göre Fasil denen ve oyunun ana konusunu oluşturan bölüm başlar. Finalde sonraki oyun ve oyunun yeri anons edilir.

Tarih; kişi olarak doğan, yaşayan ve ölen Karagöz ve Hacivat'ı kabul etmez. Ancak Karagöz, Anadolu halkının gönlünde yaşamış bir şahsiyet olarak durur. Karagöz Türk'tür. Türklerin başka coğrafyalardan gölge oyununu aldıkları iddia edilse de ona milli benliğini, örfünü, adetini katarak Karagöz adını verip Ulusal Türk Tiyatrosu yaptıkları aşikardır.

Karagöz ve Hacivat'a temsil ettikleri zümreyi yansılayan sembolik varlıklar olarak bakmak; davranış farklılıklarını kişileştirmesi, ait olduğu devre ilişkin toplumsal yaşantıyı, giyim kuşam biçimini anlatması bakımından ilginçtir.

Oyun tasvirleri; eskiden ışığı iyi geçirmesi, sıcağa dayanıklı olması, eğilip bükülmemesi sebebiyle deve derisiyle yapılırdı. Şimdilerde Karagöz ustaları genellikle siğir derisi ve plastikle çalışıyorlar.

Deri şeffaf hale gelince kurutulur. Tasvirler Nevrekan denilen ucu keskin aletle kesilir. Deri kütük üzerine serilerek verilecek şekil üstüne çizilir. Nevrekanla kesilir. Kesilen suretler kök boyalarla aslına uygun olarak boyanır.

Karagözün makbul olanı, kandil ışığında oynatılanıdır. Bu adet teknolojiyle beraber terk edilip yerini elektrige bırakmıştır.

3.3. Meddah

Türk Gelenek Tiyatrosunun türlerinden biridir. Hikaye anlatılan bölüm içinde konuşma, taklit, kişileştirme barındırdığı için tek kişilik dramatik sanatlarımızdan kabul edilir. Meddahın malzeme yelpazesi çok geniştir. Konularını kıssalardan, menkıbelerden, destanlardan, söylencelerden alabileceği gibi kaybolmaya başladığı 19. yy'ın son dönemlerinde komedi unsurlu hikayelerden de almıştır. Meddahların kullandıkları aksesuarlar, bir yandan anlatımlarında bir süreklilik arz ederken; diğer yandan durduran, geciktirerek merak uyandıran bir izlenim de sunarlar. Meddahlar sadece kişilerin taklitlerini yapmazlar. Bunun yanında doğada bulunan ses ve hayvanların taklitlerini de yaparlar. Meddahın bunları yaparken kullandığı iki aksesuar vardır. Bunlardan biri peşkir, diğeri de bastondur. Omzundan sarkıttığı peşkirle, yani

büyükçe beyaz mendille çeşitli taklitler yapar. Bazen seyircinin dağılan dikkatini toplamak, bazen de merak uyandırmak için alnını siler. Bastonunu ise hikayeye başlarken haber vermek için yere vurur. Oyunun bazı bölümlerinde kapı çalmak için kullanır. Bazen bir müzik aleti veya tüfek veyahut da bir süpürge olarak bile kullanılabilir. Bazen de atı olarak kullanır.

18. yy. sonlarında bir meddahın, yüzüğünü kaybeden bir padişahın hikayesini anlatırken, bastonu bacalarının arasına alıp ata biner gibi yaptığını yabancı kaynaklardan öğreniyoruz.¹⁶

Meddah, bastonunu 3 kere yere vurduktan sonra genellikle;

“Sühansaz-ı gülistan-ı nezahet

Nihal-i gonce-i bağ-ı zerafet

Söyledikçe sergüzeşt-e verir bezm-i letafet

Dinle imdi bende-i acizden hoş bir hikayat.”

ya da;

“Hak dostum hak diye başlayalım söze. Görelim mevlam neyler, neylerse güzel eyler. Zarif hanımlar, kibar beyler hikayatım size. Edeyim meclise bir kıssa beyan, kıssadan hisse ala arif olan. Bakalım aine-i devran ne suretler gösterecek. Sallan yuvarlan koca oğlan sallan.”

diyerek anlatmaya başlardı. Bitirirken de genellikle, kendisinin sadece anlatıcı olduğunu vurgulamak için hikayesinin menşeiini de söylerdi;

“Bu bir kıssadır eski bir mecmuatın kenarına kaydolunmuş, (...kişiden naklolunmuş) biz de gördük (duyduk) söyledik. Sakiye sohbet kalmazmış baki. Her ne kadar sürc-i lisan eyledikse affola.”

diye bitirirlerdi.

Şimdilerde batıdan gelen stand-up meddahın yerini almış görünüyor.

¹⁶ Metin And, **Geleneksel Türk Tiyatrosu**, 1. Baskı, İstanbul: İnkılap, 1985, s. 223.

3.4. Ortaoyunu ve Tuluat Tiyatrosu

19. yy'ın ikinci yarısında son şeklini aldığını bildiğimiz Ulusal Tiyatromuz Ortaoyunu'nun yok oluşunu hazırlayan sebepleri, dramaturji dosyasının motifler bölümünde sıralamıştım.

Ortaoyunu şöyle tarif edilebilir: Çitlerle çevrili yumurta şeklinde bir dairenin tespit edildiği meydanda belli bir konunun kanavasına uyularak, yazılı bir metne bağlı kalmadan doğaçlama (tuluatlı) oynanan, oyunun örgüsüne göre özel şarkı, dans, taklit ve konuşmaların da içi içe geçtiği bir oyun.

Ortaoyunun bölümleri; Giriş, Muhavere (arzbar- tekerleme yani rüya), Fasil ve Bitiştir.

Ortaoyunun müzikleri; kaba zurna (mehterane zurnası), çifte-nara (nakkare) ile icra edilir.

Yenidünya denilen çoklukla Zennelerin evini ve Kavuklunun dükkanını yansılayan üç ya da dört kanatlı ortalama 1,5 metre yüksekliğinde dekorla oynanır. Kavuklunun dükkanı aşağı yukarı bunun yarısı kadardır.

Ortaoyununun merkez kişileri; Kavuklu ve Pişekar'dır. Kadın rollerini (Zenne) erkek oyuncuların oynadığını biliyoruz.

Feraceye gelince; zenne ekseriya geniş yakalı, kollu, çift etekli çeşidinden giyer, yaşmağın alt kısmına –bıyıkları örtmek için- kalın tülbindini koyarak, bu feracenin yarı açık göğüslüğünden içeri yayarak, bazen bu göğüs yerine yapma gül veya başka bir çiçek takardı. Bunun ayağında çedik pabuç yoktur. Hem de ayağına bakmaya gelmez. Bir dereceye kadar kadın görünüşü veren şu kıyafeti, ayaklara bakılınca gözden düşer. Çünkü o koca erkek ayakları, şimdiki deyimlere göre, insanı hayal kırıklığına uğrattı! Ortaoyununda, bu düzmece zenneye sahici kadın gözüyle bakarak tutulmuş birkaç budala çıkmış olduğunu, işitirdim.

Mesela, Hayali Ömer rahmetli, güzelce bir genç idi. Onun yaşmak, ferace tutunarak kırıma ve nazla, nazlıca ve salınarak süzülüp, süzgün bakışlarla konuşup görüşmesi bir aralık epeyce dedikodu uyandırmıştı! Hatta, Hayali Salih demişti ki:

-Ben bu kadar zenne gördüm, Ömer kadar kırıtkanını görmedim.¹⁷

Ortaoyununda Kavukluluk Tuluat Oyunundaki komiklikle tamamen zıttı. Yani Tuluat Tiyatrosundaki İbiş, Ortaoyunundaki Kavuklu'dan bu anlamda ayrılıyordu.

Ortaoyunu sahneye çıkmakla, ayağı yerden kesilmiş olmadı, asıl yapısına da epiyi değişiklik meydana geldi. Önce, sırası ve düzeni bozuldu. Kavuklu, tıpkı tanzimatı takip eden elbise tüzüğü uyarınca, başındaki kavuğunu, sırtındaki cübbesini, yırtmaçlı entarisini, belindeki kuşağını, bacağındaki şalvarını, ayaklarındaki paşmağını, yani çetlik pabucunu çıkardı; bunların yerine başına, kalıba girse Firengin "silindir" dediği uzun resmi şapkasını andıran, uzun, buruşuk bir fes; sırtına bir ceket, bir pardasü bozması, arada sırada kolları kopuk, hayderi taklidi bir sako; beline bir kuşak, bacağına yarım şalvara benzer, paçası bol, dar bir pantolon; ayaklarına yarım kundura takarak; kaşlarına kömür, yanak ve burnuna allık, gözlerine sürme sürerek; saçı, sakalı ile Karagöz'ün soygunluğu gibi bir çıplaklık ile cascavlak kaldı. Adı Kavuklu iken maskara oldu. Belki de Avrupalı bir tiyatro tenkitçisi ilk defa seyredişinde, onu kendi memleketindeki at cambazhanelerindeki Klavun'ların basit hallerinden ilham alan bir komik olmak üzere tasvir ederdi.¹⁸

2005 Mayısında Feshane'de yönettiğim tuluat oyununun broşür yazısında Tuluat Tiyatrosu ile ilgili bilgilere yer vermiştim. Onu burada yazmanın yararlı olacağı kanaatindeyim.

¹⁷ Rasim, s. 113

¹⁸ Rasim, s. 67,68

Aşağıdaki satırlar az sonra izleyeceğiniz Tuluat Tiyatrosu'nu örnekleyen buluşmada göreceğimiz gibi bu türü anlatıyor ve bir yandan da Ulusal Tiyatro'yu inşa edemeyişimizin özeleştirisini yapıyor.

Bir hatırlatma; Tuluat Sazı: Klarinet, keman, trompet, caz davulundan (buli) mürettip olup izleyeceğiniz uygulamada klarinet ve def kullanılmıştır.

Batı tiyatrosu karşısında yitmeye yüz tutan Klasik Türk Tiyatrosu'nu diriltmeye çalışmak yine Ortaoyunu kumpanyalarındaki yarı profesyonel sanatkarlara düştü. Bu sanatkarlar Güllü Agop'un tiyatro tekeli 10 yıllığına (1860-70) eline almasıyla yenilik yapma gerekliliği hissettiler. Batı tiyatrosu ile Klasik Türk Tiyatrosunun donelerini kullanarak Ortaoyunu' nu İtalyan tipi sahneye adapte ettiler. Böylece Tuluat Tiyatrosu doğdu. Bu tiyatroyla batı tiyatrosunun tekniği, dekoru, kostümü ve konuları Ortaoyunu tekniğine uyarlandı. Bu tür halk tarafından çok tutulmuş 1960'lı yıllara kadar İsmail Dümbüllü ve Muammer Karaca'yla yaşamıştır.

1875 de verilen ilk temsilde Pişekar Küçük İsmail Efendi'nin imzasını görüyoruz. Bu halk sanatı 1960'lı yıllarda yitip gitmiştir.

Aydınların hor görmesi(!), sanatçıların yetenek, kültür yönünden zayıf; dolayısıyla kalite ve kantite bakımından yetersiz olmaları, Ulusal Tiyatroyu kurmakta yardımcı olamamış sadece mim öğeleri ile süslü parodi, gag ve güldürü tiyatrosu olarak kalmıştır.

3.5. Çocuk Tiyatrosu, Karagöz Geri Döndü ve İBB Şehir Tiyatroları Üzerine

Yazıp yönettiğim bu oyun, İBB Şehir Tiyatrolarının misyonu gereği hazırladığı ve yaşatmaya çalıştığı Türk Gelenek Tiyatrosunun, çocukları içine alacak şekilde eklemlendirildi. Oyunumuzda ulusal tiyatromuzun bütün biçimlerini; -gölge oyunumuz Karagöz'ümüzü, kukla biçimlerinden biri olan, (Orta Asya'dan ve Selçuklulardan beri varlığını sürdüren, kol-korçak oyunları bağlamında) el kuklamızı, hokkabazlığı, Ortaoyunu ve Tuluat oyunumuzu- kullanarak Çocuk Tiyatrosunun gerçekleri çerçevesinde sahneledik.

İBB Şehir Tiyatrolarında Çocuk Tiyatrosu, 1930'lardan günümüze Küçük Kemal ve Ferih Egemen ile başlayan bir süreçtir. Nesilden nesile tiyatro çalışanlarına anlatılarak günümüze gelen bu öğretiler, çocuk tiyatrosunda zaman zaman denenen farklı yaklaşımlar ve çağın gerekleriyle çok önemli bir görevi yerine getiriyor. Çocuk Tiyatrosunun ereği; çocuğun toplum içinde bireye dönüşürken, izlemiş olduğu oyunlar vasıtasıyla, farkında olmadan çocuğu hayata hazırlamakta müdahil olmaktır. Bu müdahil oluş, onun tiyatro sevgisini kazanması, kendinden sonrakilere de bunu aşılamaaya çalışması şeklinde tezahür etmelidir.

İBB Şehir Tiyatroları, Çocuk Tiyatrosu çalışmalarında yerli ve yabancı yazarların oyunlarını sahneleyerek, belirlenen amaç ve yöntemlerle Türkiye'nin en eski sanat kurumu olmasının sorumluluğu ve bilinciyle hareket etmektedir. Geleceğin tiyatro seyircisi, bu yolla yetiştirilerek, salondaki yerini geçmişte olduğu gibi bundan sonra da almaya devam edecektir.

YÖNETMENİN NOTLARI

4.1. Yönetmenin Yazarlığına Dair Notları

Yazar Caner Bilginer, insan malzemesini halktan seçer. Konuları genellikle günümüz insanının yaşamı, sorunları ve çözüm yolları üzerinedir. Bunları yaparken işlediği konulara her zaman eleştirel bir bakış getirir. Türk Halk Tiyatrosundan, Ulusal Tiyatromuz Ortaoyunun kalıp ve özelliklerinden yararlanır. Yaptıkları bir nevi Çağdaş Ortaoyunu denemeleridir. Dili günümüz Türkçesiyle, geçmiş İstanbul'un artık çok az bilinen Türkçesinin bir karışımıdır. Bazen rol kişisine anlaşılmayan kelimeler söyler ve öbür rol kişisine bunu açıklar. Bu sıklıkla başvurduğu bir yöntemdir. Bu sayede okuyucunun yahut oyunu çalışanların ve seyredenlerin zihinlerini uyarıp sahip çıkma duygusu yaratmayı hedefler. Genellikle yazdığı oyunları kendisi sahneye koyar. Bilir ki; bir yönetmen için en önemli şey, oyundaki lafların kendi lafları olması gerektiğidir. Bu sayede metnin lafına (ruhuna) inilebilir ancak. Şu anda Aristophanes'in Bulutlar isimli oyunundan temasını alan, Macar Türkolog Kunos'un derlediği Büyücü Hoca'yı "İllüzyonist Yerseniz Hipnozcu" adıyla günümüze getirmeye ve Çağdaş Ortaoyunu denemelerine bir yenisini eklemeye çalışmaktadır.

4.2. Yönetmenin Sahnelemeye İlişkin Notları

Yazar Caner Bilginer'in 2006'da kaleme aldığı bu oyun, 2009'da sahnelenmesi için önüne geldiğinde, şimdiki birikimimle, hali hazırdaki dramatik yapısıyla sahneleyemeyeceğimi gördüm ve metni yeniden ele aldım. Önce ne yapmak istediğimi, ihtiyaçlarımı belirledim. İlk metinde hayalbazlar yoktu. Önce bu iki rol kişisiyle işe başladım. Epey bir zaman çocuk oyunu oynadığım için biliyordum ki; çocuk seyircileri oyunda tutacak, (liminal süreç içinde) bir enstürumana ihtiyacım vardı. Bu da Hayalbazlardı. Çocuk tiyatrosunda biliyoruz ki dikkat süresi ortalama onbeş dakikadır. Hep o zaman dilimlerinde çocuk seyircinin kopmamasını sağlayacak devinimler tespit ettim ve onları metne yerleştirdim. Perde Karagöz'ü uzundu. Kısaltıp en belirleyici olan diyalogları aldık. Karagöz ile Hacivat ilk yazılan metinde günlük hayatta perdeden canlanıyorlardı. Konuya hakim olan bir yazarın böyle bir hataya nasıl düştüğünü anlamadım. Çünkü Karagöz canlı olmazdı. Karagöz perde oyunuydu. Hemen bu durumu Ortaoyunun tekerleme kısmından hareketle, bir rüya esprisi içinde çözümlerdim. Meddah, bir hikaye anlatıyordu. Ama oyunun bütünü içinde bakınca, bunun oyunu düşürebileceğini, çocukların dikkatini dağıtabileceğini ve dolayısıyla amacıma hizmet etmeyeceğini gördüm ve çıkardım. İlk metinde yer alan anne, baba

karakterleri de Şu anda amacıma hizmet etmiyordu. Bu sebeple bu iki karakteri yeni metinden çıkardım. Bir prova metni meydana getirdim. Danışman hocam Sayın Ayşe Nil Şamlıoğlu, metni okudu ve alıŐabileceđimi söyledi. Daha sonra belli zamanlarda oyun üzerine fikirlerini aldım. Metne hakimdim ve oyunu ezbere bilmem rejide iŐimi kolaylaŐtıracaktı.

Şimdi sıra tevziata (rol dağılımına) gelmişti. Dede rolünü teklif ettiğim büyüklerim, bu rolün özel ilgi ve bilgi gerektirdiğini, bu sebeple kendilerini bu role yakın görmediklerini, hazırlanma sürecinin uzayabileceğini belirttiler. Zamanı ekonomik kullanabilmem için tiyatroda herkesin kendi yaŐını oynaması gerektiğini savunmama rağmen, bu rolü oynamak zorunda kaldım. midim; 60'lı yaŐlarımnda, gerçek yaŐımda böyle bir rol oynamak. Diğer rolleri oynayacak arkadaŐları gözüme kestirmiŐtim. Rol dağılımı yapıldı. Genel Sanat Yönetmeni tarafından imzalandı. Şimdi yapılacak tek Şey BEKLEMEK...

4.3. Yönetmenin Rejiye Dair Notları

Yönetmenlik bekleme sanatıdır. Uygun bir rol dağılımı için gerekli aktör ve aktristi beklemek, atölyelerde dekor ve kostüm için sıra beklemek, prova yeri ve saati için uygun bir yer temin edilmesini beklemek, aktörün seni anlayıp anlamadığını anlamak için ilgili sahnenin sonunu beklemek, ışık tasarımcısına yol gösterirken, ıŐıđın derecesini, spota takılan rengin sahnede belirmesini beklemek, aktörü serbest bırakıp kendi amacına hizmet edip etmediğini beklemek, *“ben taŐları düŐerim, aktörü serbest bırakırım, o taŐların üzerinde yürüdüğü sürece sorun yok. Ayşe Nil Şamlıoğlu.”* Aksiyonu yönetirken sonunu beklemek, *“yönetmen, aksiyonu yöneten kişidir. etin Sarıkartal”*. Yapılanın artistlik olmasını sağlamak için aktörün uygun anını, ruh halini kontrol etmek için beklemek. *“yapılan aksiyon artistlik olmalı. Müge Gürman”* seçtiğiniz oyunun sizin laflarınız olmasını, iselleŐtirmenizi beklemek, provaları çakışan aktörü beklemek, son ana kadar oyunun oynanıp oynanmayacağının belli olmasını beklemek, sahnede aktörlerin birbirlerini dinleyip dinlemediğini anlamak için beklemek, liminal süreçte, kopan seyirci üstünde yükselen seyircinin, aktörün arkasına saklandığı rol kişisiyle buluŐmasını beklemek, ertesini günkü sahnede için çalışılan uykusuz gecelerde sabah olmasını beklemek, evde, sokakta, yalnızken veya kalabalıklar için dalgın, düŐünceli ilk oyunu beklemek ve en önemlisi oyun bittiğinde alkıŐ beklemek ve ilk oyunda sahneye çağrılırken sıranın size gelmesini beklemek. BEKLEMEK, BEKLEMEK, BEKLEMEK... Daha yüzlercesi sayılabilir.

PROVA GÜNLÜĞÜ

Rol dağılımının imzalanmasından sonra Sahne Direktörlüğü tarafından ilk toplantı için tüm ekibe haber verildi.

17 Ağustos Pazartesi: Tüm ekip Fatih Reşat Nuri Sahnesinde toplandı. Yönetmen, İBŞT'de çocuk tiyatrosu, oyunla ilgili çalışma süreci, belirlenen hedef ve ekibin dikkat etmesi gereken hususlar hakkında konuşma yaptı. Ara verildi. Arada yönetmen rejî ekibiyle iş bölümü yaptı. Dekor-Kostüm tasarımcısıyla irtibat, efekt ve ışık tasarımcısıyla irtibat, basın ve halkla ilişkilerle yürütülecek ilişki ve oyuncu izinleriyle ilgili görev dağılımı konuşuldu. Yönetmen iş bölümünü yaparken, provaların ilerleyen bölümünde ve oyunun çıkmasına yakın, oyunun her şeyini bizzat takip edeceğini biliyordu. Bunu kendisini asiste edenlerin İBŞT'de nasıl çalışıldığını öğrenmeleri için özellikle yaptı. Ardından uzun arada, dekor-kostüm tasarımcıyla, ışık-efekt tasarımcısıyla ve müzikleri yapacak olan sanatçı arkadaşıyla oyun üzerine konuştu. Onları provadan gönderip oyuncularla baş başa kaldı. Oyunculara arkadaş gibi yaklaşarak, bilmedikleri bir türü onlara bir atölye çalışması bağlamında vermeyi hedefliyordu. Bu sebeple kurumunda gördüğü uzun okuma provalarının amacına hizmet etmeyeceğini belirledi. Zaten okuma provalarına karşıydı. Oyuncularla oyunu bir kez okudu, onların görüşlerini aldı ve hiçbir şey söylemeden provayı bitirdi.

18 Ağustos Salı: Yönetmen, oyunculara sahnede beden egzersizleri yaptırdı. Çember yaptırıp kendisi ortaya oturdu. Onlarla genel tiyatro tarihi, tercih ettiği tiyatro adamı Gordon Craig ve üzerine devamlı düşündüğü, uzun yıllar dersini verdiği, Geleneksel Türk Tiyatrosundan konuştu. Bir ülkenin sosyal, ekonomik ve politik durumunu anlamak için o ülkenin tiyatrosuna bakılması gerektiği üzerinden giderek, kimlikli, nitelikli bir Türk Tiyatrosuna sahip olmadığımızı, yaptığımız çalışmaların hep batı örneği tiyatro çalışmaları olduğuna dair uzun uzun kafa ütöledi. Yani damardan girdi. Oyuncuları kendi yönüne çektiğini, onları bu türe soğuk bakmamaları hakkında ikna ettiğini görünce provayı bıraktı.

19 Ağustos Çarşamba: Yönetmenin prova yeri ve zamanı konusunda sıkıntısı vardı, uzun çalışmıyordu. Bir oyuncusu hiç hesapta yokken gece oyununa verilmişti. Üç gün sonra 5 Ekim'e kadar haftada bir gece, o da 3 saat provaya gelebilecekti. Ama her zaman yönetmenin B den başlayıp Z'ye kadar planı mevcuttu. Hiç moralini bozmadı. Hemen ezberinde olan oyundan bir bölüp seçip oradan işe girişti. Önce özel bilgi gerektirdiği için ustalarından gördüğü gibi kendi oynuyor, oyuncularının da bunu

yapmaya çalışmasını istiyordu. Yapamasa da hiç üzerine gitmiyor, nasıl olsa önünde sonunda olacağını biliyordu.

20 Ağustos Perşembe: Yönetmen, provanın başında, zamanı ekonomik kullanmak için provadan yarım saat önce salonda olunmasını istedi. Ekibine ısrarla metnin önemli olmadığını, önemli olanın sahnedeki durum olduğunu söylüyor, durumu oynamaları konusunda onları ikaz ediyordu. N'olur bana rol kişisini gösterin, aktörü görmek istemiyorum diyordu.

21 Ağustos Cuma: Tuluat oyunu çalışılmaya başlandı. Tuluat Tiyatrosu, Dümbüllü İsmail, Muammer Karaca ve Ortaoyununu sahneye çıkararak Tuluat Tiyatrosunun mucidi Pişekar Küçük İsmail hakkında bilgi verildi.

25 Ağustos Salı: Yönetmenin niyeti ve izlediği yol, metindeki geleneksel tiyatro oyunlarını çıkartıp sonra birbirine bağlamaktı. Bu anlamda Tuluat oyunu doğru bir seçimdi. Kanava (ana hatlarıyla oyunun konusu) anlatıldı. Yazılı metin üzerinden hareketle anlatılan durumun doğaçlanma çalışması yapıldı. Bu çalışma birkaç kez tekrar edilip prova bitirildi. Tarzı anlamak ve içselleştirmek için oyuncunun üzerine gitmemek en iyi yoldu. Yönetmen zaten oyunu nasıl sahneleyeceğini gayet iyi biliyordu. Akşam evinde dersini çalışıyor, oyuncusunu kendi belirlediği istikamete çekiyordu. Onları anlamadan role yaklaşıyordu. Biliyordu ki yirmi prova sonra oyuncular farkına varmadan oynamaya başlayacaklardı. Hedefini belirlemişti. Ondan sonra işin süslenmesi kalacaktı.

26 Ağustos Çarşamba: Yönetmenin provası çakışan oyuncusu bugün gelmişti. Geleceğini biliyordu ona göre nereye çalışacağını önceden hesaplamıştı. Çünkü oyuncusuyla bir daha 5 Ekim'e kadar ancak üç kez çalışabilecekti. Onun işini kabaca halletmeliydi. Ortaoyunu ve Tuluatı bu iki günde bitirmeyi planlıyordu. Kabaca Ortaoyunun kanavasından bahsetti. Ortaoyunu üzerine uzun bir konuşma yaptı. Oyuncular ne yapıyorum ben hissine kapılmadan Ortaoyununu sahnelemek kararındaydı. Oyuncuların oynayacağı rolleri tek tek gösterdi. Yapmaya çalışmalarını istedi. Bir iki denemeden sonra provayı bitirdi. Yani bir anlamda onları bu tarzla tanıştırdı. Pişekar rolünü oynayan oyuncuya prova sonunda fayton arabası sahnesini gösterdi ve yapmasını istedi. Doğal olarak oyuncu bunu yapamadı. Üstelemedi. Oyunculardan biri bu tarza aşınaydı, bir diğeri İBŞT'de Ortaoyununda oynamıştı. Yönetmen bu oyunun İBŞT üslubuyla oynanmasını istiyordu. Malum gelenek bunu

gerektiriyordu. Burada çalışan oyuncular da başka çalışmalarda bu bilgileri başka oyunculara aktaracaklar, böylece İBŞT'nin damarı gelenek tiyatrosu, kuşaklar arası yolculuğuna devam edebilecekti. Yönetmenin bir diğer isteği de mektepten çıkan aktör namzetlerinin sadece adını duydukları gelenek tiyatrosuyla içli dışlı olmalarını sağlamaktı. Uzaktan çekinerek baktıkları bu tür, sonunda onları cezp edecekti. Bunu biliyordu ki; oyun başladığında yanılmadığını anladı.

27 Ağustos Perşembe: Yönetmen, Tuluat oyununu çalıştı. Oyuncuları serbest bıraktı. İstediklerini söyledi. Hiçbir ilerleme kaydedememişti. Durum bir gün öncesiyle aynıydı.

1 Eylül Salı: Yönetmen, müzisyenleri çağırdı. Oyunun müziklerini yapan arkadaşıyla ve müzisyenlerle sohbet etmeyi planlıyordu. Türk müziğine ve Karagöz musikisine hakim olduğu için işi kolaydı. Oyunun gerçek olan kısmında; modern bir tür, hayal kısmında; ortama uygun bir tema, Ortaoyunu ve Tuluat kısmında ise; o türün özgün müziklerini istediğini söyledi. Kurmak istediği Temaşa Müzikası yani orkestra; sanatkarların işlerinin yoğunluğundan dolayı kendisine verilmemişti. Ritim saz, cümbüş ve kanunla işi götürmek zorundaydı. Işık tasarımcısını aradı. Karagöz perdesi için ışık istediğini söyledi. Başına geleceği biliyordu. İsteddiği oyundan bir gün önce gelecekti. Evinden kendi ışığını getireceğini de biliyordu. Epey zamandır Karagöz tasviri yapmıyordu. Karagöz sanatçısı Alpay Ekler'in sanatını beğenirdi. Tasarımcısından, kullanacakları tasvirleri Alpay Ekler'den almasını istedi.

2 Eylül Çarşamba: Oyuncular; Karagöz, Ortaoyunu ve Tuluat müziğiyle tanışmalıydılar. Öylede oldu. Müzikleri dinleyip bu güne kadar yaptıklarını unutmamaları yönetmen tarafından önerildi.

3 Eylül Perşembe: Yönetmen, koreograf arkadaşıyla toplantı yaptı.

4 Eylül Cuma: Koreograf oyuncularla beden dili üzerine çalışma yaptı.

8 Eylül Salı: Yönetmen provada önemli olanın, zamanı iyi kullanmak ve temiz çalışmak olduğunu biliyordu. Bu sebeple oyuncularının provaya geldikleri andaki ruh hallerinin çalışmaya müsait mi, azami verim alınabilir mi diye baktı. Oyuncuları isteksiz görünce, onlara Şehir Tiyatrosu ile ilgili anekdotlardan güzel bir kolaj yapıp anlattı. Bu oyuncuların çok hoşuna gitti. Aslında yaptığı provanın bir parçasıydı. Kendilerinden öncekilerin geçmiş deneyimlerini paylaşmak, genç oyuncuları kuruma daha bir bağlıyordu.

9 Eylül Çarşamba: Yönetmen, ekibiyle beraber Şehir Tiyatrosunun bütün bölümlerini gezdi. Oyunu hiç düşünmüyordu. Açık hava tiyatrosundaki atölyelere gittiler. Ayazağa'daki dekor-kostüm deposunu gezdiler. Yönetmenin amacı; oyuncuların bundan sonraki provalarda, gördükleri karşısında aldıkları etkiyle oyuna konsantrasyonlarını sağlamaktı.

10 Eylül Perşembe: Yönetmen, oyuncularına kesinlikle ezber yapmamalarını tembih ediyordu. Torunları oynayan oyuncular ve dedeyi oynayan kendisi çalışmaya başladı. Kırklı yaşlarının başında olan birinin dede oynaması ne zordur diye düşündü. Kırklı yaşlarının başında olan birinin torun oynaması da öyle. Üstelik torununu oynayan ve ondan büyük olan aktör, iki sezon önceki çocuk oyununda oğlunu oynuyordu. Zaman oynadığı rollerde lineer seyrediyordu. Torununu oynayan aktristi, Vişne Bahçesinde seyretmişti. Rolü ona vermesinde ki en önemli ayırt edici özellik, oyuncunun çocuk taklidi yapmıyor olmasıydı. Amacı deneyimli aktörle, genç aktristi birlikte oynatıp, deneyimi aktörün ona yardımcı olmasını sağlamaktı. Dede-Ali-Ayşe sahnesini çalışıyorlardı. Yönetmen, yerine rejî ekibinden bir arkadaşını marke koyup aşağıdan izlemeye başladı. Ne istediğini söyledi. Enerji akışlarından, eşit enerjiyle oynamaları gerektiğinden bahsetti.

11 Eylül Cuma: Yine aynı bölüm çalışıldı. Oyuncular sahnede, yönetmen rejî masasındaydı. Doğaçlama yaparak durumu oynamalarını ve birbirlerini dinlemelerini istedi. Rol dağılımını yaparken, oyuncuları, onların anlamayacağı bir şekilde, bady sistemiyle birbirlerine emanet etmişti. Onlar bunu ancak oyun başladığında anlayacaklardı. Böyle yapmasının sebebi; yönettiği oyunda aynı zamanda oynuyor olması ve oynarken gözlerinin onlara takılmasını ve sahneyi düşünmesini önlemektir. Provası bitirdi.

15 Eylül Salı: Yönetmen Hayalbaz rolünü oynayan oyuncuları ve koreografi provaya çağırdı. Hayalbazlara kafasındaki anlattı. Hayalbaz iminin, gelenek tiyatrosundaki yerini, Commedia dell'Arte plastiğiyle birleştirmek istediğini anlatıp görsel dokümanla bu isteğini pekiştirdi. Hayalbazlar, küçük denemelere başladı. Yönetmen iki oyuncunun tek oyuncu gibi davranmasını istiyordu. Ama bunu onlara söylemedi. Kafasında, bu tutmazsa birinin usta, öbürünün yordak olması durumundan gitme isteği de vardı. Önce iki oyuncu birbirlerini tanımalıydı. Oyunculardan biri çok deneyimliydi. Hisleri yönetmeni yanıltmıyorsa, ikinci seçenektan yola devam edecekti. Arada onlara çay ısmarlayıp

ikisini bir arada bıraktı. Yalnızken kafasındaki iki durumu koreografa açtı. Yönelime göre koreografiyla temas kurup seçtiği yok üzerinden devam edecekti.

16 Eylül Çarşamba: Hayalbazlar ilerleme kaydetti. Ama yönetmen bir gün önce düşündüğü gibi deneyimli oyuncusu üzerinden gidecekti. Onlara çeşitli prova günlerinde de olduğu gibi çocuk tiyatrosundan bahsetti. Çocuk tiyatrosunda deneyimli olan oyuncusu iki yıl önce kızını oynamıştı. Yönetmenin ne demek istediğini anlıyor; öbür oyuncu ile arasındaki makas açıklığı belli olmasın diye anladığını yönetmene göstermiyordu. Haklıydı, ne olacağını sezmişti. Prova sonu yönetmen, Hayalbazlara, deneyimli oyuncunun usta, öbür oyuncunun yordak olması isteği üzerinden gitmelerini önerdi. Böylece motive olmalarını amaçladı. Provayı bitirdi.

17 Eylül Perşembe: Yönetmen, provası çakışan oyuncusu hariç bütün ekibiyle toplandı. Amacı, kabaca bu güne kadar yaptıklarını birleştirmekti. Kendisi de sahnedeki rolü için yerini aldı. Oyunu kabaca sahnede gözden geçirdiler. Arada koreografa nerede, ne istediğini anlattı. Onunda fikirlerini aldı. Ardından koreografi çalışıldı.

18 Eylül Cuma: Müzik direktörü ve koreograf nezaretinde, dans, koreografi ve canlı müzikler çalışıldı. Yönetmen bu arada ışık tasarımcısı ve dekor-kostüm tasarımcısıyla bütün yapılanların ne zaman bir araya getirebileceğini, atölyelerdeki durumu, satın alma pozisyonunu konuştu. Zira dekor, kostüm ve ışığı oyundan bir hafta önce eksiksiz istiyordu. Ama oyundan bir gün önce tamamlanacağını gayet iyi biliyordu. Yinede söyleme ihtiyacı hissetti.

5 Ekim Pazartesi: Yönetmen, gündüz dekor-kostüm tasarımcısıyla oyunun maketini onaylatmak üzere Genel Sanat Yönetmeniyle görüşmeye gitti. Aynı zamanda Genel Sanat Yönetmeni olan tez danışmanı, sema perdesinin şeffaf olması gerektiğini, bu sayede arkada görünen gece oyunu dekorlarının tavan arası imgelemine kuvvetlendireceğini söyledi. Yönetmen bunu dikkate alacağını söyleyip oradan ayrıldı. Provada artık kabaca akışlara başladı. Hem Karagöz oynatıyor, hem meddahlık yapıyor, hem de kukla oynatıyordu. Kuklalar daha gelmemişti. Kuklaların yüzünü görmeden onlara ses veremezdi. O işe daha sıra vardı. Torununu oynayan bayan oyuncuyla yordak Hayalbaza enerjileri ve enerji akışıyla ilgili tespitlerde bulundu.

6 Ekim Salı: Yeni bir haber geldi. Provası çakışan aynı oyuncu, bu sefer de devam eden diğer bir oyunu için tekrar provaya girecekti. Bunun yanında, erkek torunu

oynayan oyuncuyu da başka bir oyuna almışlardı. Yönetmen bozulduğunu belli etmedi. Sonuçta onlar da mensubu bulunduğu kurumun işiydi. Cuma günü provaya 9 Kasım'a kadar ara verecekti. Hemen işe koyuldu. Cuma günü bu iş bitmeliydi. Gerçi oyuncular farkında olmadan oynuyorlardı. Ama tüm ekibin aynı anda prova yapamamasından kaynaklanan dinleme sorunu yaşıyorlardı. Bunu aşmanın yolu devamlı akış almaktı. İki akış yapıldı. Yönetmen hiç karışmadan sadece kendi rolüyle ilgilendi. Provada aldığı notları da okumadı. Geceleyin yalnız kaldıklarında oyunu düşünmelerini ve nereden nereye geldiklerini hissetmelerini istedi. Provayı bitirdi.

8 Ekim Perşembe: Bütün ekip buluştu. Yönetmen önceden hazırladığı efektleri, efektörle beraber sıraya koydurduğu gibi ona çalmasını, yanlış yapabileceğini, oyun sırasında da bunun olabileceğini söyledi. Işık tasarımcısı da genel olarak yönetmenin isteğine uygun ışık planladı. Yönetmen, prova sırasında, ışık tasarımcısına da denemesini, yanlış yapmaktan korkmamasını söyledi. Bunu sık sık oyuncularına da söylüyordu. "Yanlış yapın, yanlış yapın ki doğrusunu bulalım, oyunda yanlış olmasın" diyordu. Akış başladı. Oyuncularına doğru yolda olduklarını, istediği tek şeyin metne bağlı kalmadan sadece ve sadece eğlenmeleri olduğunu söyledi. Onlar eğlenirse seyirci de eğlenecekti. Hepsinin arkasına saklandıkları rol kişilerini onlara hatırlattı ve akışı başlattı. Her şey planladığı gibi makine düzeninde gidiyordu. Uzun zamandır provada olmayan oyuncusu belli ki rolü üzerine düşünmüştü. Oyuncuları farkında olmadan oynuyorlardı. Birinci akış provasında olan aksaklıkları oyuncularına ilettiler. Yemek arası verildi. İkinci akış daha keyifli oldu. Torunlarını oynayan aktörle aktris arasındaki enerji farkı kapanmış, neredeyse eşit enerjiyle oynar hale gelmişlerdi. Karagöz ile Hacivat rolünü oynayan oyuncuları, atölye çalışmasının yararını görmüşler, Karagöz dilini öğrenmeye başlamışlardı. Hayalbazlar iyi durumdaydı. Ama hala yönetmenin istediği kıvamda değildi. Çünkü zaman zaman rollerinin peşinden gitmeyi bırakıyorlardı. Prova bitince onlara bir daha çalışmayı önerdi. Müzisyenler de uyum sağlamaya başlamıştı.

9 Ekim Cuma: Yönetmen, provada çocuk tiyatrosu üzerine olan deneyimlerini aktardı. Salonun en arkasından bir çocuk seçmelerini ve ona oynamalarını söyledi. Zaten öndeki seyircinin sahneyi görüyor ve duyuyor olduğunu, oyunun başlayacağı Fatih sahnesinin sağır olduğunu söyledi. Oyunu kurduğu +7 yaş grubunun oyunda konuşmayacağını, ama küçük seyircilerde geldiğinde konuştuklarını duydukları zaman seslerini azaltmalarını, o zaman konuşan çocukların susacaklarını söyledi. Aktörün

karşısındaki aktörü, kulisi, salonu aynı anda dinlemesi gerektiğini söyledi ve akışa geçildi. Mümkün olduğunca kesmemeye çalıştı. Hem rolünün derdindeydi, hem de sırasını beklerken yandan oyuna bakıyordu. Aksamaları kafasına notluyordu. Yalnız kendini alamadığı durum; laflarını söylerken oyuncularını, sahneyi, her yeri kontrol etmesiydi. Bundan kurutulması gerekliydi. Hayalbazlar artık yönetmenin istediği gibi oynuyordu. Ezber yapılmadan metin hafızaya alınmıştı. Yönetmen notları okudu. Provası bitirdi. Artık önündeki bir aylık sürede, dekor, kostüm, afiş, broşür vs. ile ilgilenebilecekti. Bütün asistanları başka oyunlara verilmişti ve bir asistanı da sahnede Hayalbaz rolü oynuyordu. Başta yazdığı gibi iş yine ona kalmıştı. Oyuncularına, ayrılmadan önce, yaptıkları çalışmalarını zaman zaman akıllarından geçirmelerini söyledi.

9 Kasım Pazartesi: Saat 13:00. Fatih Reşat Nuri sahnesi. Tüm ekip hazır. Sohbet sırasında bazı oyuncular; yaptıklarını hatırlamadıklarını söyledi. Yönetmen herkesten bir iki dakika sahnede gezinmelerini, hiçbir şey düşünmemelerini, sadece etrafa bakmalarını istedi. Buna kendisi de dahildi. Sonra kuliste toplanıldı. Yönetmen provanın başlama saatini bildirdi. Herkes serbestti. Oyunculara; kostümlerini denemelerini, aksesuarlarını ilgili yerlere yerleştirmelerini, sahne trafiğinde bu sayede rahat edebileceklerini anlattı. Işık tasarımcısıyla konuşmasında, çocuk oyunlarından sonra matine olduğu için, ışık konusunda yetirince verim alınamayacağını söyledi. Düşündüğü gibi akış başladığında oyuncular farkında olmadan oynadıkları rol kişisini çağırıp arkasına saklandılar ve oyun akmaya başladı. Notlar okunup prova bitirildi.

10 Kasım Salı: Işık ve efektin devreye tam girmesiyle sağlıklı bir akış provası yapıldı. Tek eksik, Karagöz perdesinin ışığının olmamasıydı. Evden getirdiğiyle idare etti. Cuma günü gelecekmiş. Akış provasının sonunda dikkat edilmesi gereken hususlar; motivasyon, eşit enerji, dinleme, unutulmuş repliğin yerine tuluat yapma gibi pratik çözümler hatırlatıldı. Oyuncular hiç yorulmadıkları, nasıl oynamaya başladıklarını hala anlamadıklarını söylediler.

12 Kasım Perşembe: Biri 13:00, diğeri 15:00'de olmak üzere iki genel prova yapıldı.

13 Kasım Cuma: Biri 13:00, diğeri 15:00'de olmak üzere iki genel prova yapıldı.

14 Kasım Cumartesi ilk oyun oynandı. Selam için sıramı BEKLİYORUM...

“KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ” REJİ METNİ

6.1. “Karagöz Geri Döndü” Oyununun İlk Metni

KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ

*MÜZİKLİ ÇOCUK OYUNU
2 BÖLÜM*

YAZAN: CANER BİLGİNER

KİŞİLER

DEDE – MEDDAH–HAYALİ –AMELE- SULTAN ORHAN

KARAGÖZ – KAVUKLU – İBİŞ

HACİVAT – PİŞEKAR – BEYEFENDİ

AYŞE - ANLATICI- AMELE

ALİ – MİMARBAŞI

ANNE - AMELE

BABA – AMELE - VEZİR

KLARİNET, RİTM SAZ

I. PERDE

Fuayedede ki Eski İstanbul Türkülerinden oluşan uvertür müziğinden sonra Klarinet ve ritm saz sahnedeki yerini alır. Başlama anonsundan sonra oyunun giriş müziği efektten verilir. Müzik azalırken perde yavaş yavaş açılır, salon ışıkları yiter. Sahne düzeni şöyledir: Sahnenin seyirciye göre solunda eski bir sandık üzerine belli belirsiz bir ışık ve sahnenin orta ortasında bir Karagöz perdesi, yine üzerinde zayıf bir ışık düşürülmüştür. Karagöz perdesinin arkasında canlı Karagöz ve Hacivat'ı oynayan oyuncular sıralarını beklemektedir. Sahnenin sağ ön tarafında ise renkli mukavvalardan kesilmiş tuğlalar öbek halinde durmaktadır. İki çocuk (Oyuncular büyük olabilir fakat çocuk rolündedirler.) Sahnenin seyirciye göre solundan ellerinde fenerle girerler. Ali önde Ayşe arkadadır.

- Ayşe:** Ne diye sürükledin buralara beni ağabey korkuyorum çok karanlık.
Ali: Canım ne korkuyorsun. Sen demiyor muydun: "Ağabey tatile girdik bisikleti tamir edelim" diye.
Ayşe: Annemler de tam bisiklet konacak yer bulmuşlar. Tavan arası şuraya bak. (Ayağı sandığa çarpar takılır düşer). Ağabey burada bir şey var
Ali: Gene ne var, bıktım senden. Biraz dikkatli olsana. (Feneri sandığın üzerine tutar, sahne aydınlanır). Bakalım neymiş bu. (Sandık olduğunu anlayarak). Aman canım eski bir sandık.
Ayşe: Ağabey çok merak ettim içini açalım mı?
Ali: Hadi açalım. (Açarlar). Bakalım ne varmış. Muhakkak bizimkilerin eski, kullanmadıkları değersiz eşyalardır. (Sandıkta Klasik Türk Tiyatrosunu yansılayan pusat v.s. vardır. En altta Karagöz Hacivat tasvirleri durmaktadır.)
Ayşe: (Karıştırarak). Ağabey bunlar ne böyle deriden kesilmiş tuhaf küçük insanlar...
Ali: Ne bileyim kızım anladıysam arap olayım.
Dışardan ses: Çocuklar, çocuklar, Ali, Ayşe.
Ali: Eyvah dedem
(Dede aynı taraftan girer.)
Dede: Çocuklar neredesiniz? Sizi merak ettik sofraya hazır, anneniz babanız sizi bekliyor hadi bakalım doğru yemeğe.
Ayşe: Şey dedecim bisikleti arıyorduk da.
Ali: Evet dedecim. Ararken burada bir sandık bulduk içinde anlamsız kıyafetler, adam resimleri var.
Dede: (Güler yüzlü). Bir bakalım bende meraklandım. (Sandığa bakar, duygulanır, gözleri dolar). Çocuklar haklısınız, bunlar sizin için anlamsız. Çünkü öyle yetiştiriliyorsunuz. Kültürünüzü bilmeden. (Duygulu). Bu kostümler bizim öz tiyatromuzun kostümleri, bu beğenmediğiniz anlamsız adam resimleri dediklerinizde bizim çok sevgili Karagöz oyunumuzun tasvirleri. (Seyirciye). Arkadaşlar siz Karagöz'ü biliyor musunuz? Bakın bu Karagöz oyunumuzun baş kişisi Karagöz, bu da Hacivat.
Dışardan ses: Hadi çocuklar yemeğe. Baba hadi gelin yemek soğuyor.
Dede: Neyse çocuklar hadi boşverin doğru yemeğe. Hem siz gidin televizyondaki saçma sapan programları seyredin.
Ayşe: Tamam dede saçmayız.
Ali: Evet dedecim hem saçmayız hem kurşunuz.
(Dede arkasını dönüp hareket alırken durur, döner, çocuklara bakarak...)
Dede: Şuanda ne yaptığının farkında mısınız?
Ayşe: Yoooo

- Ali:** Ne yaptık ki?
- Dede:** Çocuklar benim söylediklerimi bilerek yanlış anlayıp tuluat yaptınız.
- Ayşe:** Tuluu??? Oda ne demek?
- Ali:** Özür dileriz bilmeden yaptık.
- Dede:** Yok çocuklar yani tuluat demek bizim tiyatromuzun dayandığı, yazılı metin olmadan oynamak demektir. Yanlış anlamış gibi yapıp hemen cevap vermek.
- Ayşe:** Estağfurullah.
- Ali:** Dedecim biz büyüklerimize cevap vermez onları dinleriz. Burada oyun icabı kusurumuza bakma.
- Ayşe:** Ya ne olur ne olur dedecim biraz daha kalalım.
- Ali:** Evet dedecim bize Karagözle Hacivatı anlat.
- Ayşe ile Ali:** N olur dedecim n olur n olur n olurr
- Dede:** Peki peki arkadaşlara da soralım onlarda isterlerse anlatacağım.
- Ayşe ile Ali:** (Seyirciye). Arkadaşlar dedem bize Karagöz'ü anlatsın mı?
(Alınan olumlu yanıt üzerine...)
- Dede:** Eh madem bu kadar çok istiyorsunuz. Yemek biraz bekliliyi versin.
- Ayşe:** Yaşasın
- Ali:** Oley helal dede. Çak.
- Dede:** Ama söz verin bundan annenizin babanızın haberi olmayacak. Söz mü?
- Ayşe ile Ali:** Söz.
- Dede:** Bakalım burada neler varmış. Bu kıyafetleri giymeyeli o kadar uzun zaman oldu ki. Biliyor musunuz eskiden bende ortaoyununa çıkar, Karagöz oynatırdım. (Dalarak). Artık o günler eskide kaldı. Neyse biz işimize bakalım. (Üzerine yelek giyer, başına fes takar, peşkirini sol omzundan sarkıtır), bastonum nerede? Heh oda buradaymış. Ali şu iskemleyi de şurayı koyuver. Çocuklar şimdi size meddahı anlatacağım.
- Ayşe:** Meddah ne?
- Dede:** Evladım meddah; masallar hikayeler anlatanlara denir. Bu büyükçe mendili yani peşkiri dinlenirken, lafı hatırlarken, bazen de kılık değiştirirken kullanır. Bu bastonu da insanlar dinlesin diye bazen yere vurur, bazen kapı çalmak için kullanır, bazen de çeşitli taklitler yapar. Uzun eşek olur mesela.
- Ayşe:** Hadi uzun eşek oynayalım.
- Ali:** İyice saçmaladın. Sus. Dedecim sen ona bakma hadi bize meddah ol.
- Dede:** Peki. (Dede bu konuşmalar olurken hazırlanmış iskemlenin üstünde oturmaktadır.)
Hak dostum hak diye başlayalım söze; görelim mevlam neyler neylerse güzel eyler, zarif hanımlar kibar beyler hikayatım size. Edeyim meclise bir kıssa beyan kıssadan hisse ala arif olan. Bakalım ayine-i devran ne suretler gösterecek. Sallan yuvarlan koca oğlan sallan.
Efendim zamanın birinde Nasrettin Hoca'nın yolu Konya'ya düşmüş. Konya'nın çarşısında yürürken burnuna mis gibi helva kokuları gelmiş, malum Afyon'un kaymağı Konya'nın etli ekmeği, Alaaddin Tepesi, Mevlana'sı bir de helvası meşhurdur. Bir dükkanın önünden geçerken kapıda ki garson hocayı içeri buyur etmiş.
- Hocam, helva daha fırından yeni çıktı, dumanı üzerinde, sıcak sıcak, içeri buyurda bir tadına bakıver hele demiş.
- Hoca da; Oooohhhh ala. Gelirim evladım ne demek gelmez miyim demiş. Garson hemen hocanın önüne bir tabak helva getirmiş.
- Buyur hocam afiyet olsun demiş

- Hoca; He he he sağol evladım demiş, bir iki dudak hareketiyle bütün tabağı gövdeye indirmiş. Evladım ben ömrü hayatımda böyle güzel böyle lezzetli helva yemedim. Sen şundan bir tabak daha getiriver demiş. Garson hemen bir tabak daha helva getirmiş, hoca tekrar bir hamlede helvayı işkembe-i kübraya indirmiş, kalkmış kapıya doğru seğırtmiş. Hadi bana eyvallah diye kapıdan çıkarken garson kolundan yakalamış

- Hocam o kadar helva yedin, parasını ödemedin demiş.

- Hoca; Evladım beni içeriye sen buyur etmedin mi? Demiş.

- Garson; Hocam öyle şey olur mu? Helvayı yedin parasını ödeyeceksin.

Hocada ödemem deyince hocayı bir güzel benzetmişler. Yüzü gözü kan revan içinde Akşehir'in yolunu tutmuş. Kahvenin önünden geçerken ahali sormuş.

- Hocam bu ne hal Konya nasıldı?

- Vallahülazim Konya çok güzeldi amma adama döve döve helva yediyorlar demiş. *(Dede temenna eder. Çocuklar gülüşürken ve alkışlarken yerinden kalkar, fesini çıkarır, peşkirini, bastonunu eline alır, sandalyeden kalkar, bunları sandığa koyarken)*

Ayşe ile Ali: *(Seyirciye).* Arkadaşlar meddahı beğendiniz mi?

Dede: İşte böyle çocuklar; meddah bizim tek kişilik dramatik sanatlarımızdandır.

Ayşe: Dede, hani bu deriden kesilmiş tasvirler var ya onları da bize oynatsana ne olur.

Ali: Evet dedecim biz Karagöz seyretmek istiyoruz.

Dede: Çocuklar nasıl olur? Ben yıllardır sopayı elime almadım.

Ayşe: İsrar etmeyelim baksana dedem bize kızdı herhalde pataklayacak.

Dede: Torunum o nasıl laf öyle. Şimdi bu Karagöz oyunu sopalarla oynatılıyor ya onun için öyle söyledim. O bir tabirdir. Peki çocuklar madem o kadar çok istiyorsunuz size küçük bir muhavere geçeyim. *(Seyirciye)* Arkadaşlar Karagöz oynatalım mı?

(Dede sahnenin orta ortasında oyunun başından beri bulunan Karagöz perdesinin arkasına geçerken sahne ışıkları söner, Karagöz perdesi aydınlanırken çocuklarda perdenin önüne çökerek Karagöz seyrederek. Dedeye arkada sıralarını bekleyen canlı Karagöz ve Hacivat def ve nareke ile eşlik etmektedir.)

Hacivat: Of hay hak.

Perde kurduk ışık yaktık gösteririz gölge hayal.

Gerçektir bu hep sürececek zannedilmeye sadece hayal.

Sevgili arkadaşlar hepinize selamlar mutluluklar.

Ah efendim ben bendeniz ben Hacivat çelebi kulunuz geliverdim buraya Şeyh Küşteri Meydanı'na. Benimde sizin gibi kafa dengi bir arkadaşım olsa gelirse buraya. Güzel güzel konuşsak, tatlı tatlı söyleşsek, efendim o konuşsa ben dinlesem, haddim olamayarak bendeniz konuşsam o dinlese, biraz müzikten tiyatrodan anlasa, biraz hoş sohbet olsa, ben dileyim mevlam işimizi rast getire.

Yar bana bir eğlence

Aman bana bir eğlence

Karagöz: Kafana geliyor tencere.

Hacivat: Yar bana bir eğlence amaaan amaaan.

Karagöz: Yeter artık şişti benim kafam kafaamaam.

Hacivat: Yar bana bir eğlence aman bana bir eğlence.
Karagöz: Yar bana bir elleme aman bana bir elleme.
Hacivat: Elleme değil Karagözüm eğlence eğlence. Yani lafı, sözü, muhabbeti tatlı.

Karagöz: *(Pencereden)*. Hoş geldin keçi suratlı.
Hacivat: Gelirse karşıma o söylese, ben dinlesem, ben söylesem o dinlese.
Karagöz: Şu Hacivat da benden bir temiz dayak yese.
Hacivat: Yar bana bir eğlence aman bana bir eğlence.
Karagöz: *(Atlar, boğuşmaya başlarlar, Hacivat kaçar, Karagöz sırtüstü yatar)*. Ay aman of. Öldüm bittim bayıldım. Kolesterolüm yükseldi. Asabi sinirim nüksetti. Şekerim çıktı. Eski hasırlar gibi, çürük domatesler gibi, içi geçmiş karpuzlar gibi, memur maaşı gibi yerlere yayıldım.*(Ayağa kalkar)*. Amanın ense köküm, şakaklarım, sigara tablası gibi kulaklarım, amanın lepiska saçlarım. Seni gidi utanmaz arlanmaz idare fitili, mum bacaklı adam seni. Bir daha gel de bak sana neler yaparım.

Hacivat: Vay Karagözüm maşallah akşam-ı şerifler hayırlar olsun.
Karagöz: Seninde silsileni sansarlar boşsun. *(Tokat)*
Hacivat: Aman Karagözüm gelir gelmez bana vurmaya hakkın yok.
Karagöz: Sende al şu tokadı burnuna sok. *(Tokat)*
Hacivat: Yazıklar olsun sana Karagözüm yazık.
Karagöz: Hoş geldin kazık oğlu kazık. *(Tokat)*
Hacivat: Yazıklar olsun Karagözüm haşa huzurdan şu dünyaya eşek gelmişsin eşek gidiyorsun.
Karagöz: Ona yarabbi şükür.
Hacivat: Ne gibi.
Karagöz: Sende katır geldin hergele gidiyorsun ya. *(Tokat)*
Hacivat: Yazıklar olsun senin peder-ü maderine ki seni okutup yazdırtmamışlar.
Karagöz: O perdeli tadelle ne demek oluyor.
Hacivat: Yani senin pederin yok mu?
Karagöz: Ah Hacivat benim peder vefat etti.
Hacivat: Vefa'ya mı gitti,
Karagöz: Evet Vefa'ya gitti. Boza alacak. Sende ister misin?
Hacivat: Anlatamıyorum efendim. Sizin pedere ne oldu?
Karagöz: Öldü öldü.
Hacivat: Aman Karagöz'üm kim gördü.
Karagöz: Kim görecektir mahalleli gördü.
Hacivat: Nasıl gördüler.
Karagöz: Beyazlara bürünmüştü.
Hacivat: Beyazıt da aktara mı görünmüştü.
Karagöz: Hayır Sultanahmet de supermarkete görünmüştü.
Hacivat: Aman Karagözüm birden bire anlayamadım sizin peder ne oldu.
Karagöz: Senin anlayacağın bizim peder sizlere ömür.
Hacivat: Haklısın çok kötü belediyenin dağıttığı kömür.
Karagöz: Şimdi senin suratına şaplağı yapıştırırsam görürsün.
Hacivat: Doğru söyle Karagözüm sizin pedere ne oldu?
Karagöz: Ne kalın kafalı adamsın be. Bizim peder uzandı uzandı.
Hacivat: Demek sizin peder lastikliydi.
Karagöz: Senin anlayacağın bizim peder dünya değiştirdi.
Hacivat: Uzaya mı gitti?
Karagöz: Hayır uzaya gitmedi atmosferde aktarma yapacak mekik bekliyor. Ne kalın kafalı adamsın ya. Bizim peder bir gün şöyle bir uzandı. *(Arka üstü*

yatar ve kalkarak). Mahalleden beş-on kişi geldi bizim pederi omuzladılar. Evden dışarı çıkardılar.

Hacivat:

Şöyle bir hava alsın diye.

Karagöz:

Vallahi tepelerim. Derken birkaç kişi toprağı kazdılar. Bizim pederi içine yatırdılar. Üstünü kapadılar. Şöyle güzel bir suladılar. Döndük geldik.

Hacivat:

Desene Karagözüm bu merak sizde de var.

Karagöz:

Ne merakı?

Hacivat:

Efendim ne merakı olacak bahçe merakı. Bu sene ektiniz inşallah gelecek sene meyvesini yersiniz.

Karagöz:

Hay kerata benim peder turfanda bostan patlıcanı mı be.

Hacivat:

Ha şimdi anladım sizin peder ölmüş.

Karagöz:

Oh yarabbi şükür anlatabildik.

Hacivat:

Mademki pederiniz öldü Allah size ömürler versin. Babanız sağ ya?

Karagöz:

Babam öldü öldü.

Hacivat:

Siz sağ olun Karagözüm pederiniz sağ ya?

Karagöz:

Yahu adamın kaç babası olur. Senin anlayacağın babamla pederim ikisi bir günde öldüler. Kerata az kalsın beni 99 babalı yapacaktı.

Hacivat:

Karagözüm iki gözüm

Karagöz:

Söyle benim kulak tozum (Tokat)

Hacivat:

Aman karagözüm dur ne vurursun ellerin kırılsın.

Karagöz:

Ekler kenetler gene vururum. Al bakalım köftehor.

Hacivat:

Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım masalcı dedeye haber vereyim heman.

Karagöz:

Akıllım haber vermeye ne hacet zaten bizi o oynatıyor.

Hacivat:

Sahi mi Karagözüm.

Karagöz:

Zayi benim gereksiz yüzüm. Demem o ki masalcı amca biz perdeden aşağı insek canlansak olur mu?

Dede:

Olur tabi neden olmasın. (Çocuklara) Sevgili arkadaşlar Karagözle Hacivat canlanıp perdeden sahneye insinler ister misiniz?

(Çocukların olumlu cevabı üzerine Karagözle Hacivat canlanır, perdenin sağından ve solundan ön tarafa gelirler perdenin ışığı sönerken çocuklar sandığın yanına çekilir sahne aydınlanır dede karagözle Hacivat'ın arasındadır. Perdedeki hareketlerle...)

Hacivat:

Keser döner sap döner.

Karagöz:

Gün gelir hesap döner. (Tokat).

Dede:

Karagöz de ait olduğu yere çocuklara geri döner. Hoş geldiniz. Görüşmeyeli uzun zaman oldu. Asırların ötesinden nefes alır gibi doğdunuz palangamıza.

Hacivat:

Dede var ya edebiyatçı bilir misin?

Karagöz:

Sende benim dayağımı yer misin? (Tokat)

Hacivat:

Hoş olsun sefaya.

Karagöz:

Hak berakat versin bu palangadaki oyuna. (Tokat)

Dede:

Perdedeki eklemli hareketleri bırakın.

Karagöz:

Eklemli hareketleri bırakalım, katlamalı hareketlere başlayalım.

Hacivat:

Öyle değil Karagözüm yani artık canlandık onun için öbür insanlar gibi yürüyelim konuşalım.

Karagöz:

Amanın alacaklılar mı geldi hemen sıvışalım.

- Hacivat:** Anlaşıldı Karagözüm beni izle. *(Hacivat düzelir, normal hareket eder, konuşur, Karagöz ona uymaya çalışır, kollarını hareket ettirirken)*. Senin sırtına yel girmiş.
- Karagöz:** Evet benim sırtıma yel seninkine karayel. Allah müstehakını versin. *(Bir iki denemeden sonra oda düzelir.)*
- Ali:** Hoş geldiniz Hacivat Amca.
- Ayşe:** Hoş geldiniz Karagöz Amca. Arkadaşlar Karagözle Hacivat Amcamız geri döndüler ne güzel değil mi?
- Dede:** Bu çocuklar benim torunlarım. Bu arkadaşlarda bizim misafirlerimiz. Kendi tarihlerini, tiyatrolarını merak ediyorlar. Bize nasıl doğduğunuzu anlatır mısınız?
- Hacivat:** Anlatalım mı Karagözüm?
- Karagöz:** Anlatmayalım oynayalım.
- Hacivat:** Nasıl?
- Karagöz:** Bir oyun kuralım, nasıl doğduğumuzu oynayarak anlatalım.
- Dede:** Ne güzel olur değil mi arkadaşlar? Hepimizin sevgilisi Karagöz'ü daha iyi öğrenmiş oluruz.
- Ayşe:** İster misiniz arkadaşlar?
- Ali:** Yaşasın.
- Hacivat:** Yalnız bir şartımız var.
- Dede:** Neymiş?
- Hacivat:** Bu oyunu hep beraber oynayacağız.
- Ayşe:** Nasıl yani?
- Ali:** Biz oynayamayız ki bilmiyoruz.
- Karagöz:** Merak etmeyin arkadaşlar biz size yardım ederiz.
- Ali ile Ayşe:** O zaman olur.
- Dede:** Oyun oynayalım güzel de benim de sizden bir isteğim var.
- Karagöz:** Buyur dede.
- Dede:** Arkadaşlarımızın sizi daha iyi tanımaları için zaman zaman konuşmalar söyleşmeler arasına eski bildik konuşmaları da ekleyin olur mu?
- Hacivat:** Meraklanma dede, bizde repertuar çok.
- Karagöz:** Benimde cepte metelik yok.
- Dede:** Tamam o zaman, hangisini oynayacağız sizin hakkınızda çok efsane var.
- Karagöz:** En çok bilineni dede.
- Hacivat:** Sultan Orhan devrindekini.
- Karagöz:** Akıllım hepsi Sultan Orhan devrinde geçiyor.
- Dede:** Cami inşaatıyla ilgili olan.
- Ali ile Ayşe:** Sevgili arkadaşlar hazırsanız oyunumuza başlayalım.

(Seyircilerin hazırız cevabından sonra Karagözle Hacivat scenenin ortasında perdedeki gibi dururlar. Klarinet eski bir türkü çalmaktadır. Ayşe anlatıcıdır. Sahne düzeni bu bölümde şöyledir. Sandık aynı yerinde, perde de aynı yerde, seyirciye göre sahnenin sağ ön tarafında renkli mukavvalardan yapılmış tuğlalar öbek halinde yığılmıştır. Ayşe Karagöz ile Hacivat'ın önünde sunuşunu yapar. Elinde defle onlara eşlik etmektedir.)

- Ayşe:** Sevgili arkadaşlar hikayemiz Sultan Orhan Gazi devrinde geçiyor. Karagözle Hacivat çok iyi iki arkadaşdır. *(Önlerinden çekilir.)*
- Hacivat:** Gel benim nazlı mihribanım.
- Karagöz:** Geldim benim tuzlu ayranım. (Tokat)
- Hacivat:** At üstünden gamı kederi

Karagöz: Fırça yerim kızdırırsam bizim dilberi. (Tokat)
Hacivat: İşsizlik canıma tak etti Karagözüm.
Karagöz: Benimde açlıktan midem yapıştı kulaktozum (Tokat)
Hacivat: Ne yapmalı, nasıl etmeli?
Karagöz: Sultan Orhan camii yaptırıyor.
Hacivat: (Düzelir.) Eeeee
Karagöz: (Düzelir). Eesi var mı amele arıyorlarmış inşaatta çalıştırmak için ne dersin?
Hacivat: Allah derim ne diyeceğim. Hadi gidip çalışalım.
Ayşe: İşte böyle arkadaşlar. Karagözle Hacivat işsiz kalınca çareyi Sultan Orhan'ın Bursa'da yaptırttığı cami inşaatında çalışmakta bulmuşlar.

(Klarinet bir geçiş müziği çalar, sahne kurulur. Ali mimarbaşı olmuştur. Kız, dede, anne-baba'yı oynayan oyuncular amele olmuşlardır. Onlar tuğla öbeğinin başında çalışırken mimarbaşı, Karagöz ve Hacivat'ı konuşurken buluruz. Bu sırada ilgili mekan alanı aydınlıktır.)

Mimarbaşı: Demek bizimle çalışmak istersiniz.
Hacivat: Evet efendim siz uygun görürseniz.
Karagöz: İşsizlik canımıza tak etti.
Mimarbaşı: Pekala sizi işe alırım. Ancak sizin gevezeliğiniz komikliliğiniz hepimizce malum. İş aksatırsanız külahları değişiriz.
Hacivat: Efendim hiç merak etmeyin.
Mimarbaşı: Hadi bakalım kolay gelsin. (Çıkar)
Ayşe: (Amele şapkasını çıkarır olduğu yerden anlatıcı rolündedir.) Karagözle Hacivat işe alınırlar. Ama değil cami, daha yanındaki hamamın inşaatı bile yarılanmamıştır. (Tekrar şapkasını takar ve amele rolüne döner. Ameleler öbeğin ön tarafında çöküp Karagözle Hacivat'ı seyrediyorlar. Ayşe amele rolünde defile onlara eşlik etmektedir.)
Hacivat: Hayat güzel bana ne çalışmaktan.
Karagöz: Yan gel yat bıکیلır mı kaytarmaktan. (Tokat.)
(Ameleler gülüşür.)
Hacivat: Yaktı yandırdı o şuhun cilvesi uşakını
Karagöz: Geçen akşam kahveci dövdü kahvede uşakını (Tokat.)
(Gülüşmeler.)
Hacivat: Hayran eder sevdiğini o nazlı yarin gözleri.
Karagöz: Harap etti bahçeyi çiftçinin düveleri. (Tokat)
(Gülüşmeler.)
Hacivat: Bir güzele gönül verdiğimi evden durdular
Karagöz: Alacaklılar mahkeme edip beni hapse koydular. (Tokat)
(Gülüşmeler.)
Hacivat: Bir güzel kalem kaş gördüm durmayıp bakar.
Karagöz: İnsan fakirken düşünür para olunca azar. (Tokat)
(Gülüşmeler.)
Hacivat: Aldanma bu cihana çek başına abayı.
Karagöz: Benimle çok uğraştın ye bakalım şu sopayı. (Tokat)
(Gülüşmeler.)
Hacivat: Yıktın perdeyi eyledin viran.
Karagöz: Ben gidiyorum sende artık yaylan (Tokat)
(Gülüşmeler.)
1. Amele: Ne olur devam edin çok güzeldi.

2. Amele: (Ayşe)Evet çok eğleniyoruz. (Seyirciye.) Eğleniyoruz değil mi arkadaşlar?

3. Amele: Ama iş kalıyor.

4. Amele: Aman canım kalırsa kalsın Allahın günü çuvala girmedi ya yaparız.

Hepsi birden: Ne olur devam edin.

Mimarbaşı: (En başından beri olanları seyreder. İçeri girer hepsi toparlanır. Sebilhane bardağı gibi mimarbaşının karşısına dizilirler. Karagözle Hacivat'a). Yaptığınızı beğendiniz mi? Sultan Orhan'ın kulağına kadar gitmiş inşaatın ilerlemediği. Beni huzuruna çağırttı.

(Ayşe Tekrar anlatıcı olmuştur. Klarinet sahne kurulana kadar atmosfere uygun bir ezgi çalar. Dede Sultan Orhan olmuştur. Sandık sahnenin ortasına getirilir. Üzerinde Sultan Orhan oturmaktadır. Ali mimarbaşı, baba da vezirdir. Müzik yiterken sahnenin sadece ilgili alanı aydınlıktır....)

Ayşe: Böyle der mimarbaşı ve saraya yollanır. Sultan Orhan'ın huzurundayız. (Der ve yana çekilir.)

Sultan Orhan: Anlat bakalım vezir, caminin durumu nedir?

Vezir: Sultanım camii inşaatında hiçbir ilerleme yok.

Sultan Orhan: Bre mel'unlar ne demek ilerleme yok? Hiçbir eksiğiniz yok sebep ne olabilir? Söyle mimarbaşı.

Mimarbaşı: Hünkarım, devletlü padişahım, payitaht sayesinde hiçbir eksiğimiz yok lakin...

Sultan Orhan: Lakin?

Mimarbaşı: Lakin, iki amele var bunlar çok konuşuyor öbür ameleleri güldürüyor iş bu yüzden aksıyor sultanım.

Sultan Orhan: Neeee tez bu iki amelenin kellesi vurula.

(Sahne donar ritm yüksek vurur. Vezir, mimarbaşı çıkar. Sultan Orhan donmuş, yerinde oturur. Takip ışığı Sultan Orhan'ın yüzünde, duş ışık ise Ayşe'nin üstündedir. Ayşe'nin lafı bitince ışık alınır.)

Ayşe: Mimarbaşı ile Vezir çok üzülürler ama padişah buyruğu uygulanır. Karagözle Hacivat idam edilirler. Herkes çok üzgündür. Onların konuşmaları gülüşmeleri kulaktan kulağa söylenir yayılır. Şeyh Küşteri Hazretleri bu duruma bir çare bulmak için onların deve derisinden tasvirlerini keser. Perde arkasında ışıkta oynatır. Bu olay Sultan Orhan'ın kulağına gider. Bizzat giderek Karagözle Hacivat'ı perde de izler ve...

Sultan Orhan: Tez bu zilli hayal oyunu Karagöz namı ile tertip edilüp bizi ve bizden sonraki nesilleri Türk ve dünya çocuklarını ilelebet güldüre. (Dede cübbesini çıkarır, ayağa kalkar.) İşte böyle arkadaşlar sevgili Karagözle Hacivat'ımızın hikayesi. Nasıl beğendiniz mi? (O sırada oyuncular dedenin yanına toplanır.)

Ayşe: Çok üzüldüm ben.

Ali: Bende ama olsun. Hep bizimlesiniz ne güzel bizi hiç bırakmayın oldu mu?

Hacivat: Siz bizi istediğiniz sürece biz sizi hep güldürürüz meraklanmayın.

Karagöz: Biz sizin için sizinle varız.

(Dışardan annenin sesi duyulur.)

Anne: Nerede bu çocuklar? Babamda onlara uydu gelemediler bir türlü. Ali, Ayşe, Baba yemek soğudu hadi ama.
Dede: Hadi çocuklar gidip yemeğimiz yiyelim. *(Karagöz'le Hacivat'a)*. Siz burada biraz dinlenin biz hemen geleceğiz. Biraz eski günlerden konuşun. Asırlardır arkadaşsınız ne anılarınız vardır. *(Seyirciye)*. Arkadaşlar sizlerde biraz dinlenin kısa bir aradan sonra tekrar devam ederiz.
Ayşe ile Ali: Şimdilik hoşçakalın.

(Sahne kararır. Oyuncular çıkar. Salon ışıkları yanarken efektten eski İstanbul türkülerini duyarız.)

II. PERDE

(Oyunumuz başlamak üzeredir anonsuyla oyuncular sahneye gelir. Sahnenin ön tarafında toplanırlar.)

Ali: Sevgili arkadaşlar oyunumuza kaldığımız yerden devam ediyoruz.
Ayşe: İlk bölümde ne olmuştu? *(Çocuklarla konuşur, onlara olanları anlattırır)*
Dede: Eeeeeet şimdi hikayenizi öğrendik şuradaki kostümleri giyip bize Ortaoyunundan küçük bir muhavere sunar mısınız?
Hacivat: Dede sen karıştırdın herhalde biz perde oyunuyuz.
Karagöz: Evet, ben sadece perdede oynarım.
Dede: Canım efendim. Sizin perdeden sahneye inmiş haliniz bizim Ortaoyunumuz.
Hacivat: Dedecim biz bunu biliyoruz. Bizi izleyen arkadaşlar öğrensin diye söylüyoruz.
Ayşe: Dede ne olur biz Ortaoyunu da seyretmek istiyoruz.
Ali: Evet dedecim önce kendi tiyatromuzu öğrenelim. *(Seyirciye)* Öyle değil mi arkadaşlar?
Dede: Hadi bakalım giyin kostümlerinizi.

(Klarnet Pişekar peşrevi çalar. İkisi de şapkalarını çıkarır çocuklara verirler. Karagöz ışıklağını Ayşe'nin başına takar. Sandıktan Kavuklu ve Pişekar kostümünü alırlar. Dede kostümlerini düzeltir. Hacivat'ın elinde pastav vardır. Belli ki Karagöz'ün perdedeki tokadının sahnede Hacivat'ın elindeki aksesuara dönüşmüş hali. Hacivat sahnede tartımla bir devir yapar. Seyirciyi selamlar.)

Pişekar: Sevgili arkadaşlar hepiniz hoş geldiniz. *(Klarinete)*. Amma benim pehlivanım.
Klarinet: Buyur benim ustacığım.
Pişekar: Bu da hesap değildir.
Klarinet: Nedir senin hesabın?
Pişekar: Borcu sıkıyor bakkalın kasabın. Milli Tiyatromuz Ortaoyunundan küçük bir bölümün taklidini aldım. Çal usulü ahenkle oyunumuz başlasın. Bizi izleyen arkadaşlara temaşa ettireyim. *(Klarinet gelin havası çalarken Kavuklu meydanda bir devir yapar. Seyirciyi selamlayıp Pişekarın karşısında durur.)*
Kavuklu: Bendeki kismete bak fazla yürüdüm yanlış geldim, yolum mezarlığa düştü. Aman yarabbelalemin ne kadar eski bir meftaki üzerindeki tarih bile silinmiş. Üzerinde bir yazı var arkadaşlar okuyabiliyor musunuz? Bunu okuyamazsınız bu eski yazı, ben okuyayım da siz dinleyin. Ey

benim nazlı mihribanım. Zannetme ki Sultan Süleyman'ım. Belediye otobüsünde şoför Süleyman'ım. Vefat-ı tarihi 1386. Altta bir not var. Rahmetlide sollardı. Bir duamı okuyayım ecdadıma da bir daha da bu mezarlığa ayak basmayayım. *(Dua edip okur, üfler gibi yapar. Tam arkasını dönecekken Pişekar pastavıyla Kavuklu'nun kavuğuna vurur. Kavuklu korkar düşer.)*

- Pişekar:** Vay efendim maşallah.
Kavuklu: Ters dua ettim herif hortladı.
Pişekar: Korkmayın efendim bendeniz yabancı değilim.
Kavuklu: Babamın oğlu musun?
Pişekar: Efendim bendeniz ben-i ademim.
Kavuklu: Bendeniz de ben-i ademim.
Pişekar: Buraya nerden düştünüz?
Kavuklu: Köşedeki armut ağacından.
Pişekar: Nerde tünüyorsunuz?
Kavuklu: Erik ağacının tepesinde.
Pişekar: Canım efendim anlatamıyorum. Nerden geldiğinizi sordum.
Kavuklu: Sen polis misin? Ne sorup duruyorsun?
Pişekar: Efendim yanlış anladınız. Konuşalım, muhabbet edelim diye sizi alıkoydum. Nerelisiniz?
Kavuklu: Elmalıyım.
Pişekar: Demek sen el malısın.
Kavuklu: Hayır babamın malıyım.
Pişekar: Sizi gözünüzden çıkaracağım.
Kavuklu: Herife bakın yahu arkadaşlar karga gibi gözümü oyacak.
Pişekar: Efendim öyle değil. Sizi gözüm bir yerden ısıyor.
Kavuklu: Benimde gözüm sizi tırmalıyor.
Pişekar: Efendim anlatamıyorum. Nerelisiniz?
Kavuklu: Doğma büyüme İstanbulluyum.
Pişekar: Göbeğinden misiniz?
Kavuklu: Hayır kabuğunun kenarındanım.
Pişekar: Valide peder hayatta mı?
Kavuklu: Ben gelirken peder ayakta valide oturuyordu.
Pişekar: Berhayat mı? Dedim.
Kavuklu: Babam bayat, annem tazeydi.
Pişekar: Demek Darülfenadan Darülbakaya gittiler.
Kavuklu: Evet Fenerdeki evi sattılar Balat'a yayan gittiler.
Pişekar: İki birden mi yürüdü.
Kavuklu: Babam geçen hafta yürüdü annem evde sıralıyor. Yahu bunlar çocuk mu ki böyle söylüyorsun. Yani senin anlayacağın hastalandılar. Evvela babam, arkasından da annem yürüdü. *(Dede'ye)*. Dede bu işi burada bırakalım işin rengi lodos.
Pişekar: Evet efendim lodos keşişlemeye dönecek.
Kavuklu: Anlaşıldı Hacivat çelebi şimdi benim tokadım yanağında bitecek. *(Karagöz olur. Sesi ve eklemli hareketleriyle Pişekar'a tokat atar.)*
Pişekar: *(Seyirciye)*. Ortaoyunumuzdan küçük bir bölüm sunduk. Kusurumuz olduysa affola.

(Seyirciyi selamlarlar. Kostümlerini çıkartıp Karagöz ve Hacivat başlıklarını takarlarken Dede onlara yardım eder.)

- Güllü:** Herkes birbirini yiyor. Merak ettim sordum neden birbirinizi yiyorsunuz? Fırınlr ekmek çıkarmadı ondan dediler. Derken efendim otobüs geldi atladım.
- Bey:** Sonra.
- Güllü:** Otobüse atladım. Atladım ama mahşer gibi kalabalık içime sıkıntı girdi.
- Bey:** Demek otobüsün içi hamam.
- Güllü:** Hamam keseyi sabunu al yıkan paklan.
- Bey:** Yani otobüsün içinde bunaltıcı bir hava var.
- Güllü:** Bunaltıcı bir hava var. Birisi suratıma baktı. Efendibaba nefes alamıyorsun galiba dedi. Bende alamıyorum dedim. Ben de alamıyorum dedi. Eh mademki sende nefes alamıyorsun. Şöyle yanıma gel ikimizde son nefesimizi alalım kurtulalım dedim.
- Bey:** Allah göstermesin Güllü. Sonra?
- Güllü:** Sonra efendim biletçi geldi. Önümde öğrenciler vardı. Kimisi paso diyor kimisi akbil basıyor, kimisi de şebekeyim diyor.
- Bey:** Tabi onlar öğrenci.
- Güllü:** Şoför bilet dedi. Çocuklardan öğrendim bende şebekeyim dedim.
- Bey:** Ne şebekesi.
- Güllü:** Adam da sordu ne şebekesinin diye. Bende düşündüm taşındım geçerli bir meslek diye hırsız şebekesiyim dedim.
- Bey:** Ne yaptın Güllü beni rezil ettin. Söyle bakalım otobüsteki namusum nereye gidiyor.
- Güllü:** Sen meraklanma beyim şoföre sordum. Bizim beyin namusu vardı nereye gidiyor dedim. Bu son arabadır garaja gidiyor dedi.
- Bey:** Amma tıraş ettin. Hadi bağla da bitirelim.
- Güllü:** İp nerde beyim.
- Bey:** Meddah, Karagöz, Ortaoyunu, Tuluat derken buda bitti.
- Güllü:** Baksana dede de nalları dikti.
- Dede:** Olur mu canım ne güzel oynuyordunuz en güzel yerinde kestiniz. *(Dede sahnenin önüne yürür.)* Arkadaşlar Tuluat Tiyatrosunu beğendiniz mi? *(Çocuklardan gelen cevaptan sonra)* İşte böyle sevgili arkadaşlar Tuluat Tiyatrosu da yitip gidince sevgili Karagözümüz öksüz kaldı. Birkaç usta, hayali Karagöz oynatıp bu ölümsüz sanatı yaşatmaya Sultan Orhan'ın buyruğunu yerine getirmeye çalışıyorlar. Sizlerin arasından çıkacak heveskar kardeşlerimizin bu ölümsüz sanatı sahiplenmelerini bekliyoruz. *(Karagözle Hacivat'a)* Hadi bakalım vakit geldi doğru perdeye.
- Hacivat:** Gidiyoruz değil mi dede?
- Karagöz:** Bir yere gitmiyoruz meraklanma. Ait olduğumuz yerde sonsuza kadar arkadaşlarımızılayız.
- Ayşe ile Ali:** Sizi tanımak çok güzeldi. Ne olur hep bizimle olun tamam mı?
- Karagöz ile Hacivat:** *(Kol kola girerler).* Merak etmeyin.

(Bu konuşmalar olurken dede, Karagöz ve Hacivat oyunun başındaki gibi perdenin arkasına geçerler. Çocuklar ortalığı toplayıp sandığının kapağını kapatırlar. Karagözü seyredeler. Perdede;)

- Hacivat:** Gittik geldik öte cihana
- Karagöz:** Herkes ait olduğu yerde kala *(Tokat).*
- Hacivat:** Hoş olsun mutluluğa
- Karagöz:** Allah selamet versin bizi seyreden çocuklara. *(Tokat).*

(O sırada anne ile baba sahnenin seyirciye göre sol tarafından onları izlemektedirler. Ayşe görür.)

Ayşe: Eyvah annemle babam.
Ali: Şimdi hapı yuttuk.

(Dede elinde Karagöz Hacivat tasvirleriyle perdenin arkasından çıkar.)

Anne: Ne yapıyorsunuz burada bakayım?
Baba: Sizi merak ettik kaç saattir ortada yoksunuz.
Anne: Evet hemen yemek yiyip kaybolunca bir bakalım dedik.
Dede: Onların hiçbir suçu yok.
Anne: Evet baba onların hiçbir suçu yok. Bütün suç biz büyüklerde.
(Çocuklar ve dede şaşırır.)
Baba: Çocuklarımıza tarihlerini öğretmeyen onları yetiştirmek için çabalamayan bizlerde.
Dede: Olsun canım zararın neresinden dönülürse kardır. Artık bizi izleyen arkadaşlar, anneler, babalar milli tiyatrolarına, tarihlerine hassasiyet gösterecekler. Bundan eminim.
Ayşe: Arkadaşlar Karagözle Hacivat'ı hiç unutmayacağız değil mi?
Ali: Onları hep sevip izleyip güleceğiz tamam mı?
Dede: Hadi bağlayın oyunu.
Ali: Dedecim ip yok. Şaka şaka.
Ayşe: Sevgili arkadaşlar; Karagöz Geri Döndü isimli çocuk oyunumuz burada sona erdi.
Ali: Oyunumuzda sizlere Gelenek Tiyatromuzu tanıtıp anlatmaya çalıştık. Her ne kadar sürçü lisan ettikse affola.

(Temenna. Oyuncular dizilir. Toplu şarkı, dans, toplu selamdan sonra klarinet İzmir marşı çalar. Oyun ilk başladığı gibi sona erer. Sandık ve perdenin üzerine belli belirsiz bir ışık düşürülür. En son tuğla öbeğinin üzerinde duş ışık yanar. Klarinet ve ritm saz oyuncuların arkasından palangadan çıkar. Perde kapanırken final müziği efekttten tekrar verilir.)

-----SON-----

Kuzguncuk, 20 Temmuz 2006

OYUN BAŞI ŞARKI SÖZLERİ

İŞte başlıyor yeni oyunumuz,
Bizim Karagöz'ün yüzü gülüyor.
Asırların ardından kah güldüren kah ağlatan,
Karagözdür onun adı bize ışık olan.

Hep horlandı hiç görmedi kabul,
Köküne sahip çık bilgiye ol köle kul,
Perdeden sahneye, Tuluattan Meddaha
Kimde var böyle hazine
Arkadaşlar seyretsin doya doya.
Biraz sahiplen Türk çocuğu sanatta kalma yaya

İŞte başlıyor yeni oyunumuz,
Bizim Karagöz'ün yüzü gülüyor.
Karagözdür onun adı bize ışık olan.
Al seyreyle iki gözüm hiç kaybetme zaman

Not: Nakarat biterken efektten çocuk sesiyle "Başlıyor" anonsunu duyuruz.

OYUN SONU ŞARKI SÖZLERİ

Geldiler aramıza bizimle oynamaya,
Çok güzeldi zaman nasıl geçti bilmeden
Hep bizimle kalın hiç gitmeyin sonsuza
Mutluluk sizinle sizinle hayalinizde perdede

Tiyatronun kökü onda o olmadan hayat berbat
İyi ki varsın Karagözle Hacivat
Hoşçakalın arkadaşlar sunduk size Karagözü
Unutmayın tarihinizi, tiyatronuzu, kökünüzü

Not: İki bölüm de nakarat halinde tekrarlandıktan sonra çocuklardan biri "Unutmayın Tarihinizi. Tiyatronuzu, Kökünüzü" der.

6.2. “Karagöz Geri Döndü” Oyununun Reji Metni

REPERTUAR KURULU KARARI : 15.01.2007

YÖNETİM KURULU KARARI :19.06.2007 2007/22

2009-10 Sezonu

**KARAGÖZ
GERİ DÖNDÜ**

***MÜZİKLİ ÇOCUK OYUNU
2 BÖLÜM***

YAZAN: CANER BİLGİNER

**İBB ŞEHİR TİYATROLARI
2009**

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla

HAYALBAZ (Takdimci, Amele, Zenne)	: NUR SAÇBÜKER
HAYALBAZ(Takdimci, Amele, Bacı Kalfa, Kantocu)	: BURCU ÇOBAN
ALİ – AMELE – K. ARKASI - ÇELEBİ	: YALÇIN AVŞAR
AYŞE - AMELE – ZENNE - KANTOCU	: CEYSU AYGEN
DEDE – MEDDAH–HAYALİ – KUKLA OYNATAN	: CANER BİLGİNER
KARAGÖZ – KAVUKLU – GÜLLÜ	: OKAN PATIRER
HACİVAT – PİŞEKAR – BEYEFENDİ	: ÇAĞLAR ÇORUMLU
MİMARBAŞI	: CİHAN KURTARAN
MÜZİSYENLER: Kanun	:ESRA KARABAŞ
Cümbüş, Ritm-saz	:CİHAN KURTARAN

ÖN OYUN

Hayalbazlar: (Elinde çanla) Sevgili arkadaşlar sahnemize hoş geldiniz. **KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ** isimli oyunumuzun başlamasına 10 dakika var.

Hayalbazlar: Sevgili arkadaşlar oyunumuzun başlamasına 5 dakika var. Sevgili arkadaşlar **KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ** beş dakika sonra başlıyor.
(salonun kapısında)

1. **HAYALBAZ:** Hişşt baksana bütün arkadaşlarımız yerlerine oturmuş.

2. **HAYALBAZ:** Hadi öyleyse eğlenceye devam.

2. **HAYALBAZ:** Arkadaşlar hoş geldiniz!

1. **HAYALBAZ:** Hayal dünyamızda bizimle eğlenceye hazır mısınız? Öyleyse müzik.

(Seyircilerin arasında şarkıyı söyleyerek sahneye çıkarlar, sahnenin seyirciye göre sol tarafında portalın önünde duran iskemlenin üstündeki peşkiri ve bastonu alırlar. En son tekerlekli göstermeliği alıp perde arasından kaybolurlar.)

İşte başlıyor yeni oyunumuz,
Bizim Karagöz'ün yüzü gülüyor.
Asırların ardından kah güldüren kah ağlatan,
Karagözdür onun adı bize ışık olan.

İşte başlıyor yeni oyunumuz,
Bizim Karagöz'ün yüzü gülüyor.
Karagözdür onun adı bize ışık olan.
Al seyreyle iki gözüm hiç kaybetme zaman

(Hayalbazlar perdeden girince tüm ekip ön fonun arkasında dans ederler. Hayalbazlar baston ve peşkiri sahnenin ortasındaki sandalyeye oturan Dedeye veririler. Müzik yiterken;)

DEDE: Efendim hak dostum hak diye başlayalım söze dedik hikayemizin sonuna geldik. Bu bir kıssadır eski bir mecmuatın kenarına kaydolunmuş bizde gördük söyledik. Sakiye sohbet kalmazmış baki her ne kadar sürç-i lisan ettikse affola.(**GEÇMİŞ GÜNLERİN ÖZLEMİ İÇİNDE**)

(Ön fon kalkarken herkes kaçıtır. Hayalbazlar karagöz perdesinin arkasına çekilir. Sahne kararır. Arka fon yanar.)

DEDE: (Perde kalkar) Hey gidi günler hey!(**GEÇMİŞE ÖZLEMLE**) (Karagöz perdesinin arkasından kaybolur. Ali ve Ayşe yüksek bir kilit açma sesiyle ellerinde fener salona girerler. Salondan sahneye çıkmaları evin taran arasına çıkıyorlar hissi yaratmak için verilmiştir.)

I. PERDE

(1) **Ali:** Şşşş sessiz olsana. **(MERAKLA,ÇEKİNEREK)**

(2) **Ayşe:** Ya çok korkuyorum, çikalım buradan. Hem akıllım biz buraya izinsiz giremeyiz. Bak bisikletinle scooterım buradaymış hadi alıp çikalım. N'olur çikalım n'olur n'olur. **(KORKARAK)**

Ali: Canım ne korkuyorsun. Bırak şimdi bisikleti, Sen demiyor muydun dedem burada bir şeyler saklıyor diye. **(Sahneye çıkınca önce karagöz perdesini görür anlam veremezler, sonra sandığı fark ederler.)** İşte bak sandık şurada.

Ayşe: Ben saklıyor dedim gidip bakalım demedim ki... Hem duymadın mı az önce içerden acayip sesler geliyordu. Annecim çok korkuyorum.

(Ali onu korkutacak bir hareket yapar)

Ayşe: Annecimmmm...

Ali: Suss. Bir şey yapmayacağız ki sadece bakacağız. Hadi bırak şimdi nazlanmayı.

Ayşe: Başkalarının eşyalarını karıştırmak ayıptır. Sen böylesin işte. Benim msn'de yazdıklarımı da okuyorsundur, günlüğümü de okumuştun. Pis meraklı n'olucak.

Ali: Ya dedem bir hazine haritası saklıyorsa sandıkta? Kara Korsan'ın gizli hazinesi!

Ayşe: Yaa tabi.... Öyle şeyler filmlerde olur.

Ali: Belki uzaylılarla konuşuyordur... Bu sandık ufodur mesela yanında bir düğme vardır. Basınca uzay aracı oluyordur. Ya da belki süper kahramandır. Geceleri burada kıyafet değiştiriyordur. Ne biliyim...

Ayşe: Yok canım, dedem... süper kahraman.**(İSTEKSİZ)**

(3) **Ali:** Hiç sen süper kahraman olduğunu belli eden süper kahraman gördün mü? Belki de dedemin ışın kılıcı vardır ya da mesela mesela lazer tabancası. Hem eğer öyleyse her süper kahramanın birde yardımcısı olur. Bu demektir ki sen, ben... **(fikri düşünür)** Yaşasın maceraya bak. Hadi açalım. **(Sahnenin orta ortasında)(İKNA EDİCİ)**

(4) **Ayşe:** Tamam tamam ben de merak ettim açalım. Ama bak sonra dedeme söyleyeceğiz. Yok yok söylemeyelim çok kızabilir. Ama o zaman da yalan söylemiş oluruz, açmayalım, önce dedeme soralım. **(İKNA OLMAK ÜZERE, DİRENİYOR)**

(5) **Ali:** Sormaya gerek yok hemen açalım. **(sandığı açarlar)**

(6) **Ayşe:** Tamam abi. **(Sandık açılır. Sandığı karıştırırlar. Tasvirleri bulurlar.)** Bunlar ne böyle tuhaf küçük insanlar. Hiç böyle şeyler görmemişim.

Ali: Sahiden çok acayip, dedim sana bu dedem kesin bizden gizli bir şeyler çeviriyor. **(Ayak sesi) (KORKUP- SAKLANMALAR)**

(7) Dede: Kim var orada. Çocuklar siz miydiniz? Ne arıyorsunuz burada bakalım.

(8) Ali-Ayşe: Şey dedecim scooterımı-bisikletimi arıyorduk da. **(TELAŞLI)**

Dede: Ben sizin ne aradığınızı gayet iyi anladım. Sandığımı açmışsınız. **(ÖNCE KIZAR GİBİ YAPARAK SONRA SEVECEN)**

(9) Ali: Şey dedecim özür dileriz.

(10) Ayşe: Dedecim Ali senin sihir yaptığını sanıyor. **(KURTULMAK İÇİN ELEVERİR GİBİ)**

Dede: Sihir yapmıyorum çocuklar. Öyle şeyler masalarda olur.

Ayşe: Diyorum sana inanmıyorsun akıllım.

Ali: Bence sihir yapıyor ama belli etmiyor. Dedecim bize masal anlatsana n'olur.

Ayşe: Evet dedecim geceleri başucumuzda anlatıyorsun ya hadi n'olur.

Dede: Ama çocuklar daha gece olmadı ki. Her şeyin bir sırası var.

Ali-Ayşe: N'olur dedecim.

(11) Dede: **(Sandalyede, çocuklar yanında yerde oturuyor)** Tamam benim başımın tatlı belaları. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde develer tellal iken pireler berber iken ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken, zamanın birinde... **(Çocuklar uykuya dalar Ali'de tasvirler, Ayşe'de def vardır.)**

BÜTÜNÜYLE FARKLI BİR ATMOSFER

(Sihirli müzik, ışık değişimi. Sandığın içinden yükselen ışık fark edilmelidir. Hayalbazlar, Ali ile Ayşe'nin başında belirirler.)

(12) Hayalbazlar: Uyanın.

Hayalbazlar: Uyanmayın.

Hayalbazlar: Uyanın dedim.

Hayalbazlar: Biraksana ne güzel uyuyorlar. **(Kendi aralarında didişmeler)**

(13) (Çocuklardan homurtular yavaş yavaş uyanmalar. İki hayalbazı fark ederler. ÖNCE KORKARLAR. Birbirlerine TEMKİNLİ yaklaşırlar. Ayşe, Ali'nin arkasına saklanır.)

Ali-Ayşe: Siz de kimsiniz?

(14) Hayalbaz: Biz bu perdenin Hayalbazlarıyız.

Hayalbaz: Evet. Dedenizle birlikte burada güzel güzel oyunlar kurup oynarız.

Ali: Dedim sana dedem sihir yapıyor akıllım ne haber.

(15) Ayşe: Ama bu nasıl olur. Peki, söyleyin bakalım dedem nerde? Dedem nerde, şimdi buradaydı. Dedemi istiyoruz.

(16) Ali: Ne yaptınız dedeme, söyleyin.

Hayalbaz: Dedeniz burada merak etmeyin.

(17) Hayalbaz: Bizim hayali dedemizin torunları, bizimde arkadaşımız sayılır.

Ayşe: Aaa abi baksana onlar bizi tanıyor. Yani siz şimdi burada bizim evimizin tavan arasında oyunlar kuruyorsunuz öyle mi? Abi hakikaten inanmaya başladım, bu dedem bizden gizli bir şeyler çeviriyor.

Ali: Eee anlatsanıza burada neler yapıyorsunuz?

(18) Hayalbaz: Şarkılar söylüyoruz, oyunlar oynuyoruz, arada bir dedeniz de bize katılıyor.

Ali: Öyle mi, biz de bu sesler nereden geliyor diye merak ediyorduk.

Hayalbaz: Biliyor musunuz, dedeniz eski bir Meddah ve Karagöz ustası.

Ali: Peki bunlar ne böyle. **(Elindeki Karagöz tasvirlerini gösterir.)**

Ayşe: Evet hiç böyle şeyler görmemiştim.

Hayalbaz: Bunlar bizim hayal dünyamızın eşyaları.

Hayalbaz: Oyunlar kuracağımız zaman onları giyer.

Hayalbaz: Sonrada güzel güzel oynarız.

Dede: **(Karagöz perdesinin arkasından gelerek)** Demek benim arkadaşlarımla tanıştınız.

Ali: Evet dedecim. Dedecim, gerçekten burada neler olduğunu Ayşe de ben de çok merak ediyoruz.

(19) Ayşe: Evet dedecim. Ne olur bize burada olanları anlat.

Dede: Çocuklar eskiden, çok eskiden Keloğlan masalları, Nasrettin Hoca fıkraları, Dedekorkut hikayeleri anlatır, meddahlık yapardım. Karagöz oynatır, Ortaoyununa çıkardım. Bu arkadaşlarımda hep benim anlattığım o hikayelerde yanımda olurlardı. **(Hayalbazlar selam verir.)** Ama şimdi o günler çok eskilerde kaldı.

Bende burada, bu tavan arasında, arkadaşlarımla eski günleri anmak için arada buluşur, küçük gösteriler yapar, onlarla da hasret gideririm.

Ayşe: Dedecim her şey güzel de Meddah ne demek?

Dede: Meddah diye hikayeler, masallar anlatanlara denir, benim canım kızım. **(Hayalbaza)**Söyle bakalım bu mendil ne işe yarar.

Hayalbaz: Dedeniz hikaye anlatırken bu mendille çeşitli taklitler yapar. **(Mendil kapmaca-burcu kapar)**

Dede: Peki bu baston ne işe yarar, söyleyin bakalım.

Hayalbaz: Aaaa dede, sen de her şeyi bize anlattırıyorsun.

Dede: Eee siz benim yardımcım değil misiniz? Torunlarım öğrensin diye size bunları anlattırıyorum. **(Diğer Hayalbaza işaret ederek)** Sen söyle bakalım.

Hayalbaz: Dedeniz dikkat çekmek için bazen bu bastonu yere vurur, bazen de bir nesneyi anlatmak için kullanır.

Dede: Mesela bu bir at arabası olabilir.

Ayşe: Hadi canım şimdi sen bu bastonu yere vurunca at arabası mı oluyor? İnanmam.

Ali: Ayşe gördüğün bu Hayalbazlardan ve onca anlattıkları şeyden sonra hala dedemin sihir yaptığına inanmıyor musun? Dedecim bunlar ne? **(Elindeki Karagöz Hacivat tasvirlerini gösterir)**

(20) Dede: Bunlar bizim gölge oyunumuzun kahramanları. Bu Karagöz ve bu da Hacivat. Karagöz ustası, bu tasvirleri, deriden kesip kök boyalarla boyar; sonra da bu sopalar yardımı ile bunun gibi bir perdenin arkasında oynatır. **(Tasvirleri perdenin arkasında hareket ettirir, bir iki cümle mırıldanır, düşünür.)** En iyisi ben size bir muhavere yani söyleşme geçeyim. **(Hayalbazlara)**. Hadi bakalım bana yardım edin. Sizde şöyle oturup seyredin. **(Hayalbazlar perdeyi ön ortaya getirir. Çocuklar oturur.)**

Hacivat: Üsküdar'a gider iken aldı da bir yağmur...

Of hay hak.

Perde kurduk ışık yaktık gösteririz gölge hayal.

Gerçektir bu hep sürececek zannedilmeye sadece hayal.

Sevgili arkadaşlar hepinize selamlar mutluluklar.

Ah efendim ben bendeniz ben Hacivat çelebi kulunuz, geliverdim buraya, Şeyh Küşteri Meydanı'na. Benimde sizin gibi kafa dengi bir arkadaşım olsa, gelirse buraya. Güzel güzel konuşsak, tatlı tatlı söyleşsek, efendim o konuşsa ben dinlesem, haddim olmayarak bendeniz konuşsam o dinlese, biraz müzikten tiyatrodan anlasa, biraz hoş sohbet olsa, ben dileyim mevlam işimizi rast getire.

Yar bana bir eğlence

Aman bana bir eğlence

Karagöz: Kafana geliyor tencere.

Hacivat: Yar bana bir eğlence aman aman

Karagöz: Yeter artık şişti benim kafam kafam.

Ali: Ayşe arkada bu hayalbazlardan başkaları da var sanki hiç onların sesine benzemiyor. Acayip merak ettim.

Ayşe: Bende. Dedecim burada Hayalbazlar ve bizden başka kimse yoktu. Ama perdenin arkası daha kalabalıkmiş gibi geliyor bize. Bu senin yeni sihirlerinden biri olmasın.

(21) Dede: Hayır çocuklar yanımda sadece Hayalbazlar var inanmazsanız gelin bakın. **(Perde ters çevrilir)** Bana yardım eder misiniz?

Ali: Ederiz tabi dedecim.

Ayşe: Sen yeter ki iste dedecim, biz senin en yakın yardımcılarınız. **(Birbirlerine bakıp gülüşürler, yardımcılığı Hayalbazların elinden aldık gibilerinden)**

(22) Dede: **(Hayalbazlara)** Hadi bakalım, bu sefer siz seyredin, ben de torunlarıma Karagöz ile Hacivat oynatmayı öğreteyim.

Hayalbazlar: Tamam dede. **(Bozulurlar.)**

Dede: Ali, sen al bu narekeyi, perdeden göstermeliği kaldırırken üfleyeceksin, Ayşe sende defî al, Karagöz Hacivat'ın laflarını yanlış anlayınca ben başımla işaret edeceğim sen de defe vuracaksın. **(Çocukların macera aradıklarının farkındalığıyla)** Hadi bakalım hazır mısınız?

Çocuklar: Her zaman.

(23) Dede: Öyleyse kaldığımız yerden devam edelim.

Hacivat: Gelirse karşıma, o söylese, ben dinlesem, ben söylesem, o dinlese.

Karagöz: Şu Hacivat da benden bir temiz dayak yese.

Hacivat: Yar bana bir eğlence aman bana bir eğlence.

Karagöz: **(Atlar, boğuşmaya başlarlar, Hacivat kaçır, Karagöz sırtüstü yatar).** Ay aman of. Öldüm bittim bayıldım. Kolesterolüm yükseldi. Asabi sinirim nüksetti. Şekerim çıktı. Eski hasırlar gibi, çürük domatesler gibi, içi geçmiş karpuzlar gibi yerlere yayıldım. **(Ayağa kalkar).** Amanın ense köküm, şakaklarım, kulaklarım, amanın lepiska saçlarım. Seni gidi utanmaz arlanmaz idare fitili, mum bacaklı adam seni. Bir daha gel de bak sana neler yaparım.

Hacivat: Vay Karagözüm maşallah akşam-ı şerifler hayırlar olsun.

Karagöz: Senin de silsileni sansarlar boğsun. **(Tokat)**

Hacivat: Aman Karagözüm gelir gelmez bana vurmaya hakkın yok.

Karagöz: Sende al şu tokadı burnuna sok. **(Tokat)**

Hacivat: Yazıklar olsun sana Karagözüm, yazık.

Karagöz: Hoş geldin kazık oğlu kazık. **(Tokat)**

Hacivat: Yazıklar olsun Karagözüm. Bitsin bu muhavere.

Karagöz: Gelsin öyleyse suratına tokat uslanmaz hergele **(Tokat)**

Hacivat: Aman Karagözüm dur ne vurursun ellerin kırılısın.

Karagöz: Ekler kenetler gene vururum. Al bakalım köftehor. **(Tokat)**

(24) Dede: Söyleşmemiz de burada sona eriyor. **(Hayalbazlar perdeyi yerine çeker)**

(25) Ali: Dedeciğim çok güzeldi **(Elinde beberuhi tasviri vardır.)** Dedecim bu kim?

Dede: Bu tasvirin adı Beberuhi.

Ali: Aa Beberuhimi nasıl isim o öyle. Peki dedecim nasıl konuşur bu Beberuhi?

Dede: Mesela mesela... Kayagöz amca teyze der. **(Sesi taklit eder.)**

Ayşe: Dedecim bu kim? **(Elinde Çengi tasviri vardır.)**

Dede: Bu tasvirin adı da Çengi. Oyun sonunda perdede dans eder.

Ayşe : Aa ne güzel.

(Baston, def Ayşe'nin, Beberuhi Ali'nin elinde, peşkir de Ali'nin omzunda; Dede, Hacivat tasviri elinde olduğu halde, Karagöz Hacivat'ın canlandıklarında tahmini olarak buldukları yerde çocuklarla konuşmaktadır. Çocuklar reaksiyon... Oyun tasvirleriyle ilgilenme. Karagöz tasviri şunda perdede canlı Karagöz tarafından tutulmaktadır.)

Dede: Yaa işte böyle çocuklar. Bu Karagöz'le Hacivat yüzyıllardır bizi güldürüyorlar. Onların hikayelerini dinlemek ister misiniz? **(Hacivat tasviri elinde)**

ALİ: Bize hikayeyi anlat dede, n'olur.

AYŞE: Yaa, hikayeyi her zaman anlatır. Karagöz oynatsın. **(elinde def)**

Dede: O zaman ikinizin de istediği olsun, ben hem size Karagözle Hacivat'ın en bilinen hikayesini anlatayım hem de onları oynatayım. Ammaa bir şartım var. Siz de katılacaksınız oyuna.

Ali: Biz hikayeyi bilmiyoruz ki.

Dede: Üzülmeyin çocuklar, siz de tuluat yaparsınız

Ayşe: Tulu...ne?

Dede: Tuluat, yani doğaçlama.

Hayalbaz: Bizim tiyatromuzun temeli, yazılı metin olmadan o anda aklımızdan geçenleri anlatmak.

Hayalbaz: Karşılıklı konuşmak, yanlış anlamış gibi yapıp oynamak demektir.

Hayalbaz: Öyle kolay iş değildir.

Dede: Uсталık ister, söylemedi demeyin. Hadi bakalım hazırlanın Hayalbazlar da size yardım etsin. Bu maceraya hazır mısınız?

Ali-Ayşe: Her zaman.

(26) Dede: Hadi bakalım geçin şöyle *(sandığı işaret eder.)* Hayalbazlarda hazırlanmanız için size yardım etsin.

(Hayalbazlar Ali ve Ayşe'ye kostümlerini verir. Dede peşkiri Ali'den alır)

(27) Dede: *(Peşkir boynunda sol elinde, baston sağ elinde, Hacivat figürü ve Karagöz figürü perdede. Ortada Meddah girişini söyler. Hayalbazlar yanında)*

Hak dostum hak diye başlayalım söze, görelim mevlam neyer, neylerse güzel eyler. Zarif hanımlar kibar beyler, hikayatım size. Edeyim meclise bir kıssa beyan kıssadan hisse ala arif olan, bakalım aineyi devran ne suretler gösterecek, sallan yuvarlan koca oğlan sallan.

(Dede, Hayalbazlarla perdenin arkasına geçerken...)

Ayşe: İyi de onlar perdede. Biz buradayız. Nasıl olacak bu iş?

Ali: Akıllım hala dedemin sihir yaptığına inanmıyor musun? Ay acayip heyecanlı. Ben hazırlandım bile. *(Ali ile Ayşe sırtı dönük giyinirken sahne kurulur. Müzik yükselir, alçalır)*

(Efektten canlı Hacivat'ın sesi gelir, gazel okuyor gibidir. Dede perdede Hacivat tasvirini oynatmaktadır. Lafı bitince Karagöz Hacivat tasviri de alınır. Perdedeki ışık azaltılır.)

Bursa şehridir aslım
Hacı Ehvad denilir namım
Safa meddahıdır tabım

Zahir bir tane geldim ben aman aman

(SİS, SİHIRLİ MÜZİK YÜKSELİR, IŞIK DEĞİŞİMİ. HAYALBAZLARIN CANLANDIĞI DURUMDAKİ GİBİ, Karagözle Hacivat dedenin az önce Hacivat tasvirini elinde tuttuğu yerde perdedeki formlarında beklemektedir. Hayalbazlar Karagözle Hacivat'ın etrafında dans ederler.)

HAYALBAZLAR

GELDİLER ARAMIZA BİZİMLE OYNAMAYA
BİRİNİN ADI KARAGÖZ BİRİNİNKİDE HACIVAT
BİZİM HAYAL KAHRAMANIMIZ ONLAR
NE ZAMAN DİLERSEK HEP BURDALAR.
BİZİM HAYAL KAHRAMANIMIZ ONLAR
NE ZAMAN DİLERSEK YANIMIZDALAR.

(28)Dede: Hikayemiz Bursa'da Sultan Orhan devrinde geçiyor. Karagöz ile Hacivat çok iyi iki arkadaştır.

Hacivat: Keser döner sap döner.

Karagöz: Gün gelir hesap döner. **(Tokat)**

Hacivat: Gel benim nazlı mihribanım.

Karagöz: Geldim benim tuzlu ayranım. **(Tokat)**

Hacivat: At üstünden gamı kederi

Karagöz: Fırça yerim kızdırırsam bizim dilberi. **(Tokat)**

Hacivat: İşsizlik canıma tak etti Karagözüm.

Karagöz: Benimde açlıktan midem yapıştı kulaktozum **(Tokat)**

Hacivat: Ne yapmalı, nasıl etmeli?

Hacivat: Duydun mu Sultan Orhan Cami yaptırmıyormuş.

Karagöz: **(Düzelir.)** Eeeee

Hacivat: **(Düzelir)** Eesi var mı, amele arıyorlarmış inşaatta çalıştırmak için ne dersin?

(29) Hacivat: Allah derim ne diyeceğim. Hadi gidip çalışalım. **(Amele müziği başlar. Bu lafla düzeliş normal yürürler. RİTMİK YÜRÜYÜŞ, Karagöz Hacivat perdenin arkasına yürürler.)**

Dede: İşte böyle. Karagözle Hacivat işsiz kalınca çareyi Sultan Orhan'ın Bursa'da yaptırttığı cami inşaatında çalışmakta bulmuşlar. **(Stomp yükselir.**

Hayalbazlar amele dansı için girer. Arkalarından Mimarbaşı girer. Hayalbazlar dans için form alınca Dede, Ali ile Ayşe'yi onların arasına yollar).

(30) Ayşe: Abi düşünsene şu anda Karagözle Hacivat'ın yanlarındayız. Acayip heyecanlı, kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi.

Ali: Bana inanmıyordun nasılmış bakalım, süper kahraman dedemle maceranın tam ortasında...

(31) Hayalbaz: Hişşt. Biraz sessiz. Mimarbaşı çalışmadığımızı fark ederse kızabilir.

(Mimarbaşını görüp çekinirler, inşaatın başına giderler.)

HAYALBAZLAR

DANS - KOREOGRAFİ

Ver malayı, dök kumu
Vur kazmayı, düzle harcı
İnşaat bu öyle gelmez ihmale
Duyarsa Sultan Orhan gidiverir bu kelle.

(İNŞAATTA KULLANDIKLARI ALETLERLE MÜZİK VE DANS)

(32) (Hayalbazların dansı bitince Mimarbaşı onları inşaatın başına yollar. Ameleler çalışırken (33) Karagözle Hacivat, perdenin arkasından çıkar. Seyircilerin arasına iner.)

(34) Hacivat: Gel Karagöz Mimarbaşı orda hadi gidip konuşalım.

Mimarbaşı: Demek bizimle çalışmak istersiniz.

Hacivat: Evet efendim siz uygun görürseniz.

Karagöz: İşsizlik canımıza tak etti.

Mimarbaşı: Pekala sizi işe alırım. Ancak sizin gevezeliğiniz, komikliliğiniz hepimizce malum. İş aksatırsanız külahları değiştiriz.

Hacivat: Efendim hiç merak etmeyin.

(35) Mimarbaşı: Hadi bakalım kolay gelsin. **(Çıkar)**

(HEP BİRLİKTE İNŞAAT ŞARKISI SÖYLENİR.)

Dede: Karagözle Hacivat işe alınırlar. Ama değil cami, daha yanındaki hamamın inşaatı bile yarılanmamıştır ki. **(AYNI ANDA AMELELER GÜLER. Ameleler öbeğin ön tarafında çöküp Karagözle Hacivat'ı seyrediyorlar.)**

Hacivat: Hayat güzel, bana ne çalışmaktan.

Karagöz: Yan gel yat bıılır mı kaytarmaktan. **(Tokat.)**
(Ameleler gülüşür.)

Hacivat: Karagözüm iki gözüm.

Karagöz: Söyle benim kulak tozum.

Hacivat: Bak ne diyeceğim. Hadi isimlerimizi değiştirelim.

Karagöz: Değiştirelim Hacıvcav.

Hacivat: Benim adım mersin olsun. Senin adın, senin adın süpürge sapı olsun.

Karagöz: Süpürge sapı diye isim mi olur? Olmaz senin adın süpürge sapı olsun, benim adım mersin olsun. **(gülüşmeler)**

Hacivat: Kabul. Hadi gel isimlerimizi tekrarlayalım.

Karagöz: **(yanına gelir)** Geldim Hacıvcav.

Hacivat: Öyle değil Karagözüm isimlerimizi tekrarlamaya başlayalım. Hadi benden sonra düş önüme.

Karagöz: **(düşer)** Düştüm.

Hacivat: Birader, yani benden sonra tekrarla.

Karagöz: Anladım, ben bunu yaparım

Hacivat: Mersin Karagöz

Karagöz: Süpürge sapı Hacivat

Hacivat: Mersin Mersin Karagöz

Karagöz: Süpürge sapı Hacivat

Hacivat: Annen ne yer Karagöz

Karagöz: Süpürge sapı Hacivat.

Hacivat: Baban ne yer Karagöz

Karagöz : Süpürge sapı Hacivat.

Hacivat: Çoluk çocuk Karagöz

Karagöz: Süpürge sap ne... Ulan köftehor ailecek süpürge sapı yedirdi bize **(kovalar, gülüşmeler)**

(36) Hacivat: Şaka yaptım birader. Gel benim nazlı mihribanım.

Karagöz: Geldim benim tuzlu ayranım. (*Tokat*)

Hacivat: Yıktın perdeyi eyledin viran.

Karagöz: Ben gidiyorum sende artık yaylan (*Tokat*)

(*Gülüşmeler.*)

(37)1. Amele: Ne olur devam edin çok güzeldi.

2. Amele: Evet çok eğleniyoruz.

3. Amele: Ama iş kalıyor.

4. Amele: Aman canım kalırsa kalsın Allahın günü çuvala girmede ya yaparız.

Hepsi birden: Ne olur devam edin.

(38) Mimarbaşı: (*En başından beri olanları seyreder. İçeri girer, hepsi toparlanır. Sebilhane bardağı gibi Mimarbaşının karşısına dizilirler. Karagözle Hacivat'a*). Yaptığınızı beğendiniz mi? Sultan Orhan'ın kulağına kadar gitmiş inşaatın ilerlemediği. Beni huzuruna çağırttı.

(39) Dede: Böyle der mimarbaşı ve saraya yollanır. (*Sahnenin ortasına gelir. Her komutuyla Hayalbazlar, Ali ve Ayşe söylediklerini yaparlar.*) Vezir, (*Hayalbazlardan biri Vezir kuklasını dedenin sol eline takar.*) Sultan Orhan (*Hayalbazlardan biri Sultan Orhan Kuklasını dedenin sağ eline takar.*) Perde. (*Mimarbaşı perdeyi getirirken kukla tiyatrosu şekline dönüştürür. Şuanda perde Dedenin önündedir. Mimarbaşı perdenin önünde sağ tarafta durmaktadır. Ali ve Ayşe, perdenin sağında ve solunda nöbetçi olmuştur. Hayalbazlar duvarın arkasında beklemektedir.*) Sultan Orhan'ın huzurundayız. Işık.

Kukla Sultan Orhan: Anlat bakalım Vezir, caminin durumu nedir?

Kukla Vezir: Sultanım cami inşaatında hiçbir ilerleme yok.

(40) Kukla Sultan Orhan: Bre mel'unlar ne demek ilerleme yok? Hiçbir eksliğiniz yok sebep ne ola ki? Sen söyle mimarbaşı.

Mimarbaşı: (*Diz çöker.*) Hünkarım, devletlu padişahım, sayenizde hiçbir eksliğimiz yok lakin...

Kukla Sultan Orhan: Lakin?

Mimarbaşı: Lakin, iki amele var, bunlar çok konuşuyor, öbür ameleleri güldürüyor, iş bu yüzden aksıyor sultanım.

(41) Kukla Sultan Orhan: Neeee o iki amelenin tez...

(*Hayalbazlar duvarı yıkar.*)

(42) Hayalbazlar: Mimarbaşı ile Vezir çok üzülürler ama padişah buyruğu uygulanır. Karagözle Hacivat idam edilirler. Herkes çok üzgündür. Onların konuşmaları gülüşmeleri kulaktan kulağa söylenir yayılır. Şeyh Küşteri Hazretleri bu duruma bir çare bulmak için onların deve derisinden tasvirlerini keser. Perde arkasında ışıkta oynatır. Bu olay Sultan Orhan'ın kulağına gider. Bizzat giderek Karagözle Hacivat'ı perde de izler ve... **(Karagöz ile Hacivat'ın efektten sesi gelirken, Hayalbazların kaldırdığı fermanın arkasından da büyüyen gölgelerini görürüz. Padişahın sesiyle ferman tam olarak açılır.)**

(43) Kukla Sultan Orhan: (ÜZÜLÜR) Tez bu hayal oyunu Karagöz namı ile tertip edilip, bizi ve bizden sonraki nesilleri, Türk ve dünya çocuklarını, ilelebet güldüre. **(Genel ışık yanar. Perde Mimarbaşı tarafından geri çekilir. Şu anda sahnede Dede, Karagöz Hacivat, Ali, Ayşe ve Hayalbazlar vardır.)** İşte böyle rivayet edilir, Karagözle Hacivat'ımızın hikayesi.

Ayşe: Çok üzuldüm ben. Ama bir taraftan da acayip şaşırdım. Şu anda buradasınız nasıl oluyor.

Ali: Yani siz şimdi Karagöz'le Hacivat mısınız sahi?

Hacivat: Elbette o Karagözdür tanırırsınız attığı tokattan

Karagöz: Oda Hacivat'tır bıkmaz hiç dayaktan **(Tokat)**

(Çocuklar merakla onları, kostümlerini vs. incelemektedir)

Hacivat: Keser döner sap döner.

Karagöz: Gün gelir hesap döner. **(Tokat)**

Dede: Karagöz ile Hacivat da ait olduğu yere, çocuklara geri döner.

Ali: Sizi gördüğümüze çok sevindik.

Ayşe: İnanamıyorum yani siz şimdi bizim evimizde.

Dede: Hayır sevgili torunum biz oradayız.

Ayşe: Nasıl yani? Hani Karagöz ile Hacivat gölge oyunuydu.

Ali: Sahi kafam karıştı nasıl geldiler böyle karşımıza. **(sözsüz oyunlar)**

Dede: Benim maceracı torunlarım bu iki misafirimiz perdeden Karagöz ile Hacivat olarak inmezler. Sadece bize hikayelerini göstermek için yanımızdalar.

Karagöz: Evet biz gölge oyunuyuz.

Hacivat: Ama arkadaşlarımız bizi tanısın hikayemizi öğrensinler diye buradayız.

Dede: Bizim ulusal tiyatromuz Ortaoyununun kökeni hayal oyunumuz Karagözdür.

Ayşe: Ortaoyunu da seyretmek istiyoruz. N'olur n'olur.

Ali: Hem biz artık nasıl oynanacağını öğrendik. Değil mi Ayşe?

Ayşe: Evet dedeciğim çok merak ediyoruz?

(44) Dede: Durun çocuklar durun, tamam söz anlatacağım. Ama biraz yoruldum sizler Karagöz Hacivat amcanızla, Hayalbazlarla konuşurken bende biraz dinleneyim.

Ali: Tamam dedecim.

Ayşe: Evet dedecim yaşasın.

(Öndeki fon perdesi iner. Işık ayındır. Sihirli müzik yükselir. Ara boyunca müziği duyarız.)

Hayalbaz: Sevgili arkadaşlar 10 dakika ara,10 dakika ara.

II. PERDE

(Hayalbazlar oyunun devam ettiği anonsunu yapar.)

HAYALBAZLAR: Sevgili arkadaşlar oyunumuz başlamak üzeredir. Oyunumuz başlamak üzeredir.

(Hayalbazlar, salondan şarkı söyleyerek sahneye çıkarlar. Perde arasından içeriye girdiklerinde perde kalkar ve toplu dans başlar.)

BİZİM ALİ İLE AYŞE
MACERANIN İÇİNDE
KARAGÖZ VE HACİVAT
SUPER KAHRAMAN DA DEDE
NERDE VAR BÖYLE GÜLMECE
NERDE VAR BÖYLE EĞLENCE
ŞİMDİ DE KARŞINIZDA İKİNCİ PERDE

(Perde yavaş yavaş kalkar. Aynı müzik devam etmektedir. Hayalbazlar geri çekilip gruba katılırlar. Bütün ekip dans etmektedir. Karagöz ile Ali, Hacivat ile de Ayşe yanyana, Dede ise ortada durmaktadır. Hayalbazlar da en öndedir. Arkada Bursa fonu yanmaktadır.)

BİZİM ALİ İLE AYŞE
MACERANIN İÇİNDE
KARAGÖZ VE HACİVAT
SUPER KAHRMAN DA DEDE
NERDE VAR BÖYLE GÜLMECE
NERDE VAR BÖYLE EĞLENCE
ŞİMDİ DE KARŞINIZDA İKİNCİ PERDE

Hayalbazlar: (Seyirciye) Şimdi de karşınızda ikinci perde. *(müzik azalırken)*

Dede: Heh. Nerde kalmıştık?

Ali: Ortaoyununda dedecim.

(45) Dede: Öyleyse Ortaoyunumuz başlasın. *(Elinde çan ile seyirciye göre sağ taraftadır. Karagöz, Hacivat, Ali, Ayşe ve Hayalbazlar hazırlanır. Daha önceden hazır olan kişi yenedünyayı getirir. Bu esnada sihirli müzik yükselmiştir. Müzik azalırken sahne düzeni Ortaoyunundaki gibidir. Müzisyenler sol alt ortaya çekilmiştir.)*

Dede: Başlıyor başlıyor.. Çağlar Efendi idaresinde Komik Okan Efendi marifetiyle ulusal tiyatromuz Ortaoyunumuz başlıyor.

(Klarnet Pişekar peşrevi çalar. Pişekar'ın elinde pastav vardır. Belli ki pastav, Karagöz'ün perdedeki tokadının, sahnede Pişekar'ın (Hacivat'ın) elindeki aksesuara dönüşmüş halidir. Pişekar tartımla öne yürür, bir devir yapar, meydanın ortasında durur, seyirciyi selamlar.)

Pişekar: Sevgili arkadaşlar hepiniz hoş geldiniz. *(Klarinete)*. Amma benim pehlivanım.

Klarinet: Buyur benim ustacığım.

Pişekar: Bu da hesap değildir.

Klarinet: Nedir senin hesabın?

(46) Pişekar: Borcu sıkıyor bakkalın kasabın. Ulusal tiyatromuz Ortaoyununun taklidini aldım. Çal usulü ahenkle oyunumuz başlasın. Bizi izleyenlere temaşa ettireyim.

(Klarnet Zenne havası çalar. (47) ÜSKÜDARA GİDERKEN. İki Zenne, kırta kırta, önlerinde kayarto olduğu halde meydana gelirler. Dede bastonunu Bacı'ya verir. Bir devir yaparlar. Hayalbaz Zenne, Ali'ye mendil atar. (48) Bacı fark eder çelebiye çok az babalanır. Zenneye kızar. Çelebi mendille çekilir.

1. **Zenne:** Aman bacı kalfa hiçte bilmediğimiz yerlere geldik.

Kayarto: Çağlar Efendiyi bulsak da ev hazırsa nakil olsak.

2. **Zenne:** Aaa görmüyor musunuz ayol, burada oturuyor.

(49) Pişekar: Aman efendim böyle takmış takıştırmış semtimize teşrif buyruluyor. Gözlerimiz yollarda kaldı.

1. **Zenne (Hayalbaz olan):** Geldik efendim, geldik.

2. **Zenne (Ayşe):** Canım efendim ev hazırsa gidelim.

(50) Pişekar: Hazır efendim. Yol uzak faytonla gidelim. **(Hayali fayton arabası çağırır)** Buyurun binin efendim. Evladım bende senin yanına geleyim, bir iki lakırdı ederiz.

(Zenneler kıkırdar. Arabacı şarkısını söylerler, bacının elindeki Meddahın bastonu, arabada kullanılır)

Pişekar (faytoncu): Nereye?

Zenneler: Dar-ül bedayi sokağına, Letafet apartmanına.

Pişekar: Deh. **(Şarkıyla iki devir yaparlar. Fayton durur, zenneler ve bacı iner, Pişekar arabayı yollar, yenedünyayı gösterir, pastavı yeni dünyaya sürter zenneler ürker.)** Efendim kapı biraz pas tutmuş onun için gıcırdadı. İşte efendim size bahsettiğim ev. Ala mualla boğaz manzaralı, İstanbul ayaklar altında.

2. Zenne: Ayol bunun neresi ev. İki tahta paravanı bize ev diye yutturacak.

1. Zenne: Hemşire görmüyor musun evi **(Ayşe'yi dürter.)**

Kayarto: Hadi küçük hanımısı yoruldu, ayaklarıma karasular indi.

1. Zenne: Bu evin kirası kaçta uygunsa hemen taşınalım.

Pişekar: Efendim kira önemli değil, eşyaları da hiç düşünmeyin, size hemen yardım edecek birini göndereceğim.

(51) 1. Zenne: Peki efendim. İyi günler. Kapıyı açalım. Çıngırmıngırlıp

(Ayşe olanlara anlam veremez, hepsi yenedünyaya girer, hasır iskemlelere oturur. Pişekar kenarda bir iskemlede oturur.)

(52) 1. Zenne: Gel kardeş üst kata çıkalım.

2. Zenne: Hadi kardeş birde senin olmayan aklına uyalım.

Bacı: Ayol benim sizden neyim eksik.

Zenneler: Eksişin yok fazlan var.

(Gülüşmeler.)

(Zenneler ve bacı iskemlelere çıkarlar.)

1. Zenne: Ay kardeş şu manzaraya bak. Adalar, Sultanahmet, Ayasofya, Boğaziçi. Her yer görünüyor. Ay hakikaten İstanbul dünyanın yedi harikasından biri kardeş.

2. Zenne: Ya ya, Bak şuradan da tımarhane görünüyor.

Bacı: Aaa aşağıda o kadar iş var bunlar manzara seyrediyor ayol. *(İskemleye oturur.)*

1. **Zenne:** Hadi kardeş bizde alt kata inip baciya yardım edelim *(İskemleye oturur.)*

2. **Zenne:** Ay şimdi çıldıracağım, üst katta mıydık ki alt kata inelim. *(Söylene söylene iskemleye oturur.)*

(Klarinet gelin havası çalar. Kavuklu, peşi sıra Kavuklu Arkası olduğu halde meydana gelir.)

(53) Kavuklu: Usta az nefes alda bizde bir iki laf edelim. *(K. Arkasına)* Evladım, niye takıldın ardıma?

K.Arkası: Evladım niye takıldın ardına?

Kavuklu: Sana söylüyorum sana, niye takıldın ardıma?

K. Arkası: Kavuklu amca beni sen çağırmadın mı?

Kavuklu: Ben seni ne zaman çağırdım?

K.Arkası: Aa senin aklın keşkül olmuş, bana gel Memiş demedin mi?

Kavuklu: Evladım, bir arkadaşına bakıyordum, ona gelmemiş dedim.

K.Arkası: Eee geldim işte.

Kavuklu: Hadi oradan yarım akıllı. Söyle bakalım kapıyı kilitledin mi, anahtarı aldın mı?

K. Arkası: Kapıyı kilitledim.

Kavuklu: Eee

K. Arkası: Anahtarı kapının üstünde bıraktım.

Kavuklu: Ne yaptın, ne yaptın.

K. Arkası: Anahtarı kapının üstünde bıraktım, hırsıza kolaylık olsun diye.

(54) Kavuklu: Ben şimdi sana gösteririm kolaylığı. *(Kovalarken Pişekar araya girer.)*

Pişekar: Bırak birader akli evvel bir çocuk... Nerelerdesin seni bekliyorum.

Kavuklu: İşte görüyorsun oralarda, buralarda.

Pişekar: Metinleri karıştırdın onu Güllü'de söyleyeceksin.

Kavuklu: Haklısın birader, metinleri karıştırdım yolu kaybettim başka semte gitmişim.

(55) Pişekar: Yahu gene yanlış anladın. Hadi bırak zevzekliği şu karşı ki evi kiraya verdim. Kiracılara senden bahsettim. İşlerine yardım edeceksin.

Kavuklu: Aman birader ne zamandır işim yoktu. Söyle ne yapacağım.

Pişekar: Git kapıyı tıktıkla. Çağlar Efendi'nin gönderdiği adam benim de.

(56) Kavuklu: Bundan kolay ne var. Ben bunu söylerim. **(Yenidünyaya yollanır, unuttuğunu fark eder geri döner.)** Ne diyecektim?

Pişekar: Çağlar Efendi'nin gönderdiği adam benim de.

Kavuklu: Ben bunu söylerim. **(paravana gider)** Tak, tak, tak

Zenneler: **(İçerden işveli)** Kimdir, kimdir, kimdir o?

Kavuklu: Bendir, bendir, bendir o.

Zenneler: Sende kimsin?

Kavuklu: Çağlar Efendi'nin gündeliğini verin.

Zenneler: Ne gündeliği burada gündelik mündelik yok.

Kavuklu: **(Geri döner)** Çağlar Efendi, bunlar seni çalıştırmışlar çalıştırmışlar, gündeliğinin üstüne oturmuşlar.

Pişekar: Git Çağlar Efendi'nin tarif ettiği adam benimde.

Kavuklu: Ben bunu söylerim. Tak, tak, tak

Zenneler: **(Tatlı sert)** Kimdir, kimdir, kimdir o?

Pişekar: Çağlar Efendi'nin tahin yediği tabağı verin?

Zenneler: Ne tabağı burada tabak mabak yok.

Kavuklu: Çağlar Efendi sen tahini yemişsin tabağı da üstüne götürmüşsün.

Pişekar: Git kapınıza yüz sürmeye geldik de.

Kavuklu: Ben bunu söylerim. Tak, tak, tak

Zenneler: **(Daha sert)** Ay yine; kimdir, kimdir, kimdir o?

Kavuklu: Kapınıza yüz sürmeye geldik.

Zenneler: Nedenmiş o?

Kavuklu: Yüzümüzde leke varda ondan.

Kayarto: Hadi oradan edepsiz.

Pişekar: Bir işi beceremedin. Git Çağlar Efendi çayırdaki bekliyor de.

Kavuklu: Ben bunu söylerim. Tak, tak, tak.

Zenneler: *(Daha sert)* Ay yine; kimdir, kimdir, kimdir o?

Kavuklu: Çağlar Efendi çayırdaki bekliyor.

Zenneler: Ne yapıyormuş orda?

Kavuklu: Otluyor zahir ne biliyim?

(57) Kayarto: *(Babaları gelir.)* Bana bak edepsiz sabahtan beri tepemizde dır dır dır. Seni vallahi paralarım.

(Kayarto, Kavuklu'yu kovalamak için yenedünyadan çıkar. Oyuncular kaybolur. Ali ve Ayşe öne, dedelerinin yanına gelirler.)

Kavuklu: *(Kaçar)* Dede, bağla şu oyunu işin rengi lodos.

Pişekar: Evet efendim işin rengi lodos, keşişlemeye dönecek.

(58) Dede: *(Araya girerek)* Evet Ortaoyunumuzu da izledik. Benim canım torunlarım ne çabuk öğrendiniz tuluat yapmayı.

Ali: Ben oldum Kavuklu Arkası.

Ayşe: Bende oldum Zenne.

Dede: Bizim tiyatromuz çok renkli, gördüğünüz gibi, işte böyle.

Hacivat: Nerde var böyle kafiye, böyle uyak?

Karagöz: Her lafa soğan doğrama, geliyor yanağına şaplak. *(Dede Karagözle Hacivat'ın yanına giderken...)*

Ayşe: Süper kahramana olduk yardımcı.

Ali: Dedemiz bizim her derdin ilacı.

Dede: Çok teşekkür ederiz. Sayenizde ben çok eskilere gittim. Direklerarasına, Ortaoyunu kumpanyalarına, ne güzel günlerdi. Bu arada Direklerarası dedim de. Karagözüm bir ara siz Tuluat Tiyatrosunda da oynadınız.

Hacivat: Çıktık tuluata Direklerarasına.

Karagöz: Eğlencenin büyüğünü yaşattık bizi izleyen insanlara.

Ali: Bizde tuluat yapmayı öğrendik.

Ayşe: Şey tam öğrendik sayılmayız. Çalışarak daha iyi yapacağız. *(Abisini dırter.)*

(59) Dede: Evet şimdi de sıra Tuluat Tiyatrosunda.

(Yine alttan verilen sihir müziği yükselir. Müzik azalır ve...)

Dede: Hanımlar beyler meşhur komik Okan Efendi marifetiyle tuluat oyunu, kantolar düettolar bu şanoda. Hadi başlıyor, başlıyor... Kıymetli misafirlerimiz şimdi huzurlarında düetto. *(Ali ile ortaoyununda mendil atan zenne düettoya başlarlar.)*

ALİ- HAYALBAZ- DÜETTO

(Şimdi var bir arzum evlenmektir muradım lakin münasip bir koca nerden bulayım müziğiyle düetto)

(Klarinet, “yangın var yangın var ben yanıyorum” kantosunu çalarken,)

Dede: Yangın var, yangın.

Ayşe: Aa yangın mı çıktı hani nerde.

Dede: Yok yangın mangın yok. Gel yanıma gel. *(Müzik yükselir)* Kıymetli misafirlerimiz şimdi huzurlarınızda kanto.

HAYALBAZ – YANGIN VAR- KANTO

(Dede, Ayşe’ye Kantocu’yu seyrettirir. Az sonra Ayşe, kanto yapacaktır. Dede öğrenmesi için yardımcı olur. Müzik yiterken Hacivat meddah sandalyesini ortaya getirir, konuşmaya başlar.)

(60) Bey: Efendim benim bir yardımcım var. Adı Güllü. Bu ara biraz unutkanlaştı. Markete yolluyorum, pazara gidiyor, pazara yolluyorum, kasaba gidiyor. Bu saat oldu, daha gelmedi, bir sesleneyim bakayım. Belki gelmiştir. Güllü Güllü Güllü. Allah Allah nerde bu adam.

(61) Güllü: *(Teneke sesi)* Geldim beyim. *(Gaz tenekesini yuvarlar, müzisyenler Hey Güllü’yü çalarken Güllü kaşık oynar.)*

Bey: Güllü, Güllü, Güllü. Yeter! Kes! Tamam, kafam şişti aaa. Gel bakim yanıma hele.

Güllü: Geldim beyim, geldim. Beyefendi bu ismimden çok çekiyorum. Kimi Güllü diyor, kimi zilli, Hatça hanımın küçük Cemal var ya o keratanın da dili dönmüyor düdüklü diyor. Niye düdüklü diyorsun diyorum. Gelirken düttürü düttürü düttürü düttürü düttürü diyor.

Bey: Evladım nerelerdesin?

Güllü: Oralarda buralarda.

Bey: Öyle değil.

Güllü: Öğleyi geç, ikindiye yakala.

Bey: Yani çocuğum geç kaldın demek istiyorum. Bak Güllü seni severim bilirsin. Bak, bak şu yanaklara bak. Şu yanaklarına bayılıyorum adeta elma.

Güllü: *(Öne çıkar. Beye öykünerek)* Yanaklarım Amasya elması, dudaklarım Yarımca'nın kirazı, burnum Anamur muzunu, suratıma bakınca manav Süleyman dükkan açmış. *(Geri döner, yumuşar)* Beyefendi beni o kadar çok mu seviyorsunuz.

Bey: Şimdi seni mahkeme edeceğim.

Güllü: Beni hakeme mi vereceksin.

Bey: Hakem değil mahkeme mahkeme.

Güllü: Ha mahkeme. Et beyim ne istersen et.

Bey: Bak Güllü burası var ya?

Güllü: Evet var.

Bey: Şimdi burası benim odam değil.

Güllü: Kiraya mı verdiniz.

Bey: Hayır. Burası mahkeme salonu, sen suçlu bende hâkimim.

Güllü: Ne zaman tayin oldunuz?

Bey: Çık dışarı, ben çağırmadan gelme.

Güllü: Bana daha mahkeme kâğıdı gelmedi.

Bey: Cafer oğlu Güllü, Cafer oğlu Güllü *(Mübaşir gibi bağırır)*

Güllü: Beyim şimdide mübaşir oldunuz.

Bey: Ben hem hâkimim, hem de mübaşir.

Güllü: Vallahi pes. Millet işsizlikten kırılıyor. Sen iki maaşı da cebe indiriyorsun. Nerde bu bolluk beyim.

Bey: Ayağa kalk.

Güllü: Zaten ayaktayım.

Bey: Ayağa kalk. *(Tokat)*

Güllü: Amanın feleğim şaştı, burası neresi?
Bey: Şehir Tiyatroları Sahnesi. Ayağa kalk.
Güllü: Romatizmam var beyim.
Bey: Adın ne?
Güllü: Az evvel çağırdın ya.
Bey: Formalite, adın ne?
Güllü: Formalite.
Bey: Adını söyle, usul-kaide.
Güllü: Usul-kaide
Bey: Adını söyle be herif.
Güllü: Güllü
Bey: Sademi
Güllü: Hayır. Peynirli
Bey: Ana, baba adı.
Güllü: Annem maydanozlu, babam kıymalı.
Bey: Kaç yaşındasın?
Güllü: 28
Bey: Doldurdun mu?
Güllü: Dolduruyordum, sular kesildi.
Bey: Girdin mi?
Güllü: Giriyordum, biri kapıyı kapadı.
Bey: Bastın mı?
Güllü: Basıyordum, merdiven çöktü.
Bey: Ananın babanın hangi yavrususun?
Güllü: Mayıs kuzusuyum.
Bey: Annen baban evlendiler, annen evvela sana mı yüklendi?

Güllü: Annemin işi varmış, bana teyzem yüklendi.

Bey: Evvela çatıya sen mi çıktın?

Güllü: Babam çıktı, ben kiremit verdim.

Bey: Evvela güneşi sen mi gördün?

Güllü: Güneş'e borcum vardı, görünmek istemedim, hemen sıvıştım.

Bey: Evvela annen kimi doğurdu?

Güllü: Önce abim, sonra ablam, en sonda ben.

Bey: Abini ablan kovaladı. Sende ablanı kovaladın demek.

Güllü: Ben ablamı kovalarken eniştem beni yakaladı.

Bey: Evladım son çocuğa kazandibi derler.

Güllü: Kokumdan anladın galiba. Ben kazandibi, abim aşure, ablam keşkül, teyzem muhallebi, annemi sorma o mübarekte pelte.

Bey: Him. Senin doğumunda bir anormallik var. Normal mi geldin sezaryenle mi?

Güllü: Sezaryenin işi vardı, ben bir taksi çevirdim, hoop oyuna geç kalıyorum'ye çek dedim.

Bey: Evladım sen bu halinle mahkeme edilemezsin. Senin tipin kayık.

Güllü: Benim tipim kayık, seninki de kotra.

(62) Bey: Hadi bağla şu oyunu. Benim asabımı bozma. **(Kafasına vurur.)**

(63) Güllü: İp nerde beyim?

(Ayşe kanto. Fındık kurdu.)

(64) Dede: Meddah, Karagöz, Ortaoyunu, Tuluat derken bu da bitti.

Ali: Vav. Müthiştı.

Ayşe: Acayip eğlendim.

Ali: Ayrıca bir sürü yeni oyun öğrendik. Değil mi Ayşe?

Ayşe: Evet abi. Bu oyunları okulda arkadaşlarımızı da anlatıp beraber oynarız.

Ali: Nasıldı o tekerleme **(Karagöz oynatır)** Karagözüm iki gözüm, söyle benim kulak tozum. **(Ayşe-def)**

(65) Dede: Aferin benim canım torunlarım. Ya işte böyle çocuklar. Dostlarımla tanıştınız. Güzel güzel oyunlar oynadınız ama onların artık perdeye dönme vakti geldi.

Ali: Gidiyor musunuz sahiden.

Ayşe: N'olur gitmeyin çok eğlendik.

Hayalbaz: Bizi ne zaman görmek isterseniz hep yanınızda oluruz.

Hayalbaz: Sadece gözlerinizi kapayıp hayal etmeniz yeterli.

Hayalbaz: Allahısmarladık.

Ali- Ayşe: Karagöz Hacivat onlarda gidiyor.

Hacivat: Meraklanmayın Karagöz amcanızla.

Karagöz: Hacivat amcanız hep sizinle.

Hacivat-Karagöz: Hoşça kalın.

(Işık perdeye toplanır. Canlı Karagöz canlı Hacivat tasvirleri oynatır.)

Hacivat: Gittik geldik öte cihana.

Karagöz: Herkes ait olduğu yerde kala **(Tokat)**.

Hacivat: Hoş olsun mutluluğa.

Karagöz: Allah selamet versin bizi seyreden çocuklara. **(Tokat)**.

Hacivat: Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman.

Karagöz: Seni gidi Hacıcavcav seni, bu sefer elimden ucuz kurtuldun bir dahaki sefere ...Sahnesinde yakan elime bir geçer bak sana neler ederim güzel güzel. Hoşça kalın arkadaşlar.

(Hepsi perdeye giderler, Hayalbazlar Karagöz Hacivat'ın etrafında dans etmektedirler, perdeye gidene kadar dans esnasında sihirli müzik yükselir, sahne kararır, aydınlandığında Dede, Ali ve Ayşe'yi oyunun başındaki masal anlatma durumunda buluruz.)

(Işık değişimi. Çocuklar oyunun başındaki gibi sandalyenin iki yanında uyumaktadırlar.)

(66) Dede: (Onlara bakarak.) İşte böyle; onlar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine. Gökten üç elma düşmüş bu masalı dinleyenlerin başına. Aaa çocuklar yoksa uyuyor muydunuz?

Ali: Dedecim çok güzel bir rüya gördüm.

Ayşe: Aaa bende çok güzel bir rüya gördüm. Rüyamda Hayalbazlar vardı. *(Boynunda def durmaktadır.)*

Ali: Aaa evet. Hayalbazlar vardı, Karagözle Hacivat vardı. *(Bu lafları söylerken elindeki Karagöz ve Hacivat tasvirleriyle sahnede koşuşturmaktadır. Sonra, Karagözle Hacivatı oynatır.)* Bir haylaz kız gördüm hep yaramazlık yapar.

Ayşe: Çocuk ders varken düşünür, oyun olunca azar.

(67) Dede: Yok canım daha neler. Hadi bakalım saat bayağı geç oldu. Anneniz babanız yemeğe bekler.

(Üçü birden konuşa konuşa çıkarlar. Nerden öğrendiniz siz bu lafları, tuluat yapıyoruz, tulu ney. Dedecim sahiden sihir yapmadığına emin misin? Tabi yapmıyor akıllım. Söyledi ya öyle şeyler masalarda olur v.b. doğaçlama konuşurlar.)

(Kapıdan çıktıkları anda, ön fon iner. Hayalbazlar; göstermelik, baston ve peşkirle perde arasından çıkarlar. Baston ve peşkiri iskemleye bırakırlar. Işık yanar. Sandığı kapatırlar. Işık yanar. Duvara gelirler. Işık yanar. Göstermeliğe gelirler. Bir iki deneme yaparlar ışık yanmaz. Işık odasına seslenirler. Göstermeliğin ışığı da yanınca poz verirler. Ön fon perdesi kalkar. Toplu final dansı yapılır. Selamdan sonra ekip dağılırken arka İstanbul fonu ve Karagöz perdesinin ışığı yanmaktadır.)

-----SON-----

Kuzguncuk, Eylül 19,2009

OYUN BAŞI ŞARKI SÖZLERİ

İŞte başlıyor yeni oyunumuz,
Bizim Karagöz'ün yüzü gülüyor.
Asırların ardından kah güldüren kah ağlatan,
Karagözdür onun adı bize ışık olan.

Hep horlandı hiç görmedi kabul,
Köküne sahip çık bilgiye ol köle kul,
Perdeden sahneye tuluattan meddaha
Kimde var böyle hazine
Arkadaşlar seyretsin doya doya.

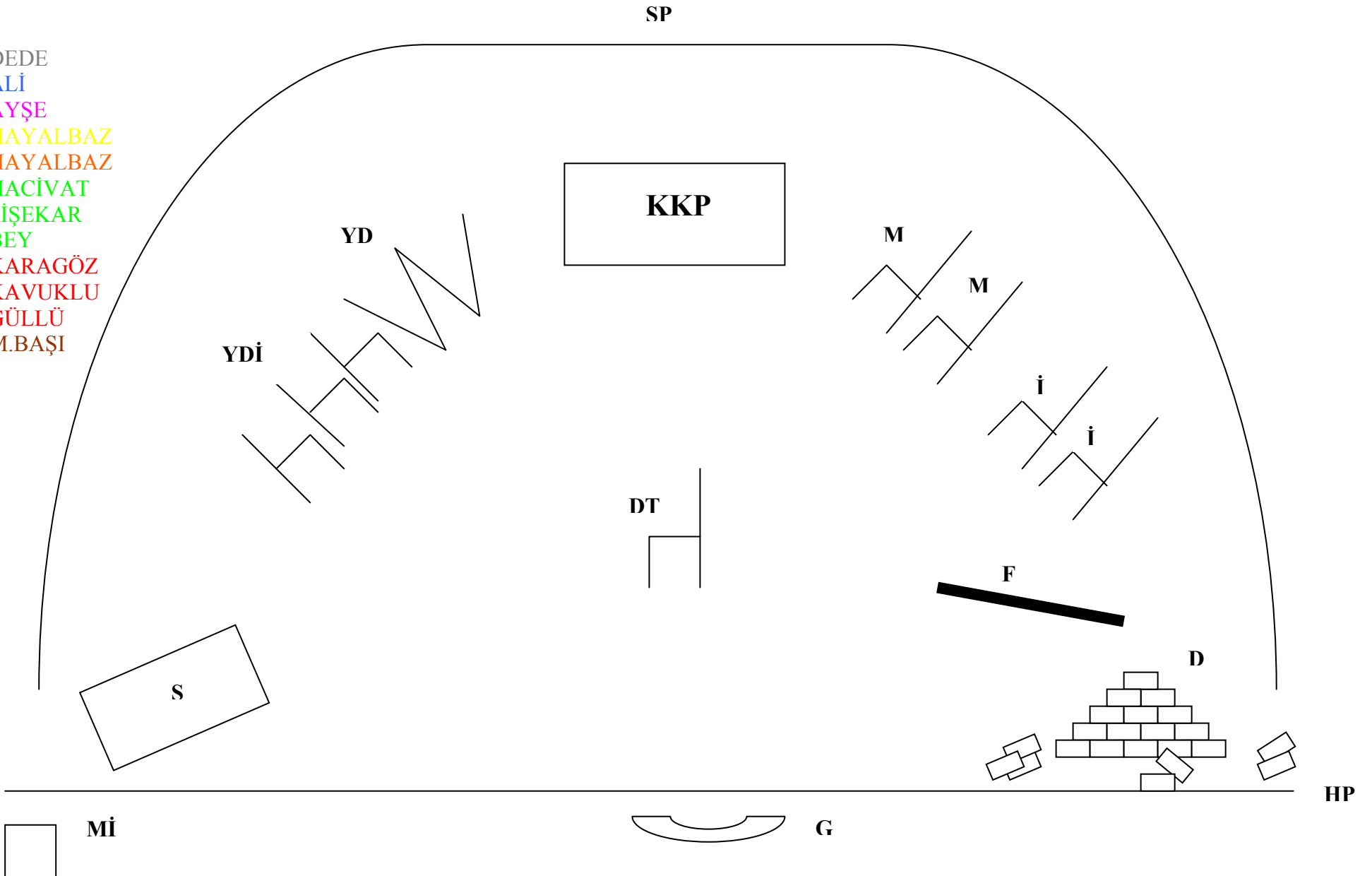
İŞte başlıyor yeni oyunumuz,
Bizim Karagöz'ün yüzü gülüyor.
Karagözdür onun adı bize ışık olan.
Al seyreyle iki gözüm hiç kaybetme zaman

OYUN SONU ŞARKI SÖZLERİ (Selam Şarkısı)

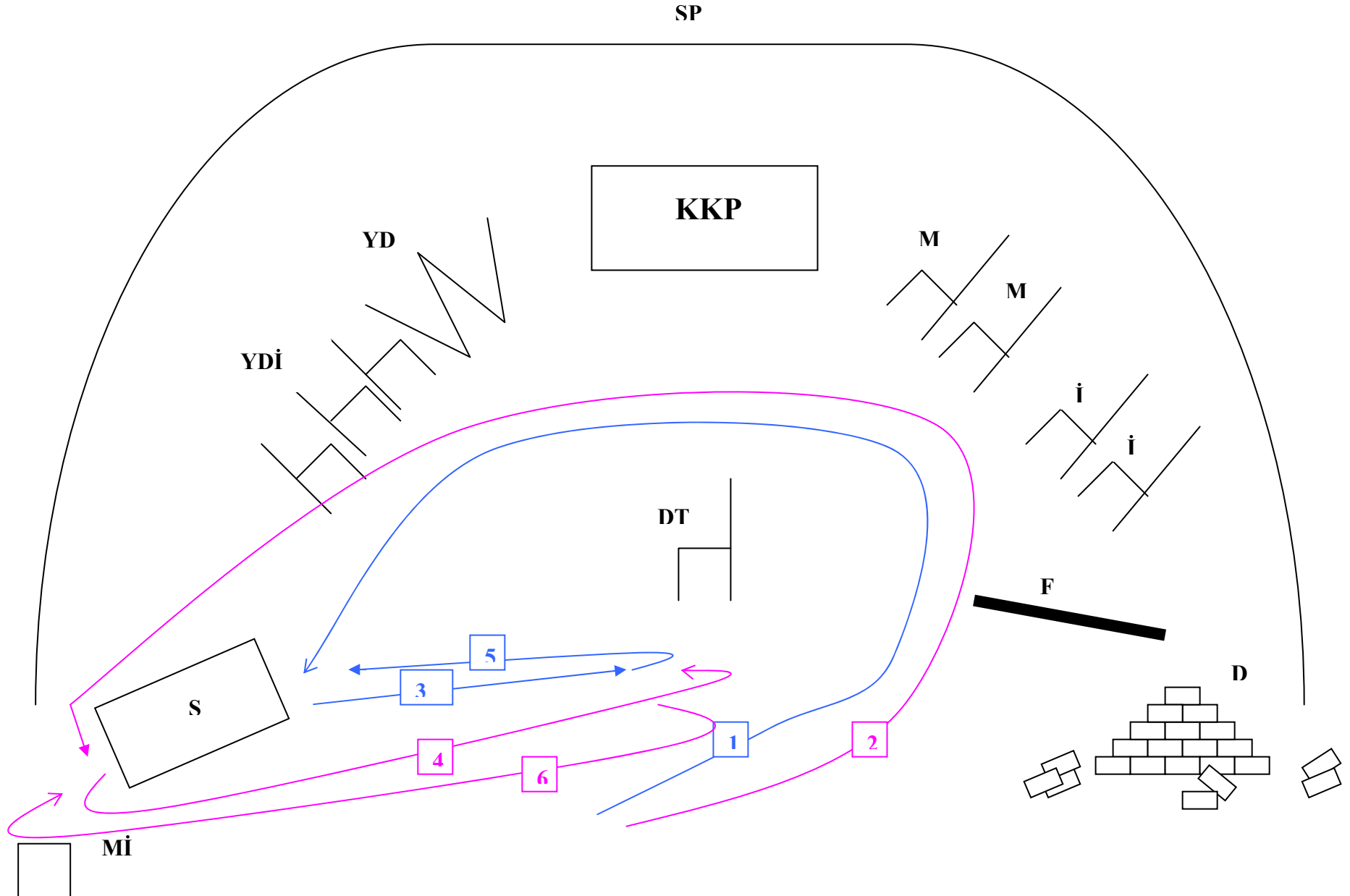
Geldiler aramıza bizimle oynamaya,
Çok güzeldi zaman nasıl geçti bilmeden
Hep bizimle kalın hiç gitmeyin sonsuza
Mutluluk sizinle sizinle hayalinizde perdede

Tiyatronun kökü onda o olmadan hayat berbat
İyi ki varsın Karagözle Hacivat
Hoşçakalın arkadaşlar sunduk size Karagözü
Unutmayın tarihinizi, tiyatronuzu, kökünüzü

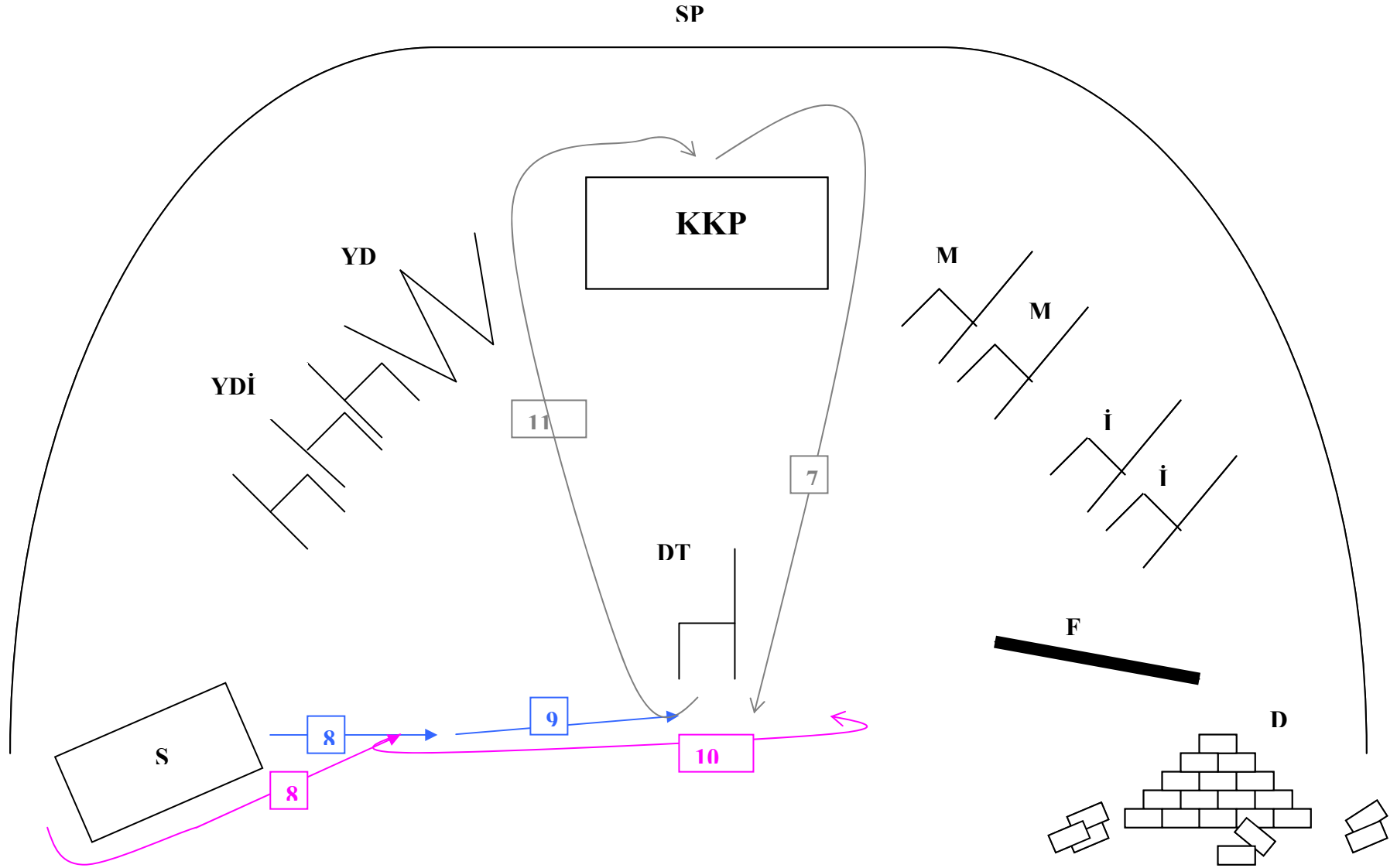
DEDE
ALİ
AYŞE
HAYALBAZ
HAYALBAZ
HACİVAT
PİŞEKAR
BEY
KARAGÖZ
KAVUKLU
GÜLLÜ
M.BAŞI

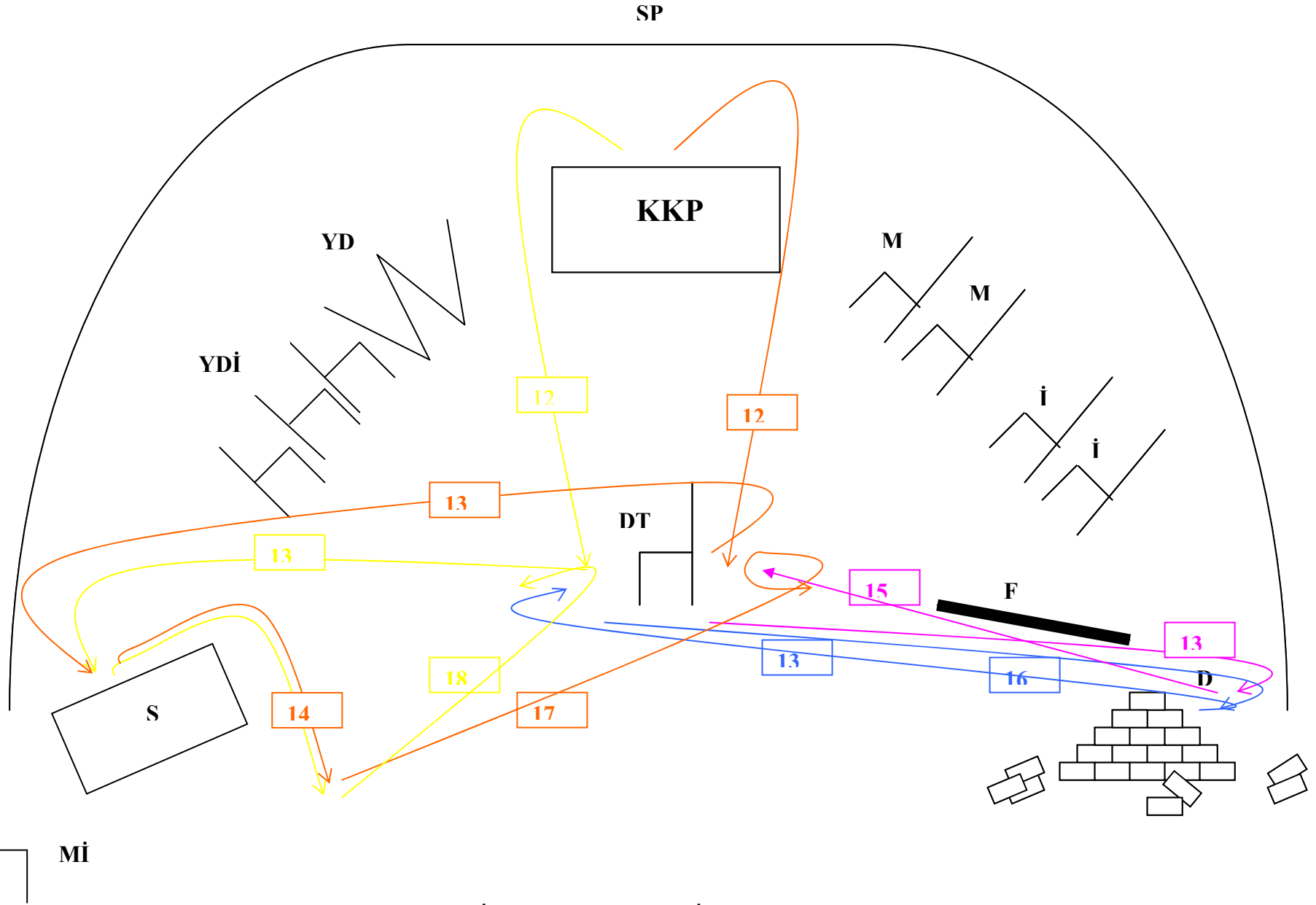
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskemle / **Mİ:** Meddah İskemle / **M:** Müziyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman **NOT:** Hareket düzeni renklerle verilmiştir.

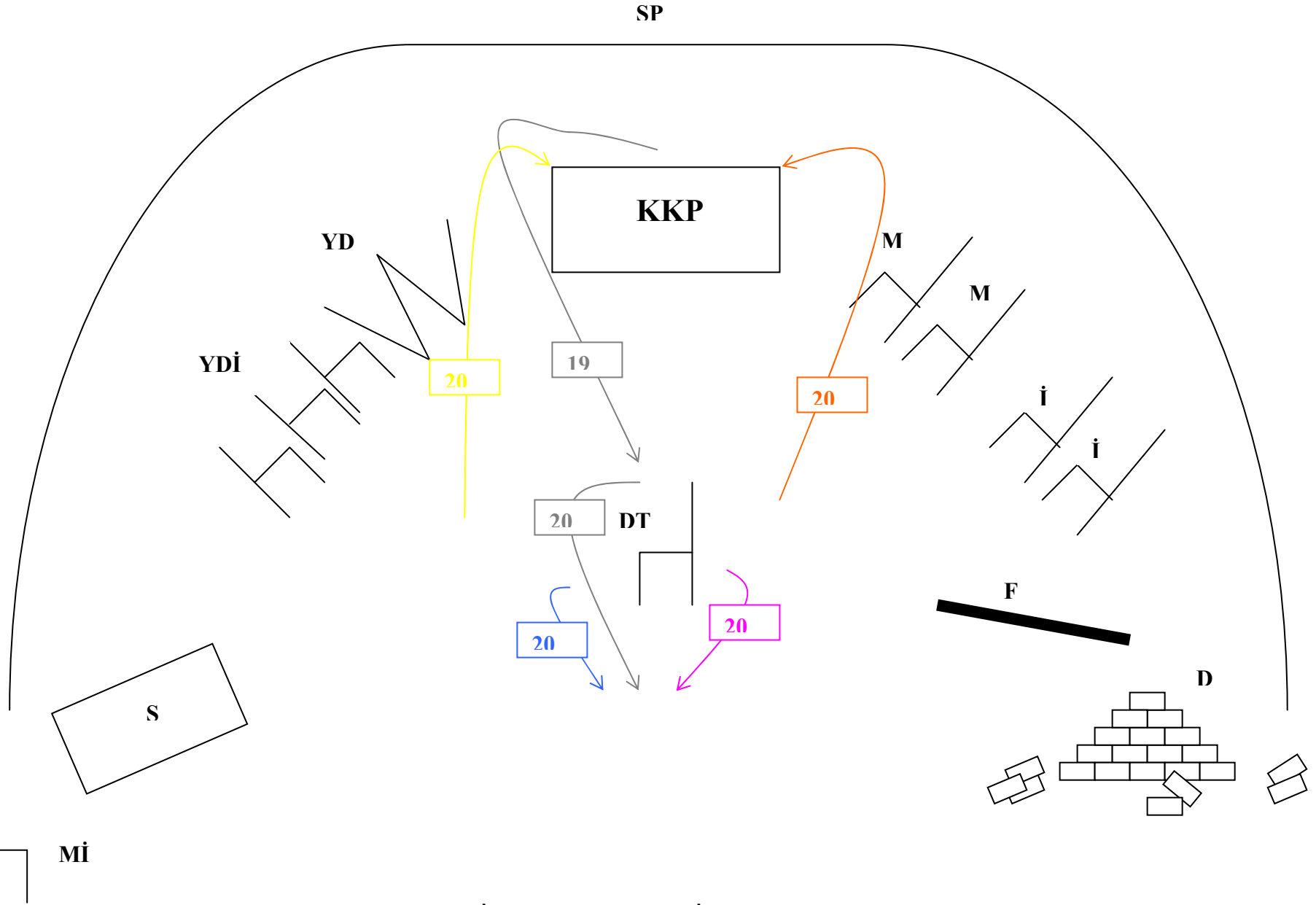
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskemle / **Mİ:** Meddah İskemle / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

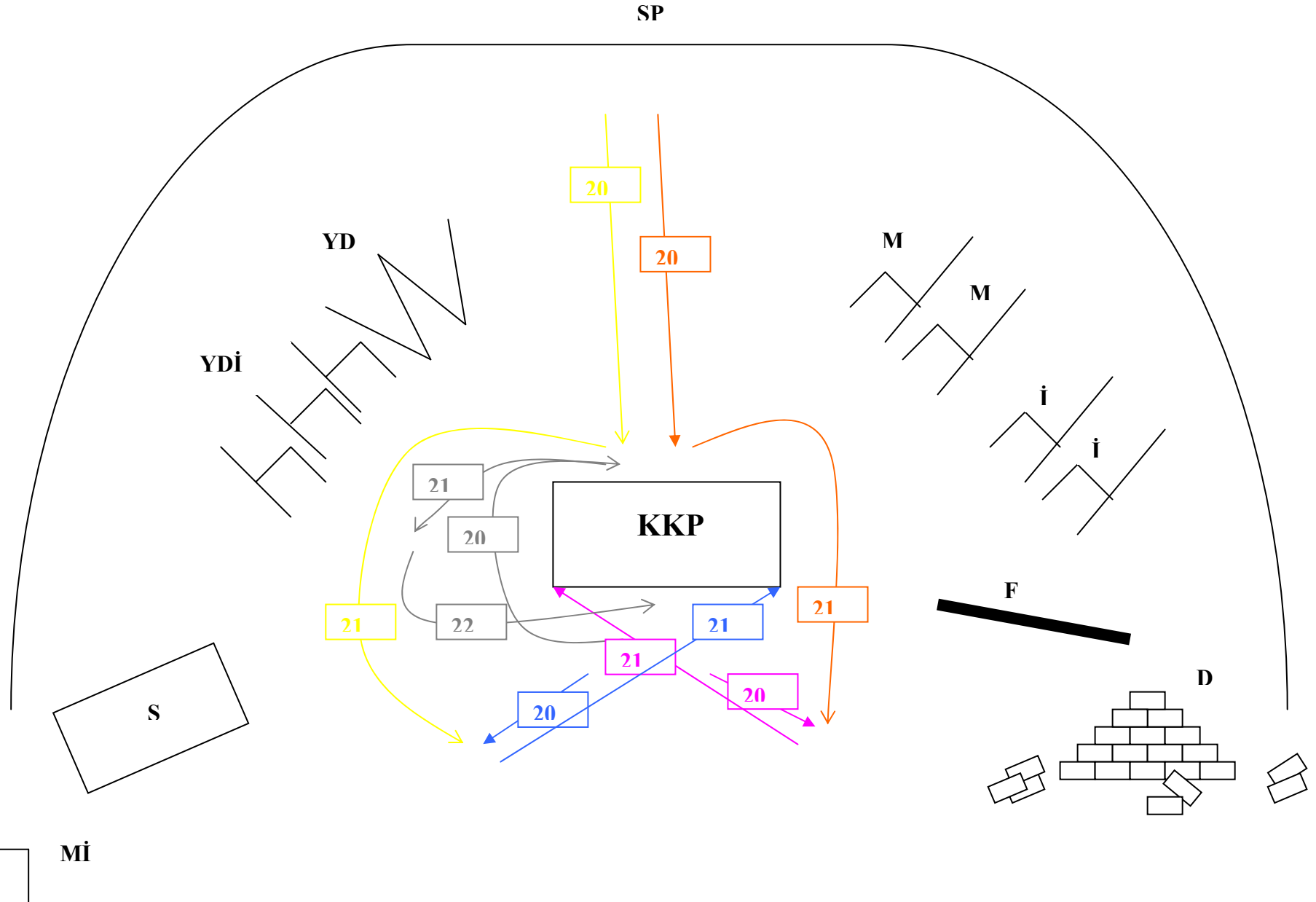
 MI
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD**: Yenidünya / **YDİ**: Yenidünya İskemle / **Mİ**: Meddah İskemle / **M**: Müzisyenler / **DT**: Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D**: Duvar / **S**: Sandık / **İ**: İskemle / **HP**: Hayal Perdesi / **SP**: Sema Perdesi / **G**: Göstermelik / **F**: Ferman

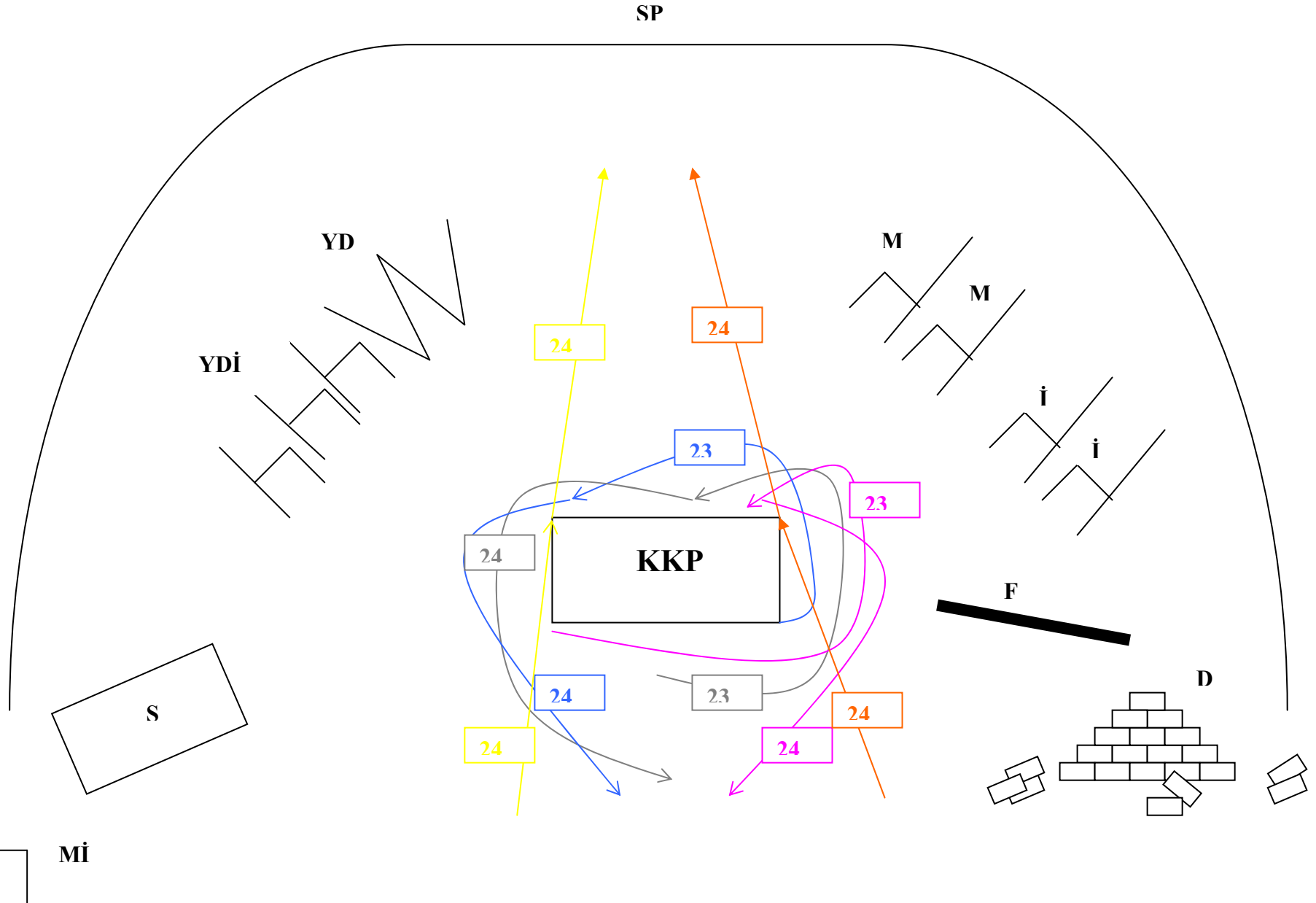
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskemle / **Mİ:** Meddah İskemle / **M:** Müziyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

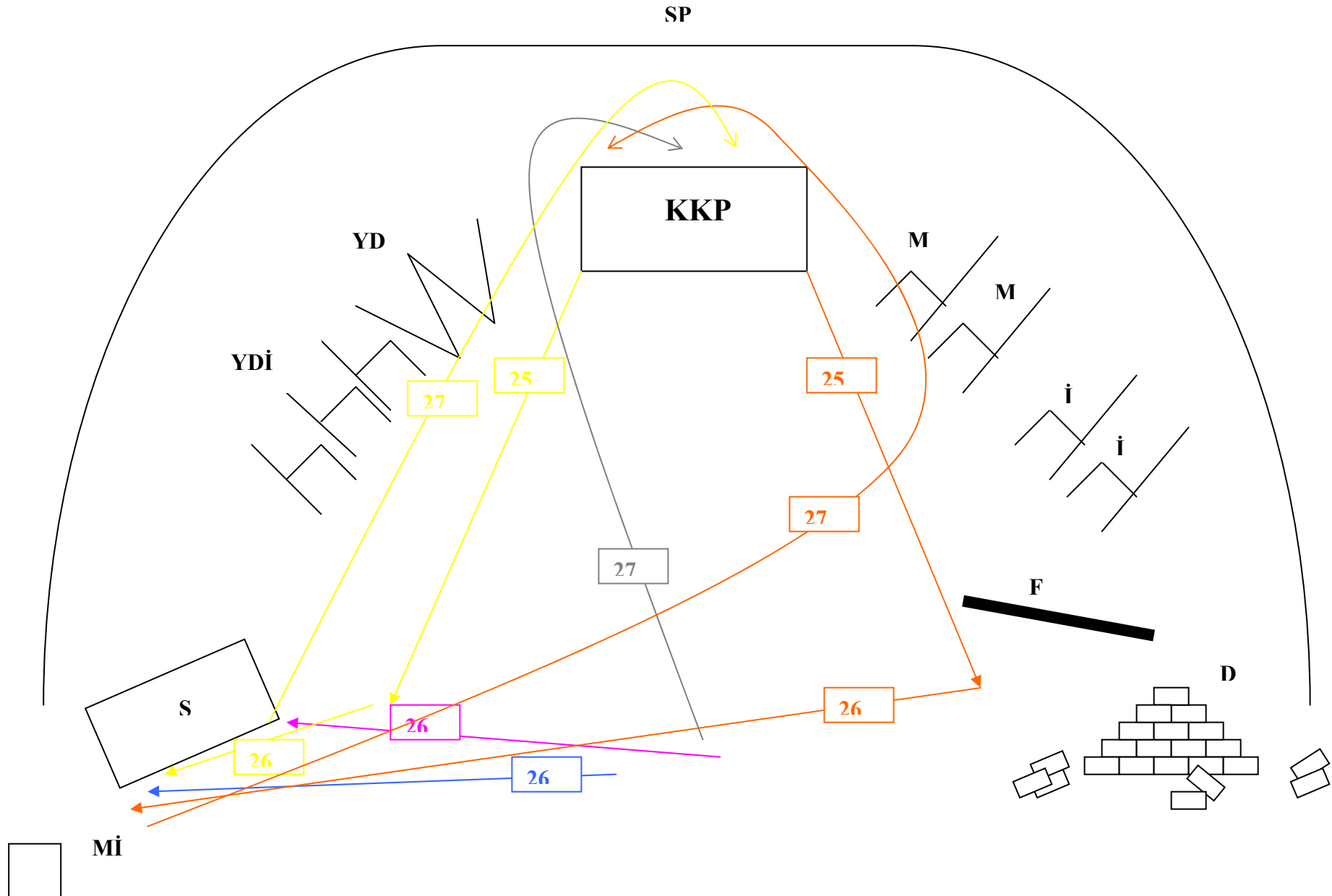
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD**: Yenidünya / **YDİ**: Yenidünya İskemle / **Mİ**: Meddah İskemle / **M**: Müzisyenler / **DT**: Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D**: Duvar / **S**: Sandık / **İ**: İskemle / **HP**: Hayal Perdesi / **SP**: Sema Perdesi / **G**: Göstermelik / **F**: Ferman

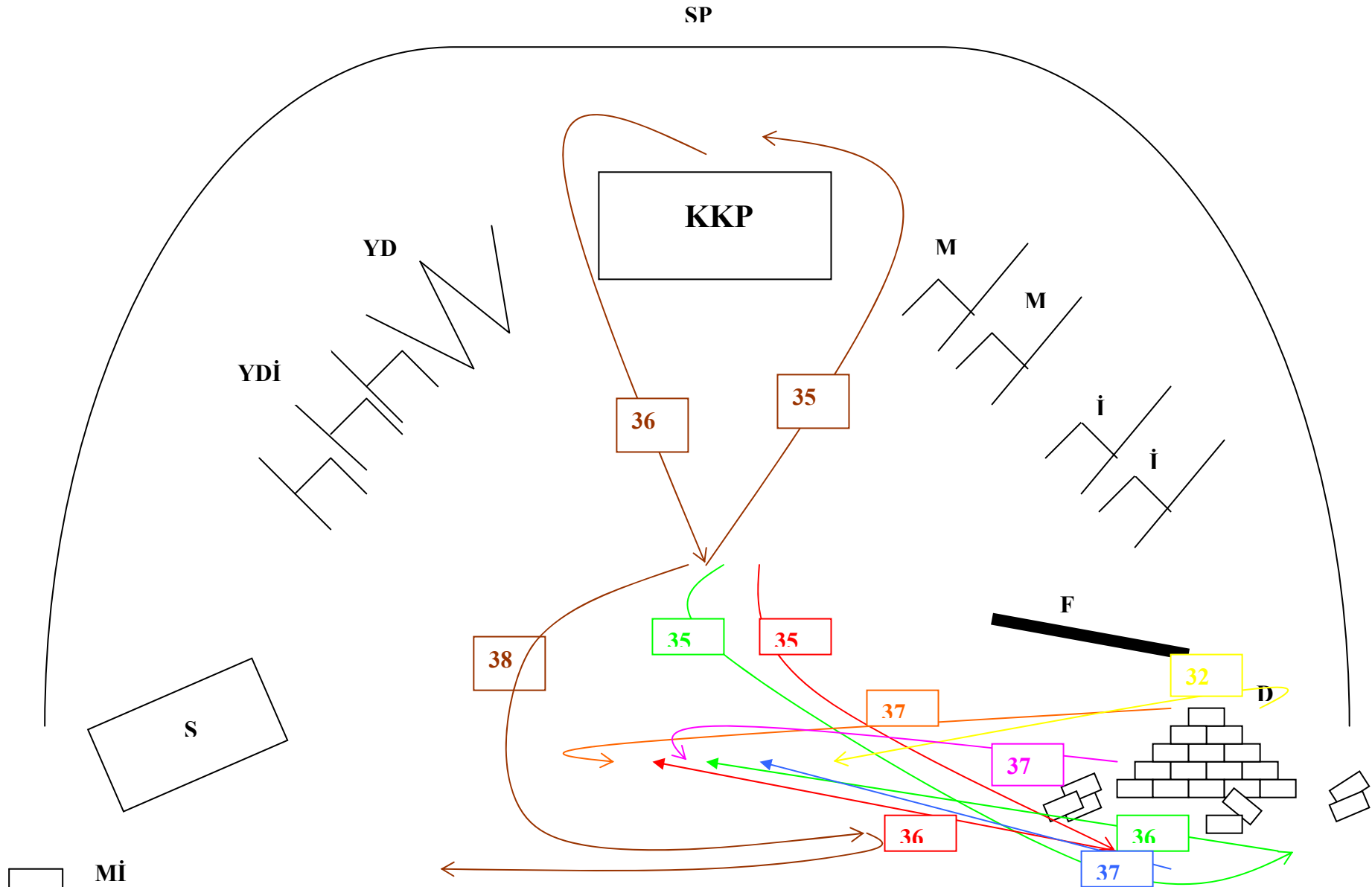
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskemle / **Mİ:** Meddah İskemle / **M:** Müziyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

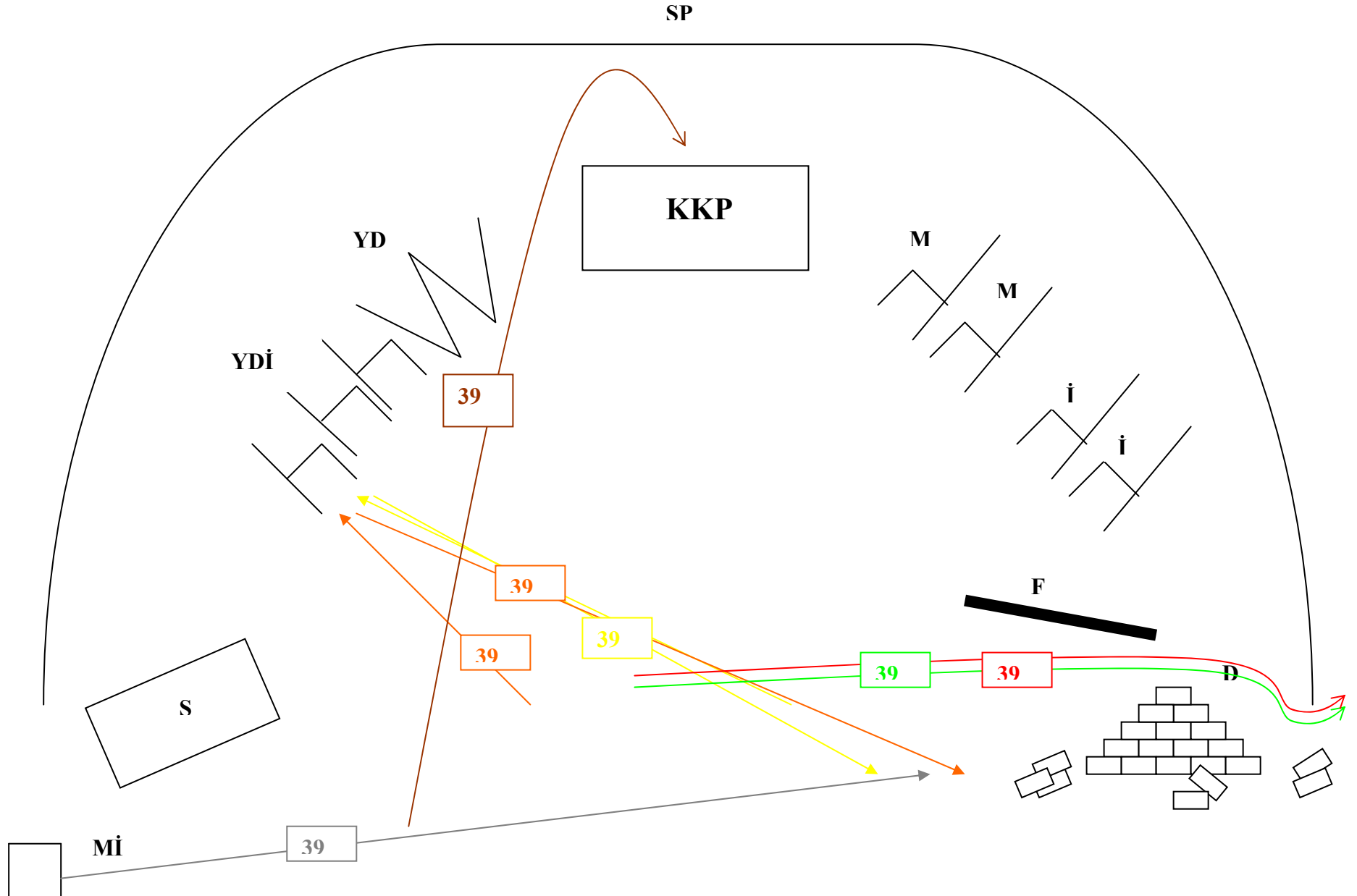
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskemle / **Mİ:** Meddah İskemle / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskemle / **Mİ:** Meddah İskemle / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

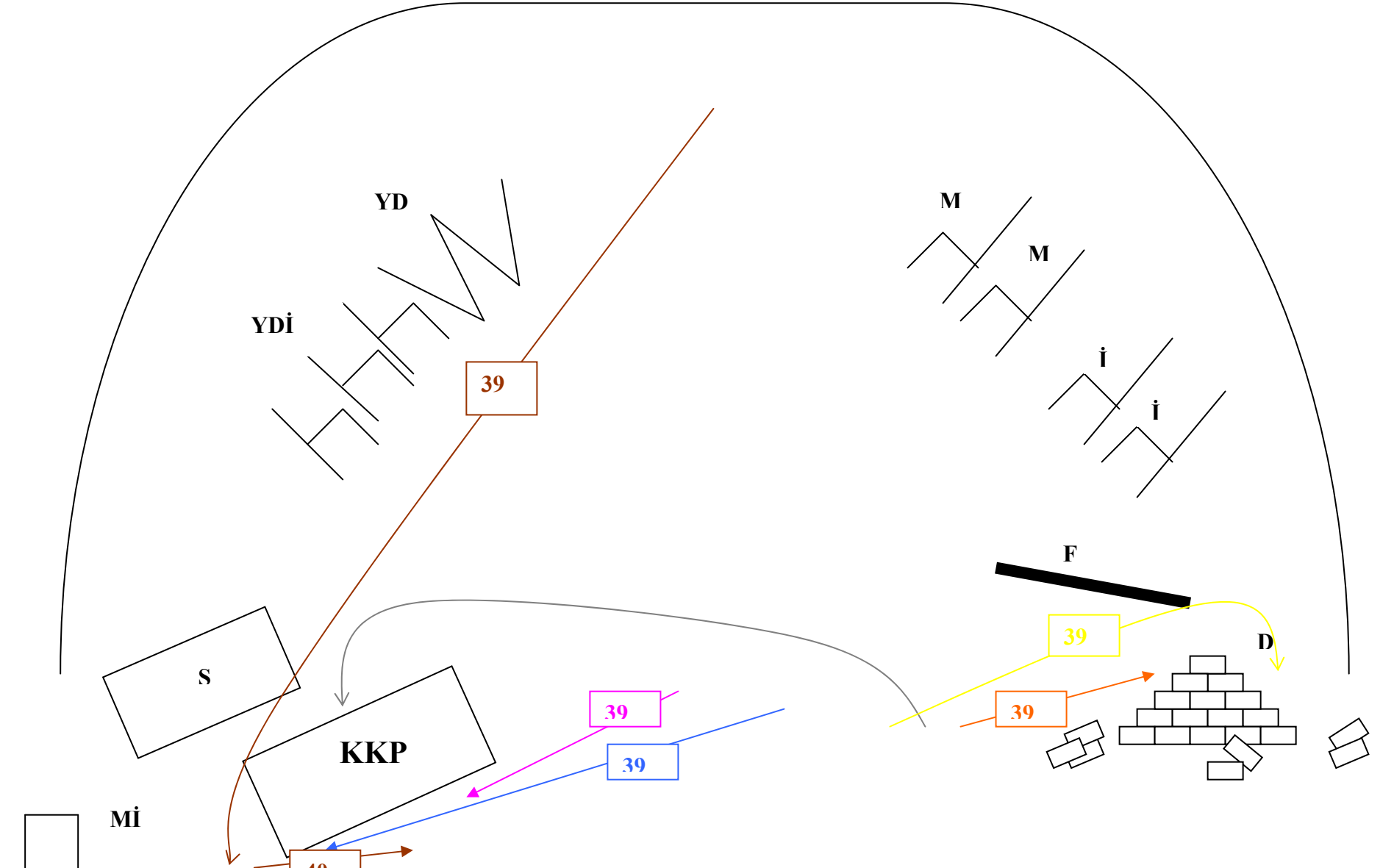

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskemle / **Mİ:** Meddah İskemle / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

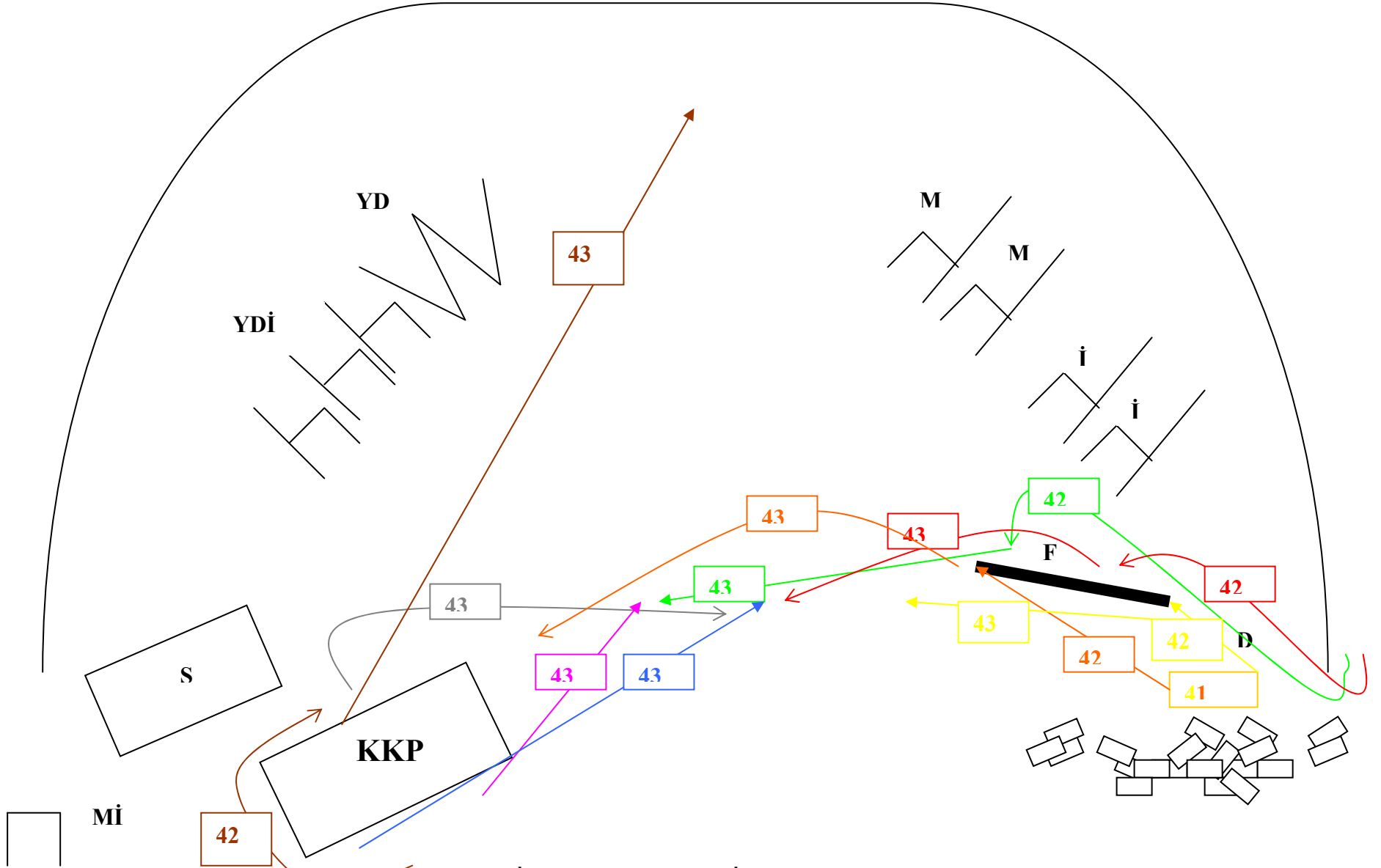
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskemle / **Mi:** Meddah İskemle / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık **i:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

SP

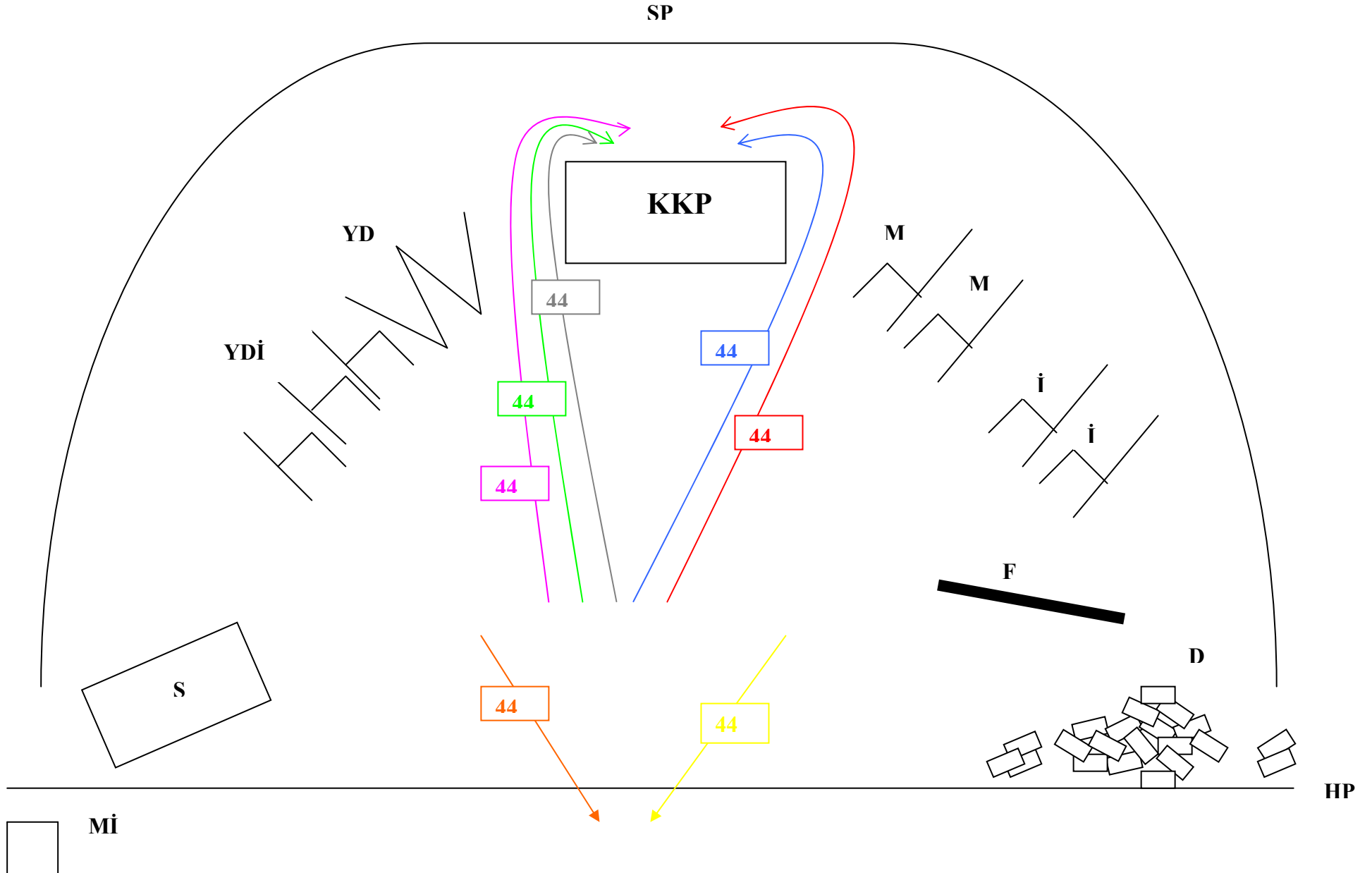

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sa... **40** **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskemle / **Mi:** Meddah İskemle / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık **i:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

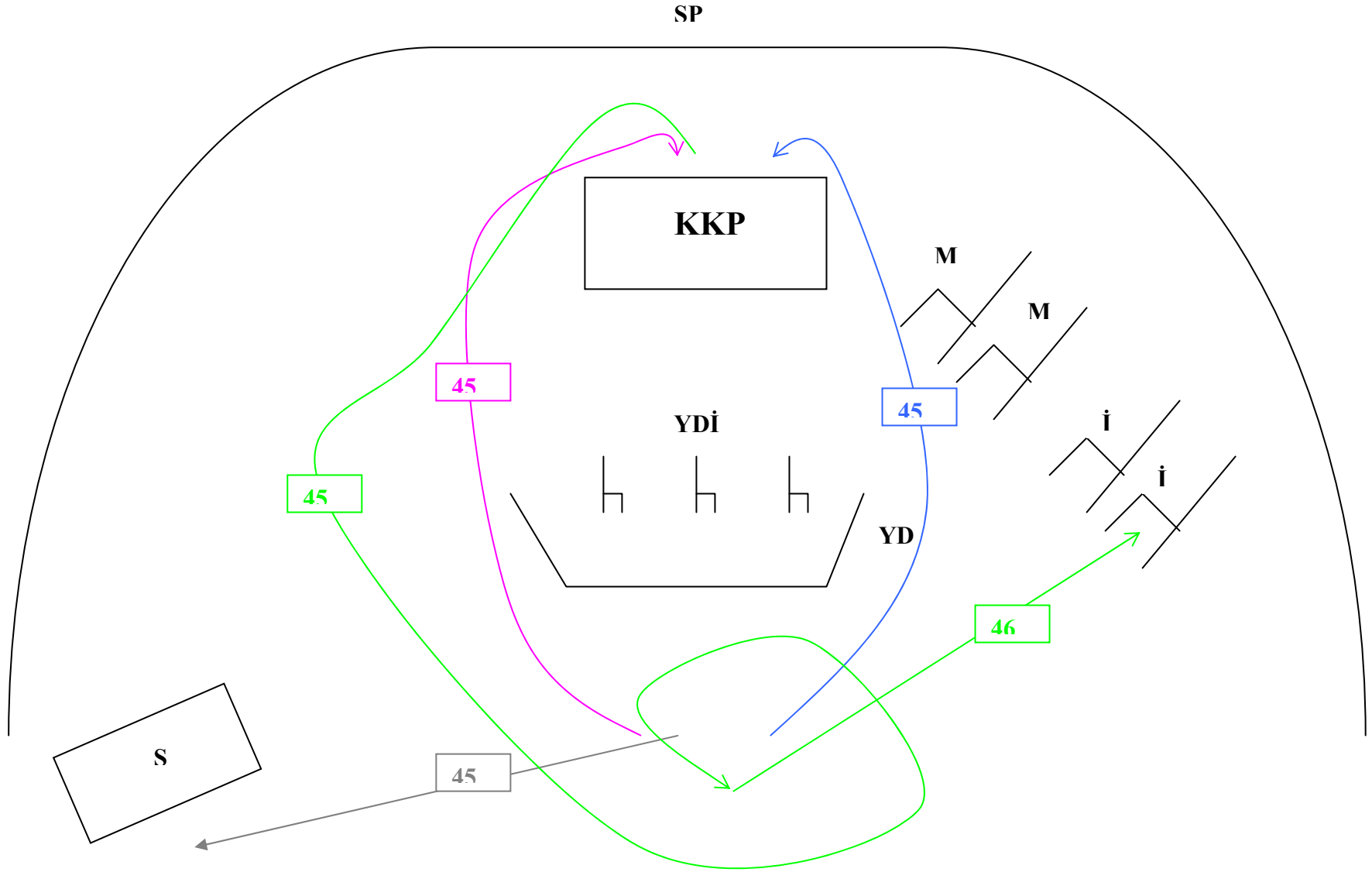
SP

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskemle / **Mi:** Meddah İskemle / **M:** Müziyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

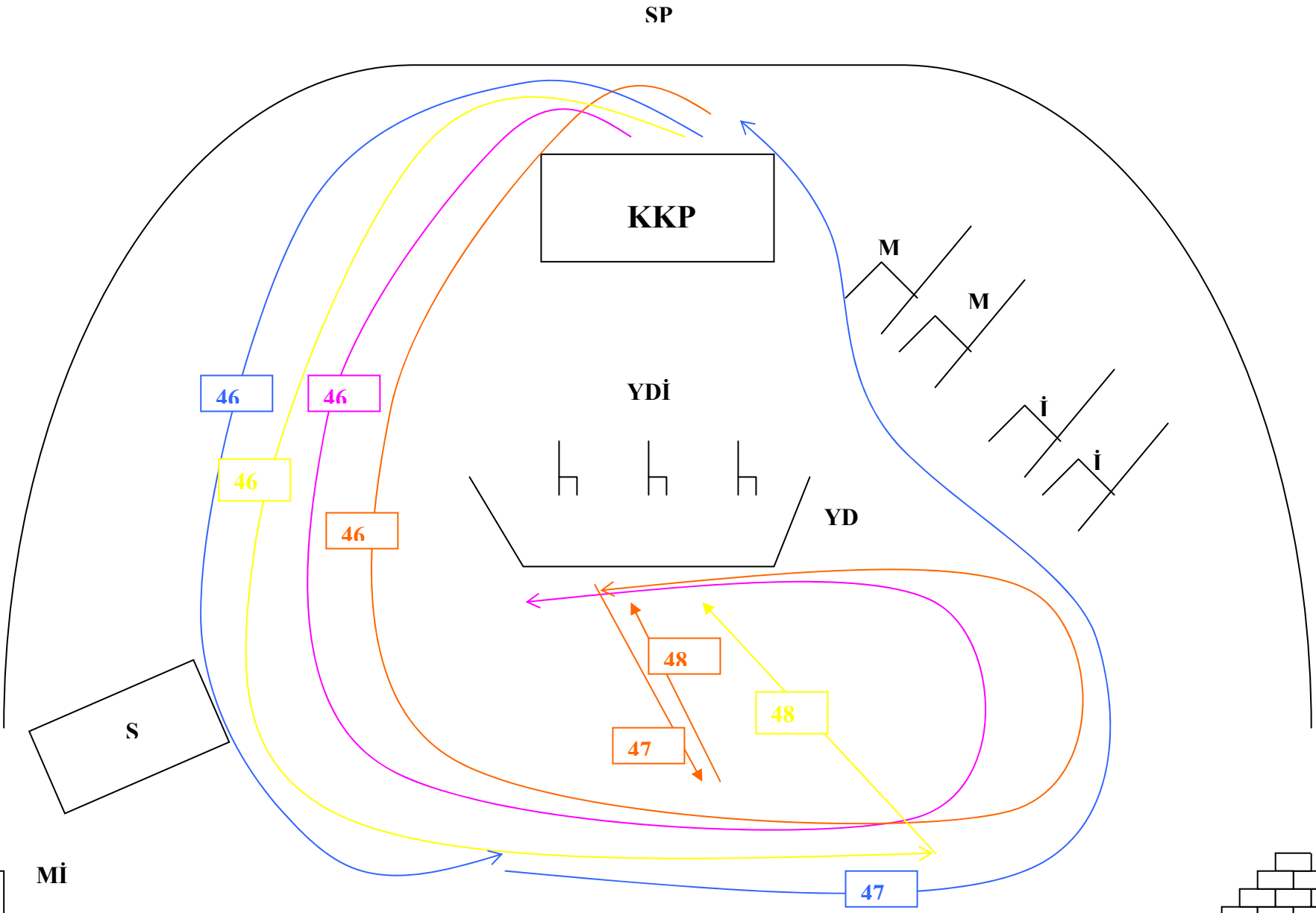

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskemle / **Mİ:** Meddah İskemle / **M:** Müziyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

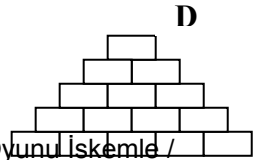
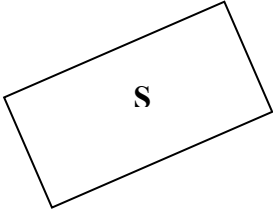
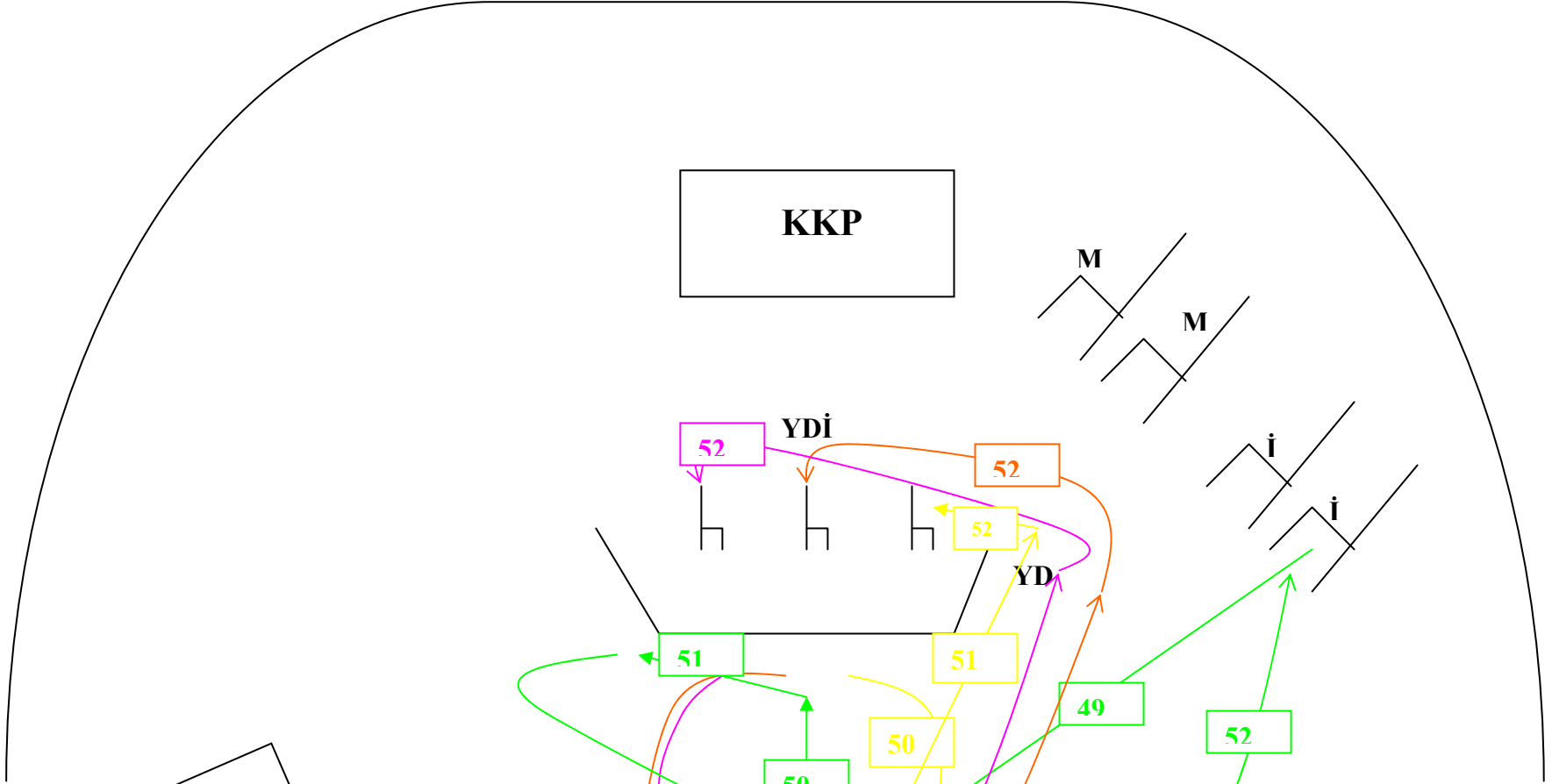
Mİ

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskeme / **Mİ:** Meddah İskeme / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskeme / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **İ:** İskeme / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

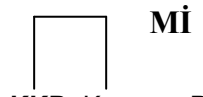
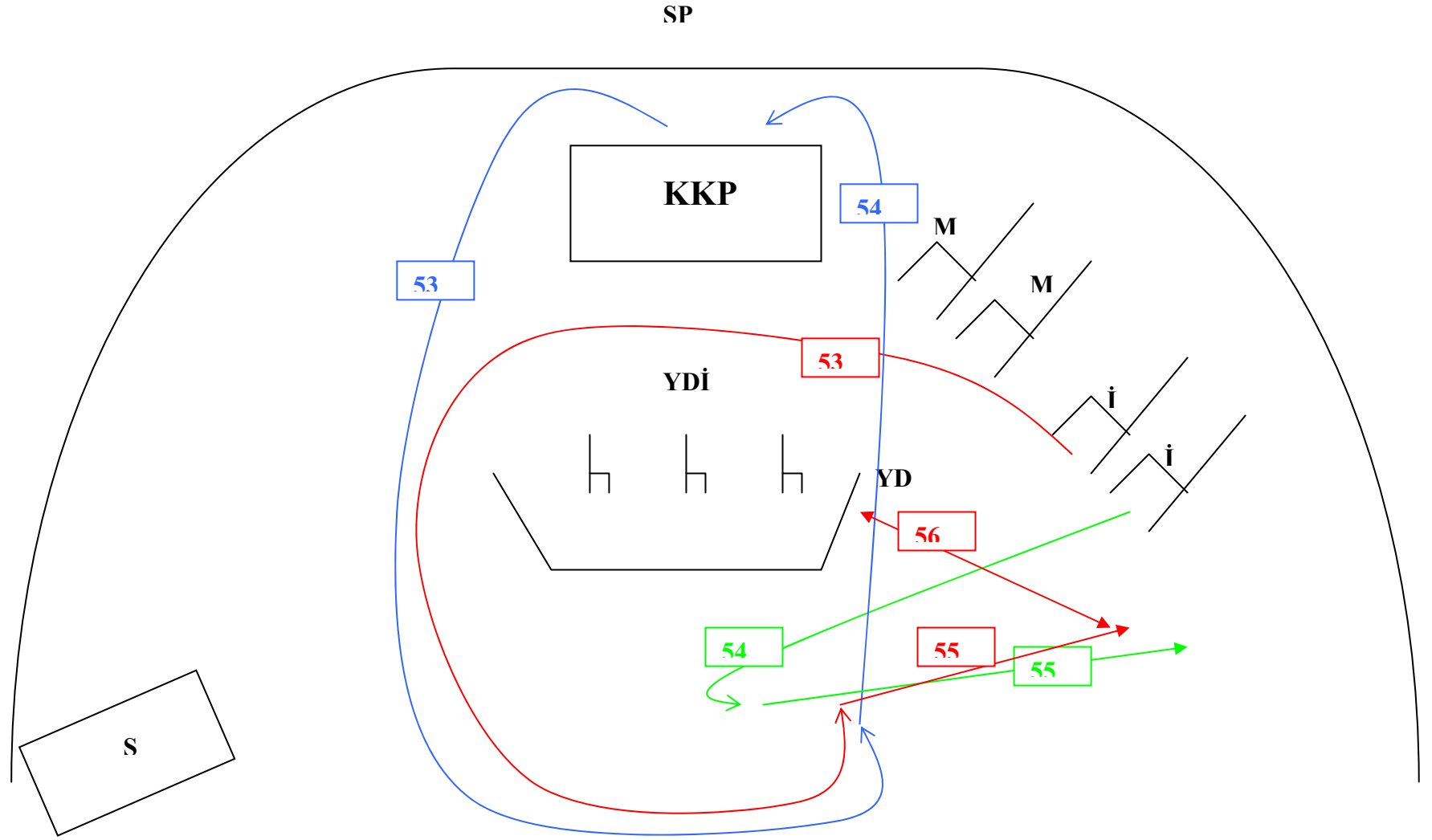

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskemle / **Mi:** Meddah İskemle / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **i:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

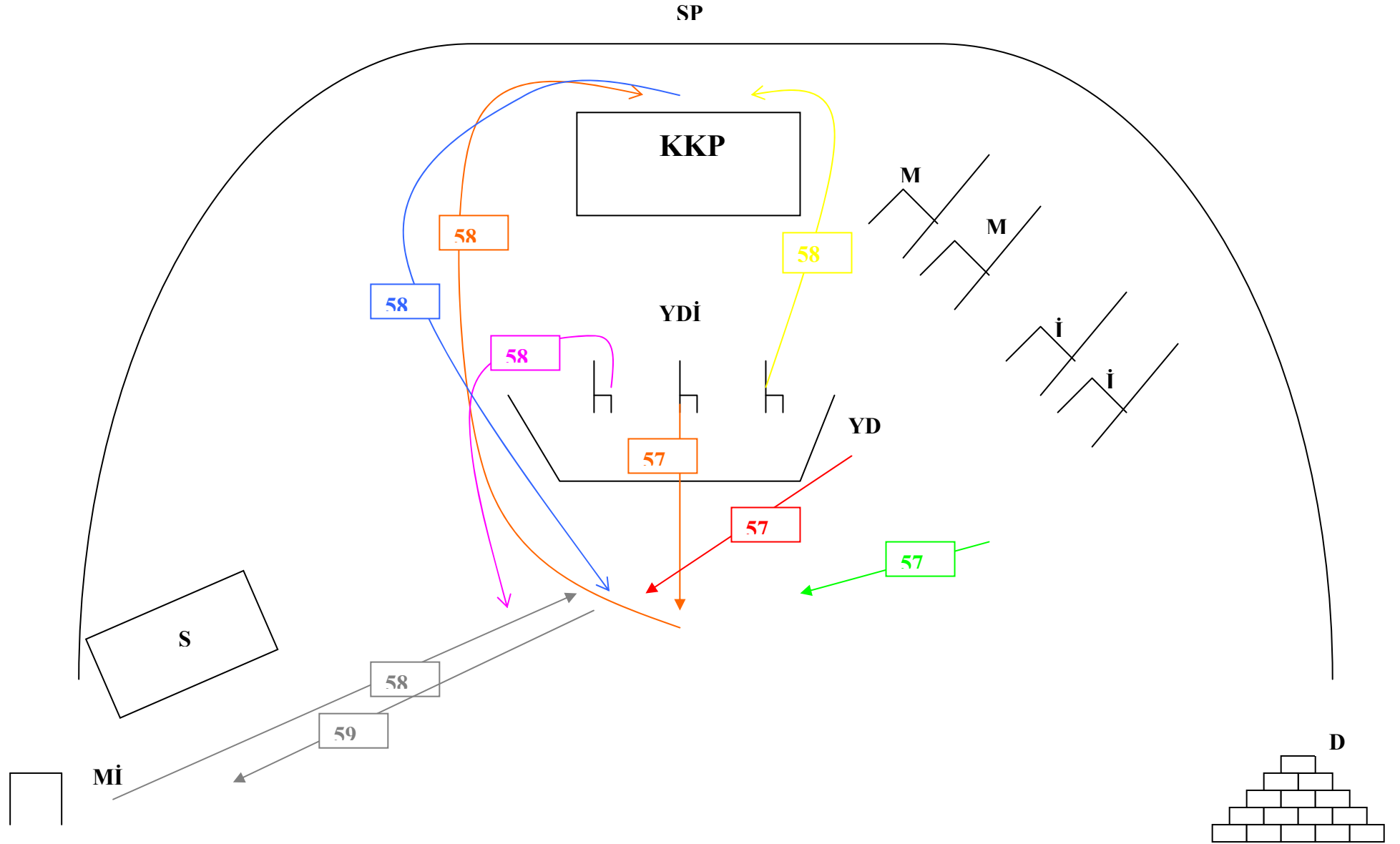
SP

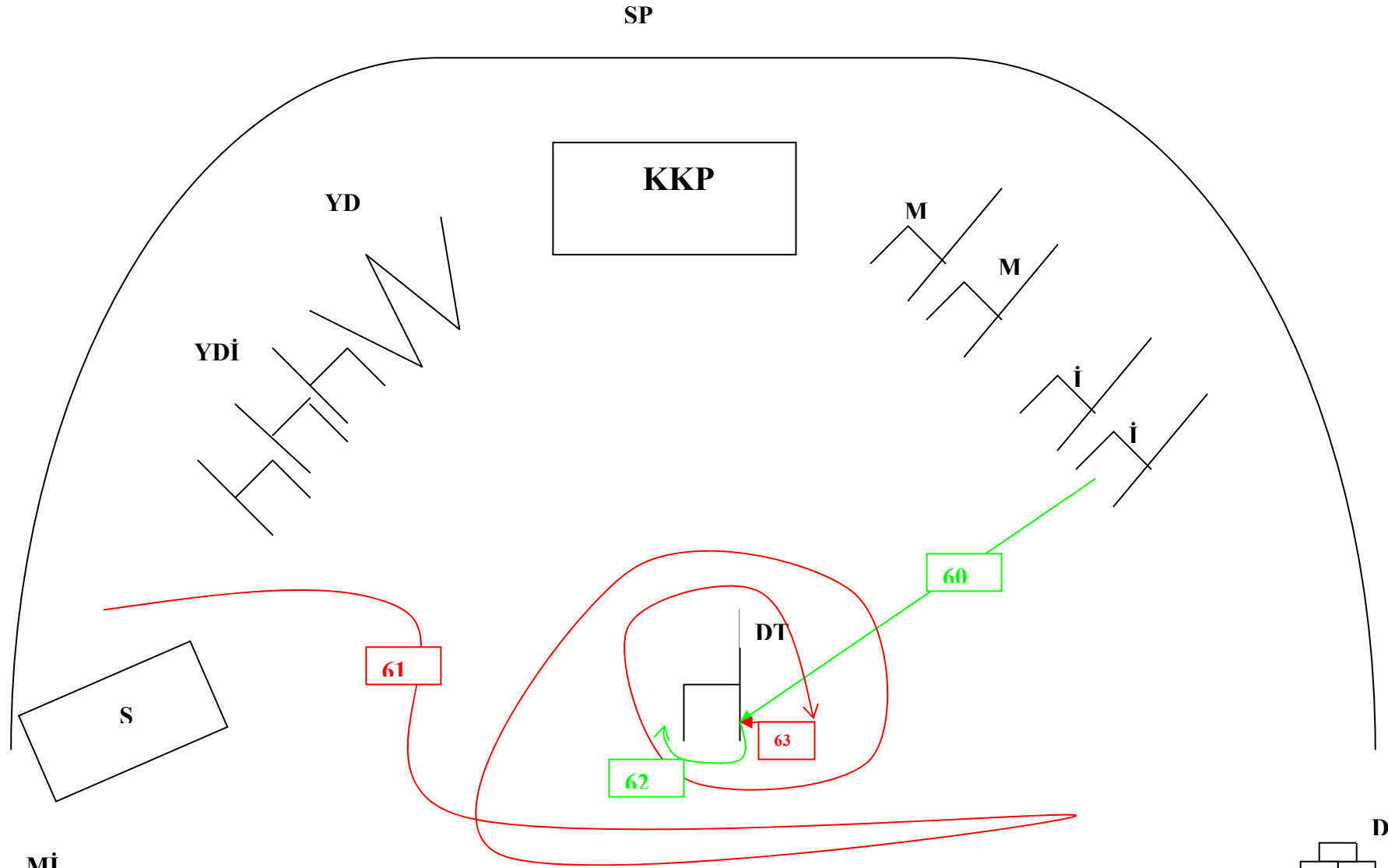
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskeme / **Mi:** Meddah İskeme / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskeme / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **i:** İskeme / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

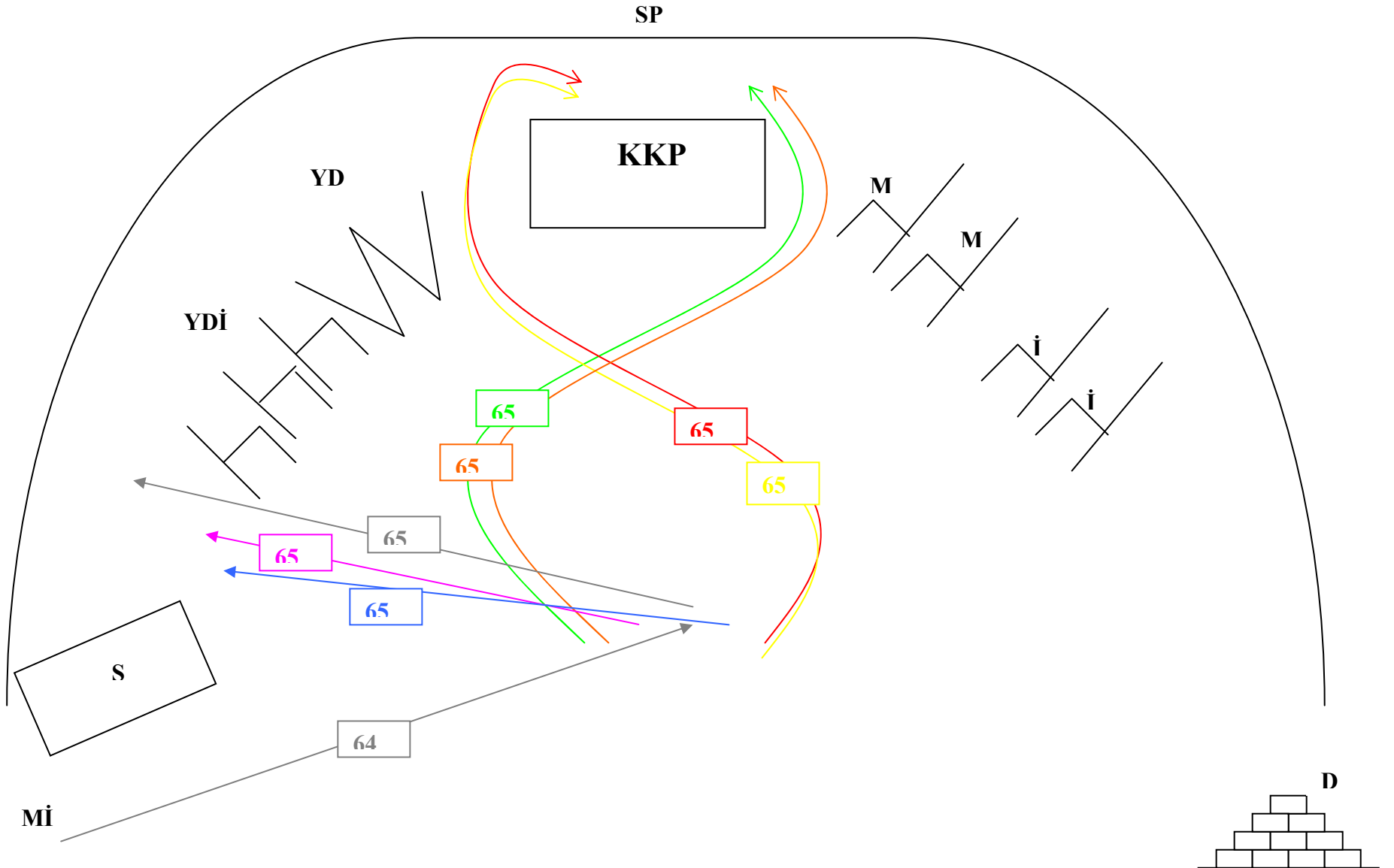
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskeme / **Mi:** Meddah İskeme / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskeme / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **i:** İskeme / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

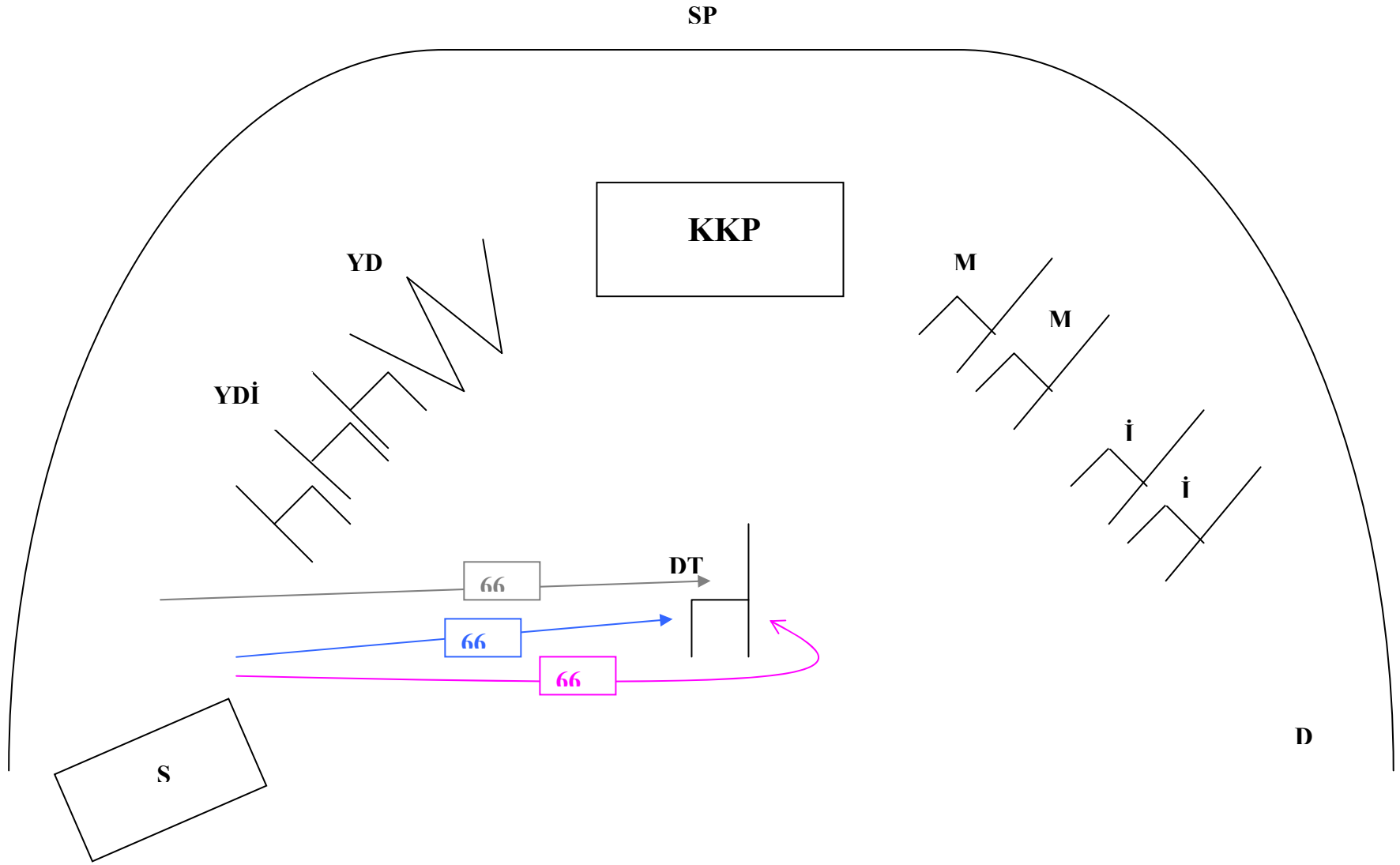
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskeme / **Mi:** Meddah İskeme / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskeme / **D:** Duvar / **S:** Sandık **İ:** İskeme / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskeme / **Mi:** Meddah İskeme / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskeme / **D:** Duvar / **S:** Sandık **i:** İskeme / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

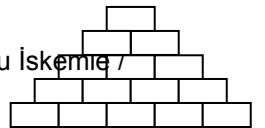

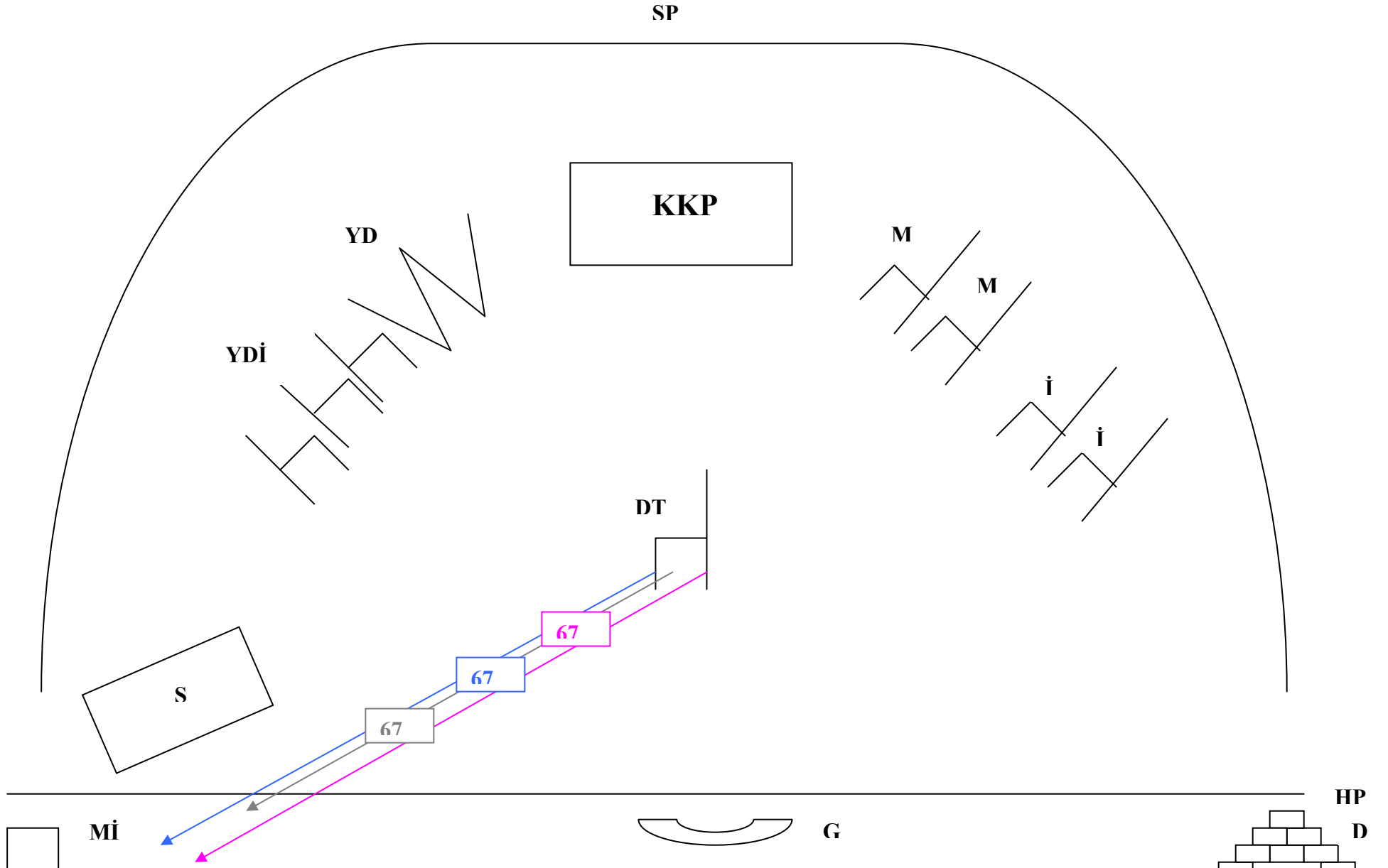
KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDi:** Yenidünya İskeme / **Mi:** Meddah İskeme / **M:** Müziyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskeme / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **i:** İskeme / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

 Mİ

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskeme / **Mİ:** Meddah İskeme / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskeme / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **İ:** İskeme / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

KKP: Karagöz Perdesi, Kukla Sahnesi / **YD:** Yenidünya / **YDİ:** Yenidünya İskemle / **Mİ:** Meddah İskemle / **M:** Müzisyenler / **DT:** Dede, Tuluat Oyunu İskemle / **D:** Duvar / **S:** Sandık / **İ:** İskemle / **HP:** Hayal Perdesi / **SP:** Sema Perdesi / **G:** Göstermelik / **F:** Ferman

OYUN İLE İLGİLİ GÖRSEL DOKÜMAN

7.1. Kostüm Eskizlerinden Bazıları

7.2. Oyundan Fotoğraflar

7.3. Oyunun Afifi

KARAGÖZ GERİ DÖNDÜ

7+
YAŞ

Yazan-Yöneten: Caner Bilginer

ÇOCUK OYUNU

Müzik: Hüseyin Tuncel - Dramaturg: Hafice Yurtduru - Sahne-Kostüm Tasarımı: Emra Albayrak Şahin
Işık Tasarımı: Vahit Geyik - Koreografi: Pınar Ataer
Oyuncular: Nur Saçbükler, Burcu Çoban, Caner Bilginer, Yalçın Aşşar, Ceyso Aygen, Çağlar Çorumlu,
Okan Patirer, Cihan Kurtaran, Esra Karabaş

Genel Sanat Yönetmeni: Ayşenil ŞAMLIOĞLU

SONUÇ

“Karagöz Geri Döndü” isimli çocuk oyunumun sahneleneceği belli olunca çok sevinmiş, bir o kadar da korkmuştum. Yıllardır sahneye oyun koyuyordum, genellikle de kendi yazdığım oyunları. Ama oyunun çocuk oyunu olması ve Gelenek Tiyatromuzla alakalı bir metin olması kendimi daha bir sorumluluk altında hissetmeme sebebiyet veriyordu.

Oyunu nasıl sahneleyeceğimi, oyuncularını nasıl sevk ve idare edeceğimi, her sahnenin çalışması için nelerin gerekli olduğunu, zaten önceki yaptığım rejilerden ve asiste ettiğim oyunlardan biliyordum. Benim için önemli olan; üç yıl önce yazdığım şifreler dizisinin; üç yıl sonraki aklımla nasıl çözümleneceğiydi. İlk metnin, beni istediğim yere götüremeyeceği şu anki durumumla belliydi. Biliyorum ki; şimdi yaptığım bu çalışma da ilerde beni tatmin etmeyebilir. Reji yapmanın güzelliği de burada. Önce tezimde de belirttiğim gibi bir prova metni oluşturdum. Liminalty kavramını, çocuk seyirciler üzerinde denemek, benim için müthiş bir durumdu. Yıllardır çocuk oyunu oynuyordum, ama yeni sahip olduğum teknik bilgileri uygulamada gözlemem gerekiyordu. Comminitas kavramı, çocuk seyirciler üzerinde nasıl bir etki bırakıyordu. Bu soruların cevabını bulmalıydım. Ekibin içinde çocuk oyunu oynamayan arkadaşlarım fazlaydı. Rol kişilerini eşleştirirken, deneyimlilerle deneyimsizleri bir araya getirmeye özen gösterdim. Çalışılan istekler ve enerji akışlarını, bu şekilde daha iyi görebilir, çocuk izleyicileri etki altına alabilirdim. Oyunun, bir metronomun çalışması gibi akması için; bulduğum hareket düzenini, şifreler dizisi (dramaturji) içinde, sözsüz kısımlara yerleştirdiğim sürprizlerle destekledim.

Sonuçta; sorularımın cevaplarını, Gelenek Tiyatrosunu hem çocuk seyircilere, hem de ebeveynlerine gösterirken bulmuş oldum. Yani bir taşla iki kuş vurdum.

“Karagöz Geri Döndü” oyununun sahneleme aşaması ve mizansen şemasının yer aldığı reji metninin, bu tarz bir çalışma yapacak olanların, işlerini kolaylaştıracağını ümit ediyorum.

KAYNAKÇA

Çalışlar, Aziz, 20. Yüzyılda Tiyatro, 1. Baskı, Mitos Boyut Yayınları, İzmir, 1993

Ataman, Sadi Yaver, Dümbüllü İsmail, 1. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1974

Türkmen, Nihal, Orta Oyunu, 2. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1991

Rasim, Ahmed, Muharrir Bu Ya, 4. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1997

Baltacıoğlu, İ. Hakkı, "Ortaoyunu", Ülkü Dergisi, Cilt 11, Sayı:14, 1942

And, Metin, Geleneksel Türk Tiyatrosu, 1. Baskı, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1985

Kudret, Cevdet, Ortaoyunu II, 2. Baskı, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1994

Bozok, Hüsamettin, "Ortaoyununu Diriltmek İçin", Uyanış Dergisi, Cilt 86, Sayı:2254/559, 1939